

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Katedra trestního práva

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Některé sporné důkazní prostředky v trestním řízení

Předkládá: Mgr. Ondřej Mrázek

Vedoucí bakalářské práce: doc. JUDr. Jan Kocina, PhD.

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Akademický rok: 2021/2022

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Mgr. Ondřej MRÁZEK**
Osobní číslo: **R17M0203P**
Studijní program: **M6805 Právo a právní věda**
Studijní obor: **Právo**
Téma práce: **Některé sporné důkazní prostředky v trestním řízení**
Zadávající katedra: **Katedra trestního práva**

Zásady pro vypracování

1. Kategorizace důkazních prostředků podle trestního řádu
2. Relativní a absolutní neúčinnost a účinnost důkazů
3. Přípustnost a nepřipustnost důkazů
4. Zákonnost a nezákonnost důkazů
5. Použitelnost a nepoužitelnost důkazů
6. Proveditelnost a neproveditelnost důkazů
7. Odposlechy
8. Kriminalistická odorologie
9. Důkazní prostředky získané na základě důkazů získaných z nedovolených postupů

Rozsah diplomové práce:
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:

CHMELÍK, Jan a Eduard BRUNA. *Dokazování v trestním řízení: trestněprávní a kriminalistické aspekty*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2018. Eupress. ISBN 978-80-7408-175-0.
KALVODOVÁ, Věra a Milana HRUŠÁKOVÁ. *Dokazování v trestním řízení – právní, kriminologické a kriminalistické aspekty*. Brno: Masarykova univerzita, 2015. ISBN 978-80-210-8072-0.
JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní: podle stavu k ...* Praha: Leges, 2010-. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-278-3.

Vedoucí diplomové práce: **Doc. JUDr. Jan Kocina, Ph.D.**
Katedra trestního práva

Datum zadání diplomové práce: **8. února 2021**
Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2022**

JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
děkan

Doc. JUDr. František Vavera, Ph.D., LL.M.
vedoucí katedry

V Plzni dne 19. října 2021

Prohlášení

Prohlašuji, že diplomová práce na téma „Některé sporné důkazní prostředky v trestním řízení“ je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně, Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpal, jsem v práci řádně citoval a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Plzni dne 31. března. 2022

Mgr. Ondřej Mrázek

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval panu doc. JUDr. Janu Kocinovi, PhD, za velmi užitečnou a vstřícnou pomoc formou konzultací, kterou mi poskytl při zpracování této diplomové práce.

Dále bych rád své poděkování směřoval k Mgr. Elišce Krausové za excelentní korekturu psaného projevu a nadstandartní odbornou překladatelskou činnost.

Obsah

Úvod.....	7
1. Důkazní prostředek v trestním řádu	10
1.1 Důkaz a důkazní prostředek	11
2. Zásady spojené s dokazováním v rámci trestního řízení.....	19
2.1.1 Zásada presumpce nevinny	19
2.1.2 Zásada ústnosti	21
2.1.3 Zásada bezprostřednosti	22
2.1.4 Zásada materiální pravdy	22
2.1.5 Zásada vyhledávací	23
2.1.6 Zásada volného hodnocení důkazů.....	23
2.1.7 Zásada přiměřenosti	24
3. Vlastnosti důkazních prostředků	25
3.1 Účinnost a neúčinnost	25
3.2 Zákonnost a nezákonnost	29
3.3 Přípustnost a nepřípustnost.....	32
3.4 Použitelnost a nepoužitelnost	34
4. Odposlechy	37
4.1 Odposlechová technika podle informačního průniku.....	38
4.1.1 Invazivní odposlechová technika	38
4.1.2 Neinvazivní odposlechová technika.....	39
4.2 Odposlechová technika podle přenosu informace.....	39
4.2.1 Přenos linkový.....	40
4.2.2 Přenos bezdrátový	40
4.2.3 Přenos pasivní	40
4.3 Odposlech podle § 88 trestního řádu.....	41
4.3.1 Výjimka rozhovorů klienta s advokátem.....	49

4.3.2	Výjimka provedení odposlechu bez příkazu	51
4.3.3	Odposlechy prováděné zpravodajskými službami	53
4.3.4	Odposlech novinářského zdroje	54
5.	Metoda pachové identifikace pachatele trestného činu.....	56
5.1	Dělení kriminalistické odorologie.....	57
5.2	Olfaktronika.....	59
5.3	Olfaktorika jako důkazní prostředek	60
5.3.1	Nástroj kriminalistické olfaktoriky	60
5.3.2	Spornost kriminalistické olfaktoriky	61
5.4	Metoda pachových konzerv.....	63
5.4.1	Terminologie	64
5.4.2	Sejmutí otisku pachové stopy.....	66
5.4.3	Odběr pachového stopy od konkrétní osoby	67
5.4.4	Porovnání	69
5.4.5	Manipulace s pachovými vzorky.....	72
5.4.6	Charakter výsledků vyplývajících z metody pachové identifikace	73
6.	Důkazní prostředek plodu z otráveného stromu.....	76
6.1	Teorie plodů z otráveného stromu.....	76
6.2	Důkazní prostředky plodů z otráveného stromu a české trestní právo	78
	Závěr	84
	Resumé.....	87
	Zdroje.....	88

Seznam zkratek

ČR – Česká republika

ESLP – Evropský soud pro lidská práva

LZPS – Listina základní práv a svobod

OČTŘ – orgány činné v trestním řízení

TRŘ – trestní řád

TRZ – trestní zákoník

USA – Spojené státy americké

Úvod

Význam dokazování v rámci trestního řízení je naprosto kardinální. Předmětem každého trestního řízení je skutek, o kterém je nutno zjistit, zda se vůbec stal, zda se jedná o trestný čin podle TRZ a v neposlední řadě, kdo daný čin spáchal. Bohužel, vzhledem k tomu, že OČTŘ nemohly být přítomny při vykonání daného skutku, a nemohly tak mít bezprostřední poznatek o tom, zda byl trestný čin spáchán či nikoliv, nezbyvá jim nic jiného, než aby se pokusily o zjištění skutkového stavu bez důvodných pochybností tak, jak jim ukládá zásada materiální pravdy, jenž je reflektována v odst. 5 § 2 TRŘ. Tato zásada provází celé trestní řízení.

Vzhledem k nezbytnosti zjistit skutkový stav bez důvodných pochybností, OČTŘ musí zjistit konkrétní okolnosti jednotlivých událostí. Každá událost je spojena s jednotlivým skutkem, který byl proveden. Z tohoto důvodu se tímto OČTŘ pokouší o rozbor zjištěných skutečností. Na základě tohoto rozboru následně dospějí ke svému samostatnému rozhodnutí pohlížejícím na skutek.

K tomu, aby mohl být zjištěn skutkový stav bez důvodných pochybností je nutné, aby byly získány veškeré relevantní informace týkající se konkrétního trestného činu. Jednotlivé získávané informace, které jsou zjišťovány v rámci trestního řízení, se nazývají důkazy. Každý důkaz je podkladem, jenž slouží k prokázání argumentace jednotlivce či OČTŘ, ke konkrétním skutečnostem. K tomu, aby každý byl schopen dostatečně podložit svá tvrzení, potřebuje notnou dávku důkazů, které by prokazovaly jeho jednotlivá tvrzení.

Důkaz však nenahrazuje samotné vysvětlení trestného činu, tak jak se stal, ani dopad samotného trestného činu. Jedná se pouze o informaci, která byla získána na základě zákonem uznaného prostředku. Prostředek, kterým jsou jednotlivé důkazy zjišťovány, se nazývá důkazní prostředek. Jedná se o institut, který vysílá velmi zajímavý signál, který není na první pohled zřejmý. Daným signálem je přesvědčení zákonodárce ve celospolečenskou míru nejenom vědeckého pokroku, reflektujícího lidské poznání, jenž má být schopno pomoci k tomu, aby orgány veřejné moci zjistily relevantní informace důležité pro rozhodnutí v rámci samotného trestního řízení.

Důkazní prostředek je tedy klíčem, který má vždy dostat OČTŘ ke zjištění informace, jenž má podpořit či vyvrátit konkrétní argumentace. Je proto nutné si tedy uvědomit, že důkazní prostředek vede ke konkrétnímu důkazu, která je informací, na jejímž základě je poté možno formovat jednotlivé výroky v rámci trestního řízení.

Proto je v rámci trestního řízení absolutně důležité striktně rozlišovat pojmy „důkazní prostředek“ a „důkaz“. Bohužel, TRŘ tyto dva pojmy nešťastně zmiňuje v rámci jednoho ustanovení dohromady, aniž by jasně vymezil, kdy hovoří o důkazním prostředku a kdy o důkazu. Tím pádem, aniž by to byl záměr zákonodárce, vznikla podle názoru autora této diplomové práce neuspokojivá právní úprava týkající se důkazních prostředků. Je otázkou, zda tato právní úprava má vliv i na to, jak je důkazní prostředek vnímán ze strany nejenom akademiků, nýbrž také široké veřejnosti.

V ustanovení odst. 2 § 89 TRŘ se předpokládá definice důkazních prostředků formou demonstrativního výčtu. Nicméně postupem času, od přijetí současného TRŘ, dochází k situacím, kdy text zmiňovaného ustanovení TRŘ se jeví jako nedostatečný, a proto leží na bedrech trestních soudů, aby do této záležitosti vnesly více přehlednosti a jistoty. Soudy tak v rámci svých bohatých judikатурních rozhodnutí dospěly k několika závěrům, kdy původní demonstrativní výčet důkazních prostředků značně rozšířily, a poskytují tak bohatší náhled do problematiky důkazních prostředků.

Autor této diplomové práce si tedy zvolil zkoumání důkazních prostředků co do jejich rysů, jenž jim jsou všem společné a které musí každý důkazní prostředek obsahovat, pokud má být přijímán ze strany soudů, jako nástroj sloužící k prokázání určité skutečnosti. Proto bude v rámci první kapitoly zkoumán samostatně pojem „důkazní prostředek“, dále budou vyjádřeny zásady spojené s prováděním důkazů a následně budou rozebrány jednotlivé vlastnosti společné všem důkazním prostředkům.

Do speciální části této diplomové práce si za účelem bližšího zkoumání důkazních prostředků autor vybral konkrétní sporné důkazní prostředky. Tyto důkazní prostředky autor považuje za sporné, jelikož svou povahou spadají do kategorie těch, o kterých se vedou vážné diskuze a jejichž současnou podobu do

velké míry ovlivnila judikatura Ústavního a Nejvyššího soudu ČR. Zmiňovanými důkazními prostředky jsou odposlechy, metoda pachové identifikace pachatele trestného činu, a nakonec důkazní prostředky provedené na základě důkazů, které byly získány v rozporu s právními předpisy.

Za cíl této diplomové práce si autor stanovuje nahlédnout do právní úpravy důkazních prostředků na území ČR s hodnocením jednotlivých úskalí, která se při provádění jednotlivých důkazních prostředků mohou naskytnout.

1. Důkazní prostředek v trestním řádu

Stěžejním termínem této diplomové práce je pojem „důkazní prostředek“, který bývá často zaměňován s pojmem „důkaz“, ačkoliv se jedná o dva zcela rozdílné koncepty. TRŘ tyto dva rozdílné koncepty nerozlišuje, jelikož pro oba termíny užívá obecného pojmu „důkaz“, nicméně již v poznámkách a v komentářové úpravě jsou tyto dva pojmy významně rozlišovány.

Za důkazní prostředek jsou považovány podle odborné veřejnosti procesní činnosti, pomocí kterých se získávají poznatky, jenž slouží k poznání skutečnosti, která má být zjištěna. Vše má být navíc provedeno za zákonem upravené součinnosti stran trestního řízení. Důkazní prostředek je zdrojem informací, z něhož orgán činný v trestním řízení čerpá důkazy, kdy důkazní prostředek je využíván k poznání skutečnosti, která je předmětem dokazování. Předmětem dokazování chápeme skutečnost, která má být v trestním řízení zjištěna.¹

V TRŘ není nikde uvedeno, jakým způsobem mají být konkrétní skutečnosti zjišťovány. Ve zcela výjimečných případech, kdy je nutné objasnit zvláště závažné skutečnosti, TRŘ stanovuje, že mají být užity konkrétní důkazní prostředky, popř. žádá, aby bylo použito určitého počtu důkazních prostředků k dokázání konkrétní skutečnosti. Příkladem takovéto skutečnosti je např. zjištění příčiny smrti znalcem, kdy v případě vyšetření duševního stavu mladistvého je zákonem přímo dána povinnost přibrat dva znalce, jednoho znalce z oboru zdravotnictví, konkrétně z odvětví psychiatrie se specializací na dětskou psychiatrii, a druhého znalce z oboru zdravotnictví či pedagogiky, z odvětví psychologie, se specializací na dětskou psychologii.²

Dělení jednotlivých důkazních prostředků, zejména ve starší literatuře, přerozdělovalo důkazní prostředky na

¹ CHMELÍK, Jan. Trestní řízení. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. Monografie (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-807-3804-886.

² JELÍNEK, Jiří. Trestní právo procesní: podle stavu k 1. 3. 2018. Praha: Leges, 2010-. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-278-3.; JELÍNEK, Jiří. Trestní zákoník a trestní řád: s poznámkami a judikaturou. Praha: Leges, [2009]-. Glosátor. ISBN 978-80-7502-395-7.

- důkazní prostředky osobní, do kterých se řadil výslech obviněného, výslech svědků, výslech znalců a ohledání osoby, a poté
- důkazní prostředky věcné, mezi které se řadily ohledání předmětu a přečtení listiny³

1.1 Důkaz a důkazní prostředek

Důkazem je v procesním slova smyslu samotný výsledek činnosti jednotlivých procesních stran trestního řízení. Jedná se o poznatek získaný z provedeného důkazního prostředku. Důkaz je přímým poznatkem či výsledkem činnosti procesních stran získaný v rámci dokazování skutkových okolností, které se staly v minulosti. Při získávání důkazů se prvoplánově nenahlíží na jejich pravdivost, závažnost či důkazní hodnotu, jelikož v případě důkazů, které byly získány nezákonným způsobem platí, že se i nadále jedná o důkaz získaný procesní stranou, který nicméně není použitelný v rámci trestního řízení. Zároveň však platí, že důkazům získaným různými procesními stranami není dána rozdílná váha oproti důkazům, které byly získány OČTŘ.⁴

Jednotlivé rozdělení důkazů je na důkazy

- usvědčující a ospravedlňující, kdy
 - usvědčující důkazy jsou důkazy prokazující určité skutečnosti v neprospěch obviněného, vedle toho
 - ospravedlňujícími jsou důkazy prokazující určité skutečnosti ve prospěch obviněného
- původní a odvozené, přičemž
 - původními (nebo také bezprostředními) důkazy jsou důkazy získané z bezprostředního pramene, na druhou stranu

³ JELÍNEK, Jiří. Trestní právo procesní: podle stavu k 1. 3. 2018. Praha: Leges, 2010-. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-278-3.

⁴ JELÍNEK, Jiří. Trestní zákoník a trestní řád: s poznámkami a judikaturou. Praha: Leges, [2009]-. Glosátor. ISBN 978-80-7502-395-7.

- odvozenými důkazy (také někdy nazývanými jako „prostředními“ důkazy) jsou konkrétní informace, které nicméně byly již daným pramenem (důkazním prostředkem) získány zprostředkovaně bez nutnosti jeho existence
- přímé a nepřímé, kdy
 - přímým důkazem je skutečnost, která přímo potvrzuje či vyvrací konkrétní skutečnost, zatímco
 - nepřímým důkazem je informace, která dokazuje skutečnost jinou, ze které lze nicméně usoudit, zda se stala (či nestala) skutečnost, o jejíž dokazování se jednalo⁵

Legální definici důkazního prostředku nalezneme v ustanovení § 89 odst. 2 TRŘ, konkrétně se v tomto ustanovení nachází demonstrativní výčet důkazních prostředků. Vyjmenovanými důkazními prostředky jsou

- výpověď obviněného a svědků
- znalecký posudek
- věci a listiny důležité pro trestní řízení
- ohledání
- a poté vše, co může přispět k objasnění věci.⁶

Tento výčet je tak demonstrativním, nicméně neúplným. Důvod je takový, že pod formou „*vše, co může přispět k objasnění věci*“ lze subsumovat mnohé, a lze tak s téměř absolutní jistotou říci, že za důkazní prostředek lze vnímat vše, co plní funkci důkazního prostředku, tedy napomáhá ke zjištění informací, a zároveň splňuje jeho legální definici, kdy z daného prostředku jsou OČTR či obhajobou využívány tyto jednotlivé důkazy.⁷

Na první pohled by se tak mohlo zdát, že definice důkazního prostředku je velice strohá vzhledem k demonstrativnímu výčtu čtyř hlavních kategorií, pod které

⁵ JELÍNEK, Jiří. Trestní právo procesní: podle stavu k 1. 3. 2018. Praha: Leges, 2010-. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-278-3.

⁶ § 89 odst. 2 zákona č. 141/1964 Sb., trestní řád

⁷ JELÍNEK, Jiří. Trestní zákoník a trestní řád: s poznámkami a judikaturou. Praha: Leges, [2009]-. Glosátor. ISBN 978-80-7502-395-7.

lze subsumovat jednotlivé prostředky dokazování. Nicméně případné problémy vzniklé s novým celospolečenským pokrokem, a případným sporem o vhodné rozšíření výčtu důkazních prostředků, řeší TRŘ ve dvou rovinách.

Na první úrovni TRŘ řeší případný společenskovední pokrok klauzulí „*věci a listiny důležité pro trestní řízení*“⁸, kdy dle českého platného práva je pro věc užívána definice z ustanovení § 489 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, který uvádí, že „*Věc v právním slova smyslu je vše, co je rozdílné od osoby a slouží potřebě lidí.*“⁹ Tedy na první úrovni je nutné se dotázat, zda se jedná o věc v právním slova smyslu, prostřednictvím které je možné získat konkrétní informaci.

Druhá úroveň celospolečenského pokroku je upravena ustanovením „*vše, co může přispět k objasnění věci*“¹⁰, čímž se zákonodárce zcela elegantně vyhnul nutnosti demonstrativního výčtu dalších případných prostředků v budoucnu. Nicméně v současné době není příliš mnoho důkazních prostředků, které by nebylo možné subsumovat pod jednu z prvních čtyř kategorií.

Důkazních prostředků, které nicméně pod žádnou z těchto kategorií nespádají, je hned několik. Jsou jimi např.

- důkazní prostředek označený za neplatný¹¹,
- obecně známé skutečnosti¹², verbální útoky¹³,
- veřejná urážka¹⁴,
- soudní spis z jiného případu¹⁵,

⁸ § 89 odst. 2 zákona č. 141/1964 Sb., trestní řád

⁹ § 489 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

¹⁰ § 89 odst. 2 zákona č. 141/1964 Sb., trestní řád

¹¹ Co s neplatným důkazem v trestním řízení. Právní prostor [online]. Ostrava - Moravská Ostrava: Atlas consulting, 1999 - 2021, 22. 02. 2017 [cit. 2021-8-18]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/co-s-neplatnym-dukazem-v-trestnim-rizeni>

¹² Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 07. 07. 1925, č. j. Zm II 234/25

¹³ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 07. 04. 1927, č. j. Zm I 807/25

¹⁴ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 05. 03. 1923, č. j. Kr I 119/23

¹⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. 07. 2017, č. j. 3 Tdo 739/2017

- informace získané zpravodajskými službami¹⁶ či
- identifikace totožnosti (agnoskace)¹⁷.

Jak již tedy bylo výše zmíněno, formule „*vše, co může přispět k objasnění věci*“ je velice šikovným nástrojem, kterým zákonodárce vybudoval náležitě volný prostor, pro všechny důkazní prostředky, které by mohly být v budoucnu dostupné. Na druhou stranu v rámci praxe mají OČTŘ nepsanou povinnost si před prováděním důkazů prověřit, zda konkrétní důkazní prostředek může v konečném důsledku přispět k objasnění konkrétních záležitostí. Nejedná se však v takovém případě o samostatné hodnocení důkazů jako takového. Taková pravomoc náleží následně soudům. Mluvíme zde pouze o tzv. prověřce, prostřednictvím které se zkoumá, zda daný důkazní prostředek ob stojí i v případě následného hodnocení.

Na druhou stranu se nejedná o ustanovení, které by bylo naprosto neomezené, a tak tím pádem neplatí zcela bez výjimek. V určitých případech je použití důkazního prostředku přímo nežádoucí. Jedná se o konkrétní případy, zejména, pokud by se jednalo o

- poskytování utajovaných informací, které jsou chráněny zvláštním zákonem, jejichž utajení je povinností konkrétních osob, mělo být vyzraženo,
- porušení státem uložené či uznané mlčenlivosti,¹⁸
- sourozence, osvojitele, osvojence, manžela, partnera, druhu či příbuzného obviněného v pokolení přímém, jako svědka, ovšem za předpoklad, že by nebyl takový svědek schopen odloučit svou výpověď, která se týká jeho, od výpovědi týkající se obviněného, k němuž je svědek v tomto blízkém poměru,

¹⁶ ČAK: zpravodajské informace by neměly být použity jako důkaz v trestním řízení. ADVOKÁTNÍ DENÍK [online]. Praha: Česká advokátní kancelář, 2021, 20. 1. 2020 [cit. 2021-8-18]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2020/01/20/cak-je-proti-aby-zpravodajske-informace-mohly-byt-pouzity-jako-dukaz-v-trestnim-rizeni/>

¹⁷ Agnoskace jako důkazní prostředek v trestním řízení. Epravo.cz [online]. Praha: EPRAVO.CZ, 1999 - 2021, 24. 5. 2021 [cit. 2021-8-18]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/agnoskace-jako-dukazni-prostredek-v-trestnim-rizeni-113057.html>

¹⁸ § 99 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

- situaci, kdy by svědek výpovědí způsobil nebezpečí trestního stíhání sobě, svému příbuznému v pokolení přímém, sourozenci, osvojiteli, osvojenci, manželu, partneru, druhu či jiným osobám v poměru rodinném nebo obdobném,¹⁹
- požadování vysvětlení od nezletilého, bez vyrozumění zákonného zástupce nebo opatrovníka, a pokud lze provedení úkonu odložit²⁰
- neprovedení výslechu způsobem odpovídajícím ustanovení zákona²¹

V těchto případech by docházelo k provádění důkazů, které by způsobily vážnou škodu konkrétním osobám, popřípadě by provádění takovýchto důkazů ohrozilo státem uznávané a chráněné hodnoty a zájmy. Proto tak stát činí zcela ve výjimečných případech, kdy se jedná zejména o neodkladný či neopakovatelný úkon, který zpravidla spočívá ve výslechu či rekognici.²² Nicméně i v případě neodkladného a neopakovatelného úkonu je nutné dbát na splnění všech formálních náležitostí, které jsou s provedením daného důkazu spojeny.²³

Zvláštními případy v kategorii důkazních prostředků jsou tzv. operativně pátrací prostředky. Konkrétně se jedná o předstíraný převod, sledování osob, sledování věcí a využití agenta. TRŘ výslovně uvádí, že tyto prostředky mohou být použity pouze ve výjimečných případech, kdy nesmí být sledován jiný zájem než získání poznatků či informací důležitých pro trestní řízení. Zároveň však musí platit, že sledovaného účelu nelze dosáhnout jiným způsobem, nebo pokud by bylo jeho dosažení podstatným způsobem ztíženo. Použití operativně pátracích prostředků je možné ve všech stádiích trestního řízení. Vždy je o jejich provedení sepsán protokol (někdy označován jako „záznam“), jehož obsah slouží v rámci trestního řízení jako samotný důkaz.²⁴

¹⁹ § 100 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

²⁰ § 158 odst. 5 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

²¹ § 211 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

²² JELÍNEK, Jiří. Trestní právo procesní: podle stavu k 1. 3. 2018. Praha: Leges, 2010-. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-278-3.

²³ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 20. 12. 2007, č. j. 2 To 94/2007

²⁴ CHMELÍK, Jan. Trestní řízení. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. Monografie (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-807-3804-886.

Protokol musí splňovat zákonem předepsané podstatné i nepodstatné náležitosti. Nedostatek splnění formálních náležitostí, jakožto náležitostí nepodstatných, jako jsou údaje o místě, času či způsobu provedení, dále údaje týkající se osoby, která záznam pořídila, lze odstranit v rámci řízení před soudem. Dále postup k odstranění takových náležitostí není ze strany soudů vnímán jako nepřijatelná manipulace se záznamy, ačkoliv se takový postup nevymyká z dispozice soudu, dále šetřit danou záležitost.

Podstatnými náležitostmi vedle toho jsou např. obsah provedeného záznamu nebo také uvedení údajů o obsahu provedeného záznamu. Dále navíc vrchní soud v Praze také dovedl, že podstatnou náležitostí protokolu o záznamu telekomunikačního provozu nemusí být přepsání jednotlivých hovorů na provedeném záznamu telekomunikačního provozu, jelikož zcela postačuje uvedení údajů o časech jednotlivých hovorů, číslech a osobách uživatelů účastnických stanic (volajících a volaných).²⁵ Vyplývá z toho tedy, že ze strany soudů není dán toliko důraz na bazírovaný formalismus, jako spíše na zajištění podstatných náležitostí z materiálního hlediska.

Stěžejním rozdílem mezi důkazem a důkazním prostředkem je tedy zejména skutečnost, že důkazní prostředek je trestně-procesní forma poznání, zatímco důkaz je výsledek (lze říci i obsah obsah) daného poznání a jedná se o základní skutkové zjištění OČTŘ pro objasnění skutkové okolnosti trestného činu.²⁶

V teorii i praxi se nicméně lze setkat s rozporuplnými názory na důkazní prostředky, které snižují či zcela zbavují člověka jeho vůle. Zvláštním případem jsou poté zjištěné důkazy, které nejsou závislé na vůli osoby, vůči které je zkoumán. Takové důkazy jsou zjištěny na základě důkazních prostředků, jako jsou např.

- úřední záznam OČTŘ o skutečnostech zjištěných z evidence osob,²⁷

²⁵ Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 18. 01. 2001, č. j. 4 To 3/2001

²⁶ CHMELÍK, Jan. Trestní řízení. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. Monografie (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-807-3804-886.; JELÍNEK, Jiří. Trestní zákoník a trestní řád: s poznámkami a judikaturou. Praha: Leges, [2009]-. Glosátor. ISBN 978-80-7502-395-7.

²⁷ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 29. 04. 1994, č. j. 7 To 83/94

- použití záznamu telefonického hovoru fyzických osob účastnících se trestního řízení bez souhlasu dané osoby,²⁸
- fyziodefekční vyšetření polygrafem (detektorem lži) nebo
- získání výpovědi za pomoci hypnózy.²⁹

V případě fyziodefekčního vyšetření polygrafem judikoval Nejvyšší soud ČR, že není možné použít výsledky vzniklé z daného vyšetření, jako důkaz při rozhodování v dané trestní věci.³⁰

V případě výpovědi za pomoci hypnózy také Nejvyšší soud ČR ve svém rozsudku konstatoval „*Duševní poruchou je nejenom duševní porucha, ale i krátkodobá porucha psychických funkcí, hluboká porucha vědomí, slabomyslnost a jakákoli jiná těžká duševní odchylka, jestliže měla za následek ztrátu nebo zmenšení rozpoznávacích či ovládacích schopností (např. jednorázový stav opilosti, drogové opojení, hypnóza atd.)*...“.³¹ K tomuto by šlo namítat, že se jedná o rozhodnutí v oblasti občanského práva, tím pádem v rovině soukromoprávní, a nikoliv v rovině veřejnoprávní. Nicméně otázka hypnózy byla řešena i na úrovni ESLP, který judikoval, že osoba (v daném rozsudku se jednalo o obviněného) je svobodná ve svém jednání a rozhodování pouze tehdy, pokud může projevit svou vůli, aniž by dané jednání bylo narušeno špatným zacházením, vyvolanou únavou, fyzickým zasahováním, podáváním drog, trýzněním, podvodem nebo hypnózou.

Ve všech uvedených způsobech získávání informací je spatřována forma určitého způsobu donucování, přičemž donucování lze užít jen tehdy, pokud dané donucování přímo dovoluje trestní řád. V opačném případě je zcela zakázáno i pouhé vyhrožování jednotlivými opatřeními, která trestní řád ani nedovoluje.³² Hypnóza je tak z hlediska judikatury Evropského soudu pro lidská práva zcela

²⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 09. 2019, č. j. 4 Tdo 1064/2019

²⁹ JELÍNEK, Jirí. Trestní zákoník a trestní řád: s poznámkami a judikaturou. Praha: Leges, [2009]-. Glosátor. ISBN 978-80-7502-395-7.

³⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 03. 1992, č. j. 6 To 12/92

³¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 05. 2015, č. j. 30 Cdo 844/2015

³² Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Jalloh v. Německo, ze dne 11. 07. 2006, č. j. 54810/00

zakázána a nelze říct, že se jedná o relevantní důkazní prostředek, jelikož není v TRŘ explicitně označena jako důkazní prostředek takového charakteru.

2. Zásady spojené s dokazováním v rámci trestního řízení

Pro správné vedení trestního řízení je nezbytné, aby byly dodržovány všechny zásady, které slouží jako jakési pilíře pro úspěšné vedení soudobého trestního práva procesního k úspěšnému konci, tedy k zajištění veřejného zájmu.³³ Nutnost těchto zásad v rámci dokazování je o to větší, jelikož dokazování je stěžejní částí řízení před soudem.

Ačkoliv se jednotlivé zásady explicitně nevztahují na samotné důkazní prostředky, ale na dokazování v rámci trestního řízení, lze dovodit, že se tím pádem vztahují i na důkazní prostředky. Jednotlivé zásady trestního řízení se vzhledem ke svému širokému poli působení, vztahují i na důkazní prostředky jako takové, jelikož důkazní prostředek, při jehož provádění nejsou naplněny zásady trestního řízení je nepřipustný. S prováděním důkazů v rámci trestního řízení jsou spojeny jednotlivé zásady, jako jsou

- zásada presumpce nevinny
- zásada ústnosti
- zásada bezprostřednosti
- zásada materiální pravdy
- zásada vyhledávací
- zásada volného hodnocení důkazů a
- zásada zdrženlivosti.³⁴

2.1.1 Zásada presumpce nevinny

Jedná se o jednu z nosných zásad celého trestního práva procesního. Daná zásada je zakotvena již v čl. 40 odst. 2 LZPS a uplatňuje se s výjimkou

³³ KALVODOVÁ, Věra a Milana HRUŠÁKOVÁ. Dokazování v trestním řízení – právní, kriminologické a kriminalistické aspekty. Brno: Masarykova univerzita, 2015. ISBN 978-80-210-8072-0.

³⁴ LUXOVÁ, Lucie. Hlavní zásady dokazování v trestním řízení. Epravo.cz [online]. Praha: EPRAVO.CZ, 1999 - 2021, 11. 2. 2015 [cit. 2021-9-5]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/hlavni-zasady-dokazovani-v-trestnim-rizeni-95913.html>

vykonávacího řízení, ve všech fázích trestního řízení, kdy OČTŘ mají povinnost být vůči obviněnému zcela nezájatí a nestranní.³⁵ S presumpcí je spojen pojem tzv. „objektivní neviný“, kterou chápeme jako základní stav, který je nastaven zákonnou úpravou. Stěžejní pro daný pojem je na každého podezřelého pohlížet jako na řádného občana, který je neviný.³⁶ Porušením presumpce neviný, a z ní vyplývajícího principu „in dubio pro reo“ však není, pokud soud vezme objektivně v potaz trestní minulost obviněného z dřívějších.³⁷

Z této zásady vychází jako první, princip in dubio pro reo, ze které vyplývá, že nejsou-li v rámci dokazování zcela prokázány existence relevantních skutkových okolností, existují důvodné pochybnosti ve vztahu ke skutku či osobě pachatele, je nutné rozhodnout ve prospěch obviněného. Dané nedostatky přitom nelze odstranit ani v případě provedení dalších důkazů.³⁸ Jedná se o jeden z prvků práva na spravedlivý proces, kdy se snaží ochránit čest a dobrou pověst konkrétní osoby.³⁹

Druhým pravidlem, které z této zásady vychází je povinnost OČTŘ dokázat vinu obviněného. Toto pravidlo je podmínkou toho, aby byl obviněný odsouzen. V žádném případě totiž nestačí, že dané skutečnosti nebyly vyvráceny. Všechny tvrzené skutečnosti musí být prokázány, jinak platí pravidlo, že neprokázaná vina má stejný význam jako prokázaná neviná. Důkazní břemeno tak převážně leží na bedrech OČTŘ.⁴⁰

³⁵ KALVODOVÁ, Věra a Milana HRUŠÁKOVÁ. Dokazování v trestním řízení – právní, kriminologické a kriminalistické aspekty. Brno: Masarykova univerzita, 2015. ISBN 978-80-210-8072-0.

³⁶ ŠÁMAL, P., MUSIL, J., KUČTA, J. a kol. Trestní právo procesní. Praha: C. H. Beck, 2013.

³⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 14. 12. 2016, č. j. 8 Tdo 1533/2016

³⁸ JELÍNEK, Jiří. Trestní zákoník a trestní řád: s poznámkami a judikaturou. Praha: Leges, [2009]-. Glosátor. ISBN 978-80-7502-395-7.

³⁹ JELÍNEK, Jiří. Trestní právo procesní: podle stavu k 1. 3. 2018. Praha: Leges, 2010-. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-278-3.

⁴⁰ Šámal, P. Základní zásady trestního řízení v demokratickém systému. Praha: Codex Bohemia, s.r.o., 1999

2.1.2 Zásada ústnosti

Tato zásada se více než důkazních prostředků týká více důkazů jako takových, a znamená, že dané důkazy mají být provedeny v ústní formě. Z tohoto důvodu se důkazy zejména v rámci samotného řízení před soudem čtou, a tím je daná zásada splněna.⁴¹ Pravidlo ústnosti je legální ochranou například osob mladších 18 let, nicméně v daném případě naráží tato ochrana na omezení ze stran samotného právního předpisu, který v odst. 2 § 102 TRŘ zajišťuje využití práva obviněného na spravedlivý proces.

Právo na spravedlivý proces je také garantováno v písm. d) odst. 3 čl. 6 LZPS, podle něhož má obviněný právo vyslyšet či dát vyslyšet osoby svědků proti sobě a dosáhnout předvolání konkrétních svědků ve svůj prospěch. Každopádně ani toto právo nelze stavět nad jiné základní lidské právo, kterým je v tomto případě právo na zvláštní ochranu dětí. Toto právo je zaručeno v odst. 1 čl. 32 LZPS a dále také v Úmluvě o právu dítěte. Proto se lze práva na spravedlivý proces domáhat, avšak pouze v případech, kdy je to absolutně nezbytné z hlediska důkazní nouze a pokud by hrozilo, že dřívější svědecká výpověď by mohla být zpochybnitelná.⁴²

K zásadě ústnosti je také potřeba poznamenat zajímavý poznatek, který konstatoval Nejvyšší soud, kdy uvedl, že „...*Jde o porušení této zásady (§ 281 čis. 4 trestního řádu), dal-li nalézací soud přes odpor obžalovaného přečísti protokol svědka, jehož osobní předvolání k hlavnímu přeličení státní zástupce v obžalobě navrhol, avšak, když se svědek nedostavil, navrhl přečtení jeho protokolu.*“⁴³ Lze z tohoto zcela jasně usoudit, že zásada ústnosti nesmí být zneužita ke zbytečným průtahům v rámci trestního řízení, a proto musí trestní soudy vždy uvážít, zda nedochází k jejímu svévolnému zneužívání.

⁴¹ LUXOVÁ, Lucie. Hlavní zásady dokazování v trestním řízení. Epravo.cz [online]. Praha: EPRAVO.CZ, 1999 - 2021, 11. 2. 2015 [cit. 2021-9-5]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/hlavni-zasady-dokazovani-v-trestnim-rizeni-95913.html>

⁴² Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 02. 2016, č. j. 8 Tdo 65/2016

⁴³ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 06. 02. 1930, č. j. Zm I 701/29

2.1.3 Zásada bezprostřednosti

Stěžejním institutem zásady bezprostřednosti je skutečnost, že soud je povinen rozhodovat na základě před ním provedených důkazů. Stejně jako v případě ústnosti se tato zásada více než důkazních prostředků jako takových aplikuje na používání důkazů, nicméně stejně jako zásada ústnosti zasahuje i tato zásada do důkazních prostředků.

Daná zásada bezprostřednosti znamená, že soud musí vycházet z pramenů, které jsou bezprostředně blízké zjišťované skutečnosti. Zároveň zjišťovaný stav musí být zjištěn bez důvodných pochybností. Tato zásada se tak pojí se zásadou materiální pravdy a zásadou vyhledávací.⁴⁴ Blízký vztah této zásady k zásadě ústnosti ilustruje i prvorepublikové rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR, ve kterém se říká „*Předpisy trestního řádu pro hlavní přelíčení jsou ovládány zásadou ústnosti a bezprostřednosti, jejímž důsledkem jest jednak, že nejen členové nalézacího soudu, nýbrž i strany mohou vyslychaným osobám dávatí otázky podle § 249 trestního řádu, ...*“⁴⁵ Vyplyvá nám z toho tedy povinnost provádět důkazní prostředky bez jakýchkoliv odkladů s cílem o zjišťování skutečností z relevantních pramenů.

2.1.4 Zásada materiální pravdy

Daná zásada má vést ke zjištění skutkového stavu věci, tak jak se stal, bez důvodných pochybností. Výjimkou z této zásady by se mohlo chápat zjednodušené řízení, kde podezřelý považuje už některé skutečnosti již před hlavním líčením za nesporné a netrvá na tom, aby byly prokazovány. Druhou výjimkou z hlediska dokazování je institut dohody o vině a trestu, kdy obviněný v konkrétní dohodě prohlásí, že se dopustil konkrétního jednání a státní zástupce s daným prohlášením souhlasí.⁴⁶

To, že je nutné vždy přihlížet absolutně k zásadě materiální pravdy potvrdil i Nejvyšší soud ČR, který stanovil ve svém rozhodnutí „...*Soudy jsou dokonce*

⁴⁴ Dokazování v trestním právu. Mylaw [online]. Praha: MYLAW, 2021, 30. 10. 2019 [cit. 2021-9-5]. Dostupné z: <https://mylaw.cz/clanek/dokazovani-v-trestnim-pravu-779>

⁴⁵ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 06. 02. 1930, č. j. Zm I 701/29

⁴⁶ JELÍNEK, Jiří. Trestní právo procesní: podle stavu k 1. 3. 2018. Praha: Leges, 2010-. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-278-3.

*povinný postupovat v souladu se zásadou presumpce nevinny a tzv. materiální pravdy tak, že se musí přiklonit k verzi pro obviněného příznivější, pokud verze prezentovaná obžalobou nebyla prokázána bez důvodných pochybností...*⁴⁷

2.1.5 Zásada vyhledávací

Tato zásada stanovuje, že OČTŘ jsou povinny vyhledávat informace o konkrétních závažných skutečnostech, nezbytných pro samotné rozhodnutí OČTŘ i bez návrhu procesních stran.⁴⁸ Vyhledávání skutečností je akt, jenž je předmětem trestního řízení.⁴⁹ Zároveň však musí být zjištěna právně relevantní skutečnost a musí být vyhledáno dostatečné množství všech informací pro danou skutečnost.⁵⁰

2.1.6 Zásada volného hodnocení důkazů

Dle této zásady musí OČTŘ hodnotit důkazy podle svého vnitřního přesvědčení, které je založené na pečlivém zvážení všech okolností konkrétního případu v souhrnu, ale také jednotlivě. Zjištěné důkazy jsou hodnoceny na základě tří aspektů, kterými jsou závažnost, zákonnost a pravdivost,⁵¹ což dává OČTŘ mantinely vůči samostatné libovůli při hodnocení jednotlivých důkazů. Samostatné hodnocení tak musí být zároveň rádně odůvodněno a daný postup hodnocení musí být přehledně přezkoumatelný.⁵² Žádný z důkazů nemá tedy předem stanovou či zaručenou důkazní sílu, a proto je na OČTŘ, aby veškeré důkazy stejně pečlivě zhodnotil⁵³ a aby na základě daných zjištění vyvodil konkrétní závěr.⁵⁴ Porušením

⁴⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 05. 2017, č. j. 5 Tdo 486/2017

⁴⁸ Rozhodnutí Krajského soudu v Plzni ze dne 21. 10. 1997, č. j. 7 To 693/97

⁴⁹ JELÍNEK, Jiří. Trestní zákoník a trestní řád: s poznámkami a judikaturou. Praha: Leges, [2009]-. Glosátor. ISBN 978-80-7502-395-7.

⁵⁰ JELÍNEK, Jiří. Trestní právo procesní: podle stavu k 1. 3. 2018. Praha: Leges, 2010-. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-278-3.

⁵¹ viz. kapitola 3.1

⁵² JELÍNEK, Jiří. Trestní právo procesní: podle stavu k 1. 3. 2018. Praha: Leges, 2010-. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-278-3.

⁵³ Rozhodnutí Nejvyššího soudu, ze dne 26. 04. 2018, č. j. 11 Tdo 450/2018

⁵⁴ Rozhodnutí Nejvyššího soudu, ze dne 25. 04. 2007, č. j. 4 Tz 113/2006

této zásady však není, pokud se na základě daných skutkových zjištění soud přikloní k verzi obžaloby či obhajoby.⁵⁵

2.1.7 Zásada přiměřenosti

Poslední důležitou zásadou, v rámci zásad trestního řízení, jež jsou spojeny s důkazními prostředky, je zásada přiměřenosti. Zásada přiměřenosti znamená, že do jednotlivých práv garantovaných LZPS může být zasahováno pouze na základě zákona a pouze v nezbytné míře, k zajištění účelu trestního řízení. Zásada přiměřenosti je také označována jako zásada zdrženlivosti, a znamená pro OČTŘ, že má jednat pouze tak, jak to vyžaduje význam a účel trestního řízení.

Někdy bývá tato zásada od zásady zdrženlivosti oddělována, zejména, pokud připustíme dikci, že tyto dvě zásady vychází ze zásady řádného zákonného procesu, který lze nalézt v odst. 1 § 2 TRŘ, kde je uvedeno „*Nikdo nemůže být stíhán jinak než ze zákonných důvodů a způsobem, který stanoví tento zákon*“.⁵⁶

Z toho tedy vyplývá, že pohled na rozdílnost těchto dvou zmiňovaných zásad, je správný, jelikož zásady přiměřenosti, zdrženlivosti a řádného zákonného procesu jsou zásady, které se navzájem proplétají, protože všechny tyto zásady mají na paměti maximalizaci zajištění účelu trestního řízení s důkladným poukazem dodržení a zajištění práv garantovaných Ústavou ČR a LZPS.⁵⁷ Je tedy zcela na soudu, jaké důkazní prostředky zvolí k objasnění konkrétní okolnosti, která je právně významná pro zjištění skutkového stavu, pokud tím není narušena proporcionalita použitých důkazních prostředků.⁵⁸ Zjištěný závěr tak musí, co do zavinění pachatele, být podložen toliko výsledky dokazování, aby z nich dané zavinění dostatečně vyplývalo.⁵⁹

⁵⁵ Usnesení Nejvyššího soudu, ze dne 07. 08. 2019, č. j. 3 Tdo 660/2019

⁵⁶ SOBOTKA, Jiří. Spravedlnost v právu. Brno, 2011. Diplomová práce. Masarykova univerzita Brno. Vedoucí práce JUDr. PhDr. Miloš Večeře, CSc.

⁵⁷ Hlavní zásady dokazování v trestním řízení. Epravo.cz [online]. Praha: EPRAVO.CZ, 1999 - 2021, 11. 2. 2015 [cit. 2021-9-21]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/hlavni-zasady-dokazovani-v-trestnim-rizeni-95913.html>

⁵⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 09. 10. 2019, č. j. 4 Tdo 1156/2019

⁵⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 13. 05. 2020, č. j. 7 Tdo 426/2020

3. Vlastnosti důkazních prostředků

Jednotlivé důkazy, získané v rámci různých důkazních prostředků, disponují různými vlastnostmi z hlediska toho, jak na ně jednotlivé soudy prostřednictvím odborné nauky, popřípadě ustálené judikatury nahlíží. Samotná vlastnost nutně neznamena, že stejnou vlastnost má i daný důkazní prostředek, prostřednictvím kterého byla daná informace získána. Nicméně vlastnost důkazu ve vztahu k vlastnosti důkazního prostředku je nezanedbatelný znak, se kterým je nutno vždy počítat.

I samotné vlastnosti důkazních prostředků mají vliv na následnou aplikovatelnost konkrétního důkazu. Nicméně nelze rozřadit důkazní prostředky pouze z hlediska vlastností samotných důkazů, jelikož například přípustnost důkazního prostředku, tj. konkrétní metody, jak získat daný důkaz, je pouze jednou podmnožinou, ze které je daný důkaz hodnocen a stejně tak to platí i obráceně.

V rámci soudní praxe, tak nelze říct, že ustanovení § 89 odst. 2 TRŘ, které říká, že „...*důkazem může být vše, co může přispět k objasnění věci*“, by bylo naprosto bezmezné. Platí totiž, že za důkaz lze použít pouze poznatky získané prostřednictvím procesního dokazování.⁶⁰

V praxi se důkazní prostředky hodnotí zejména na základě zákonem stanovených vlastností, kdy nejstěžejnějšími jsou účinnost, zákonnost, přípustnost a použitelnost.

3.1 Účinnost a neúčinnost

Účinnost je vlastnost, která se některými autory přiznávána spíše důkazu než samotnému důkaznímu prostředku, jedná se však o pojem, který obecné soudy používají i ve vztahu k důkazním prostředkům a účinnosti důkazů jej následně odvozují.

⁶⁰ JÍLOVEC, Michal a Marek FRYŠTÁK. Zákonnost důkazů v trestním řízení a její posuzování aplikační praxí. Časopis pro právní vědu a praxi. 2014, 22(1), 12 - 22.

Z hlediska účinnosti a neúčinnosti důkazních prostředků se vedly diskuze, zda se jedná o vlastnost daného důkazního prostředku, či důkazu, jako informace získané z důkazního prostředku. V současné době se více na tuto vlastnost nahlíží ve vztahu ke konkrétním důkazům, které byly z důkazních prostředků získány.

Stěžejním konfliktem z hlediska dokazování je totiž vybalancovat vztah, kde na jedné straně stojí splnění účelu trestního řízení a na druhé straně se nalézají zajištění individuálních hodnot garantovaných jedinci Ústavou ČR a mezinárodními smlouvami. Tyto právní předpisy totiž reprezentují požadavky nejenom jednotlivce, ale také celé společnosti, zaměřené na ideu zaručených lidských práv a svobodách.⁶¹

Z toho vyplývá, že je nutné vyrovnat způsob nejlepšího dosažení cílů trestního řízení, tj. absolutní naplnění účelu dokazování (získání relevantních důkazů), jakožto fáze trestního řízení, a zároveň s tímto naplněním porovnat jednotlivé hodnoty a jejich důležitost v rámci celého trestního řízení.

Z toho plyne, že ačkoliv by bylo nejvíce žádoucí (a tím i maximálně účinné), aby byla v rámci trestního řízení zjištěna absolutní pravda, není možné toto absolutně vyžadovat. S tímto jde ruku v ruce i značné množství situací, kdy bude pouze zjištěna pravda relativní, z důvodu, že budou užity důkazní prostředky, které jsou akceptovány jako důkazní prostředky vedoucí k získání důkazů irelevantních, nikoliv pouze důkazní prostředky, které by vedly k důkazům relevantním.

Problémem relevantnosti důkazů a potažmo tak účinností důkazních prostředků se již zabývaly soudy ČR. Kupříkladu Vrchní soud v Praze v této záležitosti judikoval „*Pokud policejní orgán v protokolu opomene uvést, na základě jakých skutečností považoval úkon za neodkladný nebo neopakovatelný, nejde o absolutní, ale jen o relativní neúčinnost takového úkonu. V řízení před soudem může být tato vada zhojena svědeckým výsledkem policejního orgánu, který tento úkon provedl, a osoby přivzaté k jeho provedení.*“⁶²

⁶¹ Pipek, J., Zákaz důkazů v českém trestním řízení. Kriminální věda, 1998, č. 4, s. 309-310

⁶² Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 20. 12. 2007, č. j. 2 To 94/2007

Z rozhodnutí Vrchního soudu v Praze tedy vyplývá, že pokud je proveden úkon, který je z určitého hlediska vadný, poté tento úkon nemusí být vnímán absolutně jako úkon neúčinný a neakceptovatelný, pokud se zpětně provede náprava daných nedostatků. Je ovšem pochopitelné, že takto nelze zhojit všechny vady s provedenými úkony v rámci získávání důkazů.

Aby tedy bylo možné hodnotit otázku účinnosti důkazních prostředků, je nutno se nejdříve soustředit na relevantnost důkazu v rámci daného trestního řízení. Je proto nutné si stanovit základní rozdíl mezi jednotlivými důkazy, na základě kterého lze důkazy kategorizovat. Takový rozdíl lze určit prostřednictvím zkoumání samotné hodnoty důkazů a relevantnosti pro konkrétní trestní řízení. Toho lze dosáhnout vždy porovnáním třech složek tvořících relevantní důkaz, konkrétně jsou to složky závažnosti, zákonnosti a pravdivosti.

Závažnost, jinak také důležitost, se určuje soudem z hlediska významu jednotlivého důkazu pro jeho rozhodnutí, a zda lze o tyto důkazy opřít jednotlivá skutková zjištění a tvrzení, tj. zda je lze použít z hlediska zjišťování skutkového stavu, v jakém rozsahu a v jakém směru.

Zákonnost, je složka důkazu zajišťující, že daný důkaz byl získán, opatřen a proveden způsobem odpovídajícím zákonné úpravě a že v tomto směru nevykazuje určité vady. Tato jediná složka přímo souvisí přímo s důkazním prostředkem, jako takovým, a nesoustřeďuje se pouze na důkaz.⁶³

Poslední složkou, možná nejvíce komplikovanou, je oblast pravdivosti daného důkazu. V případě nedostatku nebo v některých případech nadměrného množství získaných důkazů je možné, že se soudce rozhodne zhodnotit jednotlivá skutková tvrzení stran jako pravděpodobná, nikoliv však jako pravdivá. Samotné nedokázání daného skutkového tvrzení totiž nezakládá nepravdivost důkazu jako takového, nýbrž pouze konstatování, že danou skutečnost se nedokázalo prokázat.⁶⁴

⁶³ viz. kapitola 2.1

⁶⁴ BALARIN, Jan. Míra důkazu a důkazní břemeno v kontextu hodnocení důkazů v soudní praxi. ADVOKÁTNÍ DENÍK [online]. Praha: Bulletin, 2021, 16. 3. 2019 [cit. 2021-8-27]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2019/03/16/mira-dukazu-a-dukazni-bremeno-v-kontextu-hodnoceni-dukazu-v-soudni-praxi/>

Tím pádem by se mohlo zdát, že otázka pravdivosti je zcela jasná a pevně nastolena, tj. soud dochází k závěrům, zda dané skutečnosti, o kterých důkaz podává určitou zprávu (významnou a zákonnou), je možné pokládat za pravdivé (respektive dokázané) či nikoli. Opak je však pravdou, v oblasti pravdivosti důkazu se rozdělují důkazy na celkem čtyři kategorie. Jednotlivými kategoriemi jsou důkazy pravdivé, pravděpodobně, nepravděpodobné a nepravdivé.

Soudy v rámci své judikatury ale zároveň předpokládají, že tyto jednotlivé složky důkazů jsou zkoumány postupně, tj. prochází určitým testem účinnosti důkazů a tím pádem i testu relevantní účinnosti důkazních prostředků. Jako první je zkoumána složka závažnosti daného důkazu, následně jeho zákonnost, což je stěžejní složka zejména pro samotný důkazní prostředek, prostřednictvím kterého byla daná informace zjištěna, a následně je zkoumána pravdivost samotné zjištěné informace.⁶⁵

Účinným důkazním prostředkem je tak kterýkoliv důkazní prostředek, který splňuje vede k účinnému důkazu, jenž obsahuje všechny tři důležité složky. Tedy jedná se o závažný důkaz v rámci daného trestního řízení, který byl získán prostřednictvím zákonem stanovených metod (relevantními a účinnými důkazními prostředky) a získaná informace se prokáže za pravdivou, nebo alespoň za takovou, jenž prošla testem pravdivosti úspěšně.

Pokud některá z těchto složek není naplněna, nelze zjištěný důkaz považovat za účinný, nicméně existuje i výjimka. Pokud by například daný důkaz byl označen za neúčinný z hlediska nedostatečné závažnosti, bylo by chybou jednoznačně konstatovat, že neúčinným je i důkazní prostředek, prostřednictvím kterého byl důkaz získán. Jak již bylo několikrát uvedeno, účinnost důkazního prostředku je velice spjata s účinností důkazu, nicméně jí zcela neodpovídá.

Každý důkaz, které je tedy použit v rámci trestního řízení musí být podroben testu tří složek, aby mohl být označen za účinný. Je nicméně se také potřeba zabývat otázkou, zda musí být důkaz získán důkazními prostředky, které

⁶⁵ NETT, Alexander. *Plody z otráveného stromu*. Brno: Masarykova univerzita, 1997, 115 s. ISBN 8021015241.

dle judikatury vedou k získání pouze neúčinných důkazů, tj. důkazními prostředky, které právní řád nepřimo označuje za neúčinné, jako jsou hypnóza či detektor lži. Zajímavý názor na tuto problematiku má Mgr. Nikola Valentová, která ve své diplomové práci na téma „Hypnóza a další netradiční způsoby objasňování trestní věci“ uvádí „...*U těchto vybraných důkazních prostředků⁶⁶ mám však pocit, že soudy je nerespektují už jen „z principu“. Jejich zákonnost je v určitých směrech sporná, avšak mohou pomoci objasnit trestné činy a zejména usvědčit jejich pachatele, a i přes jejich kontroverznost by proto dle mého názoru neměli být přehlíženy, ale naopak zdokonalovány tak, aby byly vyloučeny pochybnosti o spolehlivosti jejich zjištění.*“⁶⁷

Je tedy na místě zcela zdůraznit, že to, zda je daný důkazní prostředek účinný či neúčinný, není toliko v současné době otázka právní, jako spíše otázka společensko-vědně pokroková, která má být vždy následně jasně upravena právními předpisy, nikoliv judikaturou. V první řadě je nutný takový společensko-vědní pokrok, kterým bude dostatečně prokázáno a zajištěno, že prováděné důkazní prostředky jsou dostatečně účinné k prokázání konkrétních skutečností, aby mohly vést k získání zákonných důkazů. Takové důkazy získané těmito důkazními prostředky by poté naplňovali všechny tři důležité uvedené složky. V dalším je řada na úvahách zákonodárců, aby dokázali objektivně zhodnotit, zda dané důkazní prostředky lze považovat za účinné či neúčinné, vzhledem k tomu, že daný účinný důkaz získají účastníci řízení pouze na základě zákonem uznávaného důkazního prostředku, který musí být zákonodárci prvotně označen za účinný a legální.

3.2 Zákonnost a nezákonnost

Zákonnost, nebo jiným slovem legalita, vyjadřuje v širším slova smyslu povinnost dodržovat právní předpisy, v užším slova smyslu, zejména např. v trestním právu, stanovuje, že orgány veřejné moci jsou povinny postupovat

⁶⁶ Důkazní prostředek hypnózy, kriminalistickou odorologií a fyziodetekční vyšetření

⁶⁷ VALENTOVÁ, Nikola. Hypnóza a další netradiční způsoby objasňování trestní věci. Plzeň, 2018. Diplomová práce. Západočeská univerzita v Plzni. Vedoucí práce Doc. JUDr. Jan Chmelík, Ph. D.

v souladu se zákonem (tzv. enumerativnost veřejnoprávních pretencí), jejím opakem je nezákonnost, kterou je označováno jednání mimo rámec právního předpisu⁶⁸

Důkazní prostředek slouží jako zdroj poznání existence určité skutečnosti, jedná se o nositele důkazu. K tomu, aby důkaz byl vnímán jako důkaz účinný, je nutné, aby splňoval tři podmínky, musí se jednat o důkaz závažný vzhledem k trestnímu řízení, důkaz získaný na základě zákonných postupů a také za důkaz pravdivý.⁶⁹ Ve vztahu k vlastnostem důkazních prostředků v této kapitole je stěžejní druhá vlastnost, tj. získání důkazu na základě zákonem akceptovanými způsoby.

Zákonnost důkazního prostředku není v TRŘ zcela explicitně vyjádřena. Alespoň ne v podobě, jakou bychom si představovali. Tedy jako jakýsi úvod k obecnému popisu jednotlivých oblastí, do kterých spadají různé důkazní prostředky. Jako takové základní rozhraní, na základě kterého lze hodnotit důkazní prostředek za zákonný, je ustanovení § 89 odst. 2, ve kterém je zmíněn

- výslech obviněného a svědků,
- znalecké posudky,
- věci a listiny důležité pro trestní řízení a
- ohledání.

Všechny tyto obecně popsané důkazní prostředky musí splňovat zákonem předepsané postupy, což je podmínka zcela stěžejní pro to, aby daný důkazní prostředek byl hodnocen za zákonný či nezákonný. Na každý důkazní prostředek, který byl proveden, se musí nahlížet z hlediska právního předpisu, za jehož platnosti a účinnosti byl proveden. Důkaz získaný na základě takto aplikovaného důkazního prostředku lze použít i v případě, pokud by ke změně právního předpisu došlo v průběhu trestního řízení,⁷⁰ nicméně všechny postupy musí být splněny

⁶⁸ KNAPP, Viktor. Teorie práva. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 1995. 247 s. ISBN 80-7179-028-1. s. 212.

⁶⁹ Viz. Kapitola 3.1

⁷⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 10. 04. 2013, č. j. 5 Tdo 179/2013

přesně takovým způsobem, jaký je uváděno v TRŘ a v mezích, které TRŘ umožňuje.

Za příklad takového striktního dodržování ustanovení TRŘ slouží judikatura Nejvyššího soudu ČR, který se vyjadřoval k otázce postupu rekognice, konkrétně k ustanovení § 104b odst. 4 TRŘ, ve kterém se říká „*Není-li možno ukázat osobu, která má být poznána, rekognice se provede podle fotografie, která se předloží podezřelému, obviněnému nebo svědkovi s obdobnými fotografiemi nejméně tří dalších osob. Tento postup nesmí bezprostředně předcházet rekognici ukázáním osoby.*“.

V daném usnesení Nejvyšší soud ČR uvedl „*Provedení rekognice fotografiemi samo o sobě nevylučuje možnost provedení rekognice in natura. Zákon zakazuje pouze bezprostřední provedení rekognice fotografiemi před rekognicí ukázáním osoby. Pokud by tedy po provedení rekognice in foto bylo stále v trestním řízení zapotřebí určit totožnost poznávané osoby, byla by rekognice in natura provedena. Jedná se však o důkazní prostředek subsidiární. Samotné neprovedení rekognice in natura ovšem nezakládá nezákonnost provedení důkazu rekognicí in foto.*“,⁷¹ čímž na konkrétním příkladu zcela jasně demonstroval svůj postoj k případným snahám o ohýbání TRŘ podle konkrétních potřeb jakékoli z procesních stran. Vždy je tedy nutné striktně dodržovat zákonem předepsaný postup tak, aby nebyla porušena zákonnost daného důkazního prostředku.

Pokud by některý důkaz byl získán nezákonnými procesními postupy, které TRŘ neumožňuje, daná informace získána takovýmto důkazním prostředkem by byla označena za důkaz absolutně neúčinný. Soudy tak musí vždy přezkoumávat zákonnost postupu jednotlivých OČTŘ, i v rámci přípravného řízení, jinak by tak odepřeli právo na soudní ochranu, kterou garantuje odst. 1 čl. 36 LZPS.⁷²

Na zákonnost pořízení a použití důkazních prostředků nicméně nemá vliv, zda v průběhu trestního řízení došlo ke změně zákonné úpravy či nikoliv. Zákonnost provedení důkazního prostředku je vždy nutné brát podle zákonné

⁷¹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. 10. 2016, č. j. 11 Tdo 1236/2016

⁷² Rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 11. 06. 2002, č. j. II. ÚS 291/2000

úpravy, která je účinná v době jeho opatření a provedení. Předpoklad, který v rámci trestního řízení panuje je, že během trestního řízení se aplikují obdobné základní zásady důkazního řízení, které uvozují ve své podstatě identický způsob vyhledávání, provádění a hodnocení důkazů pro všechny OČTŘ.⁷³

3.3 Přípustnost a nepřípustnost

Přípustnost, je často vnímána jako synonymum zákonnosti. Ačkoliv jsou tyto dva pojmy podobné, existují mezi nimi určité rozdíly. Přípustnost je vnímána zejména ve vztahu ke konkrétní získané informaci, a jejími charakteristickými znaky je splnění zásady proporcionality získaných objektivních pravdivých informací, aniž by docházelo k nepřiměřenému zásahu do soukromých zájmů jedince. Vedle tohoto zákonnost hovoří o totálním dodržování právních předpisů, které stanovují mantinely pro možnost použití takového důkazního prostředku, bez nabídnutí prostoru pro svobodné uvážení soudu.

V odst. 2 § 89 TRŘ se nachází základní omezení týkající se přípustnosti důkazních prostředků, kdy tato ustanovení zcela explicitně odkazují na přípustnost důkazního prostředku, která je však primárně zmiňována jako přípustnost důkazů. V ustanoveních se říká, že daný důkaz získaný prostřednictvím konkrétního důkazního prostředku se musí určitým způsobem vztahovat k objasňované věci, aby byl tak způsobilý prokázat či vyvrátit určitou skutečnost, která je dokazována.⁷⁴

Tedy v rámci hodnocení přípustnosti důkazních prostředků je pozornost zaměřena pouze na přípustnost samotných důkazů a z ní vycházejícího konfliktu jednotlivých zájmů. V rámci právní úpravy a její aplikace v praxi je důležité si uvědomit, že se jedná o střet zájmů cílících na jedné straně na maximalizaci účinného postupu OČTŘ, a na straně druhé na zájem dotčené osoby, která je účastníkem trestního řízení, na dostatečnou ochranu jednotlivých práv a svobod.⁷⁵

⁷³ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 07. 05. 2014, č. j. Pl. ÚS 47/13 - 2

⁷⁴ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář*. 7., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-465-0.

⁷⁵ ZEMAN, P. Dokazování v českém trestním řízení po roce 1990 očima soudců a státních zástupců, *Trestněprávní revue*, 2009, č. 6

Veřejným zájmem je tak v tomto případě zjištění absolutní pravdy a díky tomu následné potrestání pachatele. Soukromým zájmem je poskytnutí dostatečné ochrany a respektu k jednotlivým lidským právům a svobodám, které mohly být nešetrným jednáním OČTŘ případně dotčeny.

Za nezákonné důkazy jsou považovány poznatky získané za použití podpůrných operativních prostředků, kterými jsou krycí prostředky (prostředky sloužící k zastření skutečné totožnosti dané osoby⁷⁶), informátor, zabezpečovací technika (technické prostředky, zařízení a jejich soubory předcházející či odstraňující ohrožení veřejného pořádku a bezpečnosti⁷⁷) a zvláštní finanční prostředky (finanční prostředky používané k úhradě vyčleněných výdajů v souvislosti se získáváním poznatků o trestné činnosti⁷⁸). Neznamena to však, že zmíněné důkazní prostředky jako takové jsou nepřijatelnými.⁷⁹

Je neustále zmiňovanou otázkou, zda určitá vlastnost důkazu explicitně znamená, že stejnou vlastností disponuje důkazní prostředek. V tomto ohledu je nutné se vypořádat s tím, zda nepřijatelný důkaz bezpodmínečně znamená, že důkazní prostředek, kterým byl daný důkaz získán, je také nepřijatelný. Jednotlivé důkazní prostředky jsou v TRŘ upraveny velmi obecně a pouze v užším vymezení, tj. s ohledem na ochranu zájmů osob, jednotlivých práv těchto osob a věrohodnosti zjištěné objektivní pravdy, jsou upraveny podrobněji. Nepřijatelným je tak důkazní prostředek, prostřednictvím kterého by byla porušena ustanovení, která cílí na ochranu daných tří hodnot.

Otázka přijatelnosti důkazního prostředku je toliko otázkou toho, jak soud daný důkazní prostředek posoudí v rámci konkrétního trestního řízení. Zda daný důkazní prostředek soud označí, vzhledem k okolnostem, za relevantní důkazní prostředek, který z hlediska proporcionality vede k získání závažného, zákonného a pravdivého důkazu. Nicméně soud musí taktéž přihlídnout k samotnému postupu

⁷⁶ § 74 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii ČR

⁷⁷ § 76 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii ČR

⁷⁸ § 77 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii ČR

⁷⁹ JÍLOVEC, Michal a Marek FRYŠTÁK. Zákonost důkazů v trestním řízení a její posuzování aplikační praxí. Časopis pro právní vědu a praxi. 2014, 22(1), 12 - 22.

získání důkazu, zejména k tomu, zda nebudou narušeny jednotlivé soukromé zájmy osob na jejichž úkor má být důkaz získán a jednotlivá práva těchto osob. Dále je také nutné přezkoumat samotnou věrohodnost zjištěné objektivní pravdy, jenž vyplývá z důkazního prostředku.⁸⁰

3.4 Použitelnost a nepoužitelnost

Použitelnost je pojmem, který je spojován zejména s důkazy jako takovými, a umožňuje soudu volně uvážit, zda daný důkaz splňuje všechny zákonem určené náležitosti a může tak být použit v rámci trestního řízení

V otázkách použitelnosti důkazních prostředků tedy narážíme na podobnou problematiku, jako v otázce účinnosti důkazního prostředku.⁸¹ Jedná se o podobné pojmy, jejichž rozdílnost někteří autoři ani nezaznamenávají. Danou odlišností je skutečnost, že nepoužitelnost je spatřována v konkrétním následku v případě porušení procesních předpisů buď při provádění, nebo opatřování daného důkazu. Vedle toho neúčinnost se používá ve smyslu ochrany jednotlivých práv osob, vůči kterým se trestní řízení vede.⁸²

Dalším pojmem, se kterým je pojem použitelnosti zaměňován a spojován, je pojem přípustnosti. Nejvyšší soud ČR v roce 2006 stanovil k otázce přípustnosti důkazu, že „...k důkazům, které byly získány nebo provedeny v rozporu s obecně závaznými právními předpisy soud nepřihlédne.“⁸³ Otázkou je, zda takový důkazní prostředek se označí za nepoužitelný, nepřípustný nebo obojí.

V otázkách použitelnosti důkazních prostředků tedy Nejvyšší soud ČR postupně ve svých rozhodnutích určoval rámeček, jak by se daná použitelnosti důkazních prostředků měla chápat. Aby byl daný důkazní prostředek označen za

⁸⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 08. 2020, č. j. 8 Tdo 647/2020

⁸¹ viz. kapitola 3.1

⁸² NETT, Alexander. *Plody z otráveného stromu*. Brno: Masarykova univerzita, 1997, 115 s. ISBN 8021015241.

⁸³ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 05. 01. 2006, č. j. 33 Odo 1191/2003

použitelný z hlediska judikatury Nejvyššího soudu ČR, musí splňovat minimálně to, aby se jednalo o

- důkazní prostředek, na kterém je dostatečně důležitý zájem, který věcně odůvodňuje daný zásah do práv na soukromí⁸⁴ a
- důkazní prostředek, který nemá sníženou vypovídající hodnotu tak, aby faktické nakládání s ním nemělo samo o sobě vliv na samotnou použitelnost⁸⁵

Z výše uvedeného lze tedy dovodit, že otázka použitelnosti důkazních prostředků se tak ve světle judikatury velice prolíná s pojmem přípustnosti důkazního prostředku a nelze tak určit pevně danou hranici mezi těmito dvěma vlastnostmi.

Nicméně i v otázkách použitelnosti daných důkazních prostředků a s ním související použitelnosti samotného důkazu existují výjimky, například v případě neodkladných úkonů podmiňujících zahájení trestního stíhání, což bylo také dovozeno Vrchním soudem v Olomouci, který uvedl *„Rekognice provedená ukázáním osob svědkovi... má povahu neodkladného úkonu ve smyslu... v případě, kdy nejsou k dispozici jiné prostředky, jak objasnit skutečnosti podmiňující zahájení trestního stíhání, nebo v případě, kdy ty prostředky, které k dispozici jsou, by mohly ohrozit důkazní význam takové rekognice (např. rekognice provedená ukázáním fotografie). Za této situace nepřítomnost obhájce u rekognice nemá za následek nepoužitelnost tohoto úkonu jako důkazu v řízení před soudem.“*⁸⁶

Problém ovšem nastává tehdy, chceme-li se opřít o jakoukoli právní publikaci, která by se tímto pojmem zabývala a nějak jej konkrétněji upravovala. V právní teorii se totiž pojem použitelnosti důkazního prostředku nevyskytuje. Jedná se o umělou vlastnost, kterou vykonstruoval Nejvyšší soud ČR bez nějakého právně teoretického základu.

⁸⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 13. 04. 2007, č. j. 11 Tz 129/2006

⁸⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 06. 2009, č. j. 5 Tdo 572/2009

⁸⁶ Rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci ze dne 22. 03. 2002, č. j. 1 To 29/2002

Teorie z pojmů „použitelnost“ a „přípustnost“ v případě důkazních prostředků používá pouze pojem přípustnosti a pojem použitelnosti nikterak neuvádí. Proto by bylo na místě se na vyjasnění těchto pojmů ve vztahu k důkazním prostředkům více zaměřit, ať už například prostřednictvím nového TRŘ či komentářové úpravy v současné době platného a účinného TRŘ, aby soudy tyto pojmy striktně rozdělovaly a nezaměňovaly, nebo možná ještě lépe, aby z těchto dvou pojmů v rámci důkazních prostředků byl používán pouze jeden z nich.

4. Odposlechy

Odposlech a záznam telekomunikačního provozu jsou nástroje, které jsou vnímány jako relevantní důkazní prostředky. Jejich význam je odhalování trestné činnosti, tedy jejich užití k prokázání významných skutečností, které jsou důležité pro konkrétní trestní řízení a pokud sledovaného účelu nelze dosáhnout jinak nebo jej lze dosáhnout s poměrnými obtížemi. Takovým případem může být např. situace, kdy je potřeba porovnat konkrétní nahrávky z hlediska fonetického.⁸⁷ Trestněprávní úprava odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu se nachází v § 88 TRŘ. Jedná se o úkony, které jsou řazeny mezi úkony zajišťovací, jejich účelem je opatřit věci a jiné majetkové hodnoty důležité pro trestní řízení, a to za účelem náležitého objasnění skutkové věci.⁸⁸ Na druhou stranu, svou povahou jsou také blízké operativně pátracím prostředkům, které jsou upraveny v § 158b a následujících TRŘ.⁸⁹ V širším kontextu tak slouží k předcházení, odhalování a objasňování trestné činnosti, jakož i pátrání po skrývajících se pachatelích, pátrání po hledaných osobách, které jsou nezvěstné a po věcných důkazech.⁹⁰

Podle názoru autora této práce je zejména odposlech velice příbuzný operativně pátracím prostředkům a měl by být řazen taktéž mezi ně. Důvod je shledáván zejména v tom, že v praxi má odposlech účel jak zajišťovací, tak i operativně pátrací. Jednak prostřednictvím odposlechu dochází v rámci přípravného řízení ke zjišťování informací, nicméně následně odposlech vystupuje v poměru speciality vůči sledování osob a věcí, který je podle § 158d TRŘ operativně pátracím prostředkem. Proto dle autora této diplomové práce současná právní úprava zcela do detailu nereflektuje užívanou praxi.

Výše již bylo naznačeno, že ačkoliv by se tedy mohlo zdát, že pojmy „odposlech“ a „záznam telekomunikačního provozu“ jsou pojmy synonymní, není

⁸⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 08. 2009, č. j. 8 Tdo 921/2009

⁸⁸ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní: podle stavu k 1. 3. 2018*. Praha: Leges, 2010-. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-278-3.

⁸⁹ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář*. 7., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-465-0.

⁹⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 16. 07. 2014, č. j. 8 Tdo 109/2014

tomu tak. Tyto zajišťovací instituty se odlišují co do směru působení. Zatímco odposlech je nařizován za účelem zjištění obsahu komunikace, která teprve bude v budoucnu probíhat,⁹¹ záznam telekomunikačního provozu je úkon směřující k získání údajů, o již proběhlé komunikaci.⁹² V rámci této diplomové práce nicméně bude podrobně rozebírán pouze odposlech jako důkazní prostředek.

Odposlech, jakožto nástroj sloužící k získávání pravdivých informací, může mít různé podoby. V praxi lze odposlechy dělit do dvou skupin, podle toho, jak nahlížíme na samotnou odposlechovou techniku, kterou je odposlech prováděn. Můžeme tak říct, že existují odposlechy podle

- informačního průniku, dělí se dále na
 - invazivní a
 - neinvazivní
- způsobu přenosu informace, které se následně rozdělují na
 - linkové,
 - bezdrátové a
 - pasivní⁹³

4.1 Odposlechová technika podle informačního průniku

Technikou podle informačního průniku je dělení odposlechové techniky podle toho, zda vyžaduje přímou činnost odposlouchávajícího na místě, či postačí dálkový přístup k odposlouchávající technice.

4.1.1 Invazivní odposlechová technika

Jedná se o metodu odposlechu, která vyžaduje, aby ten, kdo bude odposlouchávat, získal přístup do konkrétních prostor, nebo na konkrétní zařízení,

⁹¹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 07. 05. 2019, č. j. 4 Tdo 1591/2018

⁹² KOLOUŠKOVÁ, Eliška. *ODPOSLECH A ZÁZNAM TELEKOMUNIKAČNÍHO PROVOZU*. Praha, 2020. Bakalářská práce. Vysoká škola regionálního rozvoje a Bankovní institut-AMBIS. Vedoucí práce Doc. JUDr. Jan Kolouch, Ph.D.

⁹³ TALAROVÍČ, Roman. *Elektronické důkazy v přípravě trestních věcí*. Brno, 2011. Bakalářská práce. Masarykova univerzita. Vedoucí práce JUDr. Radim Polčák, Ph.D.

na kterém má být odposlech nainstalován. Je proto potřeba bezprostřední kontakt s konkrétním zařízením či pohyb v rámci daného prostoru, který má být odposloucháván. V současné době však již existuje široká škála odposlechových zařízení dosažitelných i pro laickou veřejnost, která zároveň dokáže nainstalovat i laik během několika minut či sekund, vzhledem k tomu, že mezi invazivní odposlechovou techniku patří i například štěnice.⁹⁴

Pro některá odposlechová zařízení, jako kupříkladu kabelové odposlechy, nicméně neplatí, aby byla instalována přímo do konkrétní místnosti. Takovéto typy odposlechových zařízení jsou vedeny především ve stěnách či ve stropu a zpravidla jsou kamuflvány jako různé servisy datových, elektronických či telefonních vedení v daném či vedlejší místě. V takovýchto případech hovoříme o tzv. „odposlechu přes zed“.⁹⁵

4.1.2 Neinvazivní odposlechová technika

Odposlech neinvazivní, nebo také označovaný jako odposlech na dálku, je typ odposlechu, v rámci kterého odposlouchávající spoléhá na zachycení datové, telefonické či verbální komunikace ze vzdáleného místa. Jedná se o diskrétnější metodu odposlouchávání, nicméně technicky metodu bezesporu náročnější. Odposlechy neinvazivními jsou tak směrový mikrofon, laserový odposlech a stetoskopický mikrofon ve vedlejší místnosti.⁹⁶

4.2 Odposlechová technika podle přenosu informace

Odposlechová technika podle přenosu informace je způsob rozdělení odposlechové techniky podle toho, jakým způsobem se získané informace přenáší. Neznamena to, že by způsob přenosu informace byl stěžejním kritériem pro

⁹⁴ Přehled dělení odposlechů. *Mudroch LABS* [online]. Praha, 2022 [cit. 2022-03-12]. Dostupné z: <https://www.mudrochlabs.sk/deleni-odposlechu-mikrofon/>

⁹⁵ TEICHERT, Damian. ODPOSLECH PŘES ZEĎ. *Spyshop24* [online]. Praha: Spyshop, 2016, 28. 10. 2020 [cit. 2022-03-12]. Dostupné z: https://www.spyshop24.cz/blog_cz/odposlech-pres-zed/

⁹⁶ Nejčastěji používané odposlechové techniky. *České noviny* [online]. Praha: ČTK, 2022, 26. 07. 2018 [cit. 2022-03-12]. Dostupné z: <https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/nejcasteji-pouzivane-odposlechove-techniky/1646398>

rozdělování odposlechové techniky, jako spíš vybrání vhodných způsobů k přenosu získané informace u jednotlivých odposlechových zařízení.⁹⁷

4.2.1 Přenos linkový

Zcela spolehlivým, účinným a těžko odhalitelným způsobem přenosu odposlouchávaných informací je linkový (kabelový) odposlech. Jedná se o přenos vyžadující delší přípravu, znalost dispozice a taktéž konkrétních prostor. Pro zajištění a instalaci kabelového odposlechu přenosu odposlechu je zapotřebí fyzický přístup v řádu desítek minut až hodin. Po instalaci se však jedná o vysoce spolehlivý a účinný způsob přenosu odposlechu, který se užívá zejména v rámci velkých komerčních budov, které mají vlastní optické rozvody, a tak je extrémně náročné tento přenos informace zjistit.⁹⁸

4.2.2 Přenos bezdrátový

Druhým typem přenosu informace je bezdrátový způsob přenosu získaných informací. Jednotlivými podtypy bezdrátového přenosu jsou způsoby bezdrátového přenosu, jako jsou rádiové vlny a světelné paprsky. Mnohem častěji používanými a lépe využitelnými jsou rádiové přenosy, které se odlišují určitou úrovní kvality. Důvodem k tomu jsou zejména nízké pořizovací ceny a použití bez nutnosti odbornějších znalostí v oblasti rádiového spojení. Oproti tomu světelné paprsky naráží na problém, který je pro světlo typický, tj. vysílač informace musí být přímo nasměrován na vysílač tak, aby nebyla narušena viditelnost mezi oběma prostředky. Nicméně výhodou světelného bezdrátového přenosu je vysoká diskrétnost.⁹⁹

4.2.3 Přenos pasivní

Posledním typem přenosu získané informace je přenos tzv. pasivní. Tento typ přenosu je takový, že odposlechové zařízení nahrává konkrétní informace a

⁹⁷ Přehled dělení odposlechů. *Mudroch LABS* [online]. Praha, 2022 [cit. 2022-03-12]. Dostupné z: <https://www.mudrochlabs.sk/deleni-odposlechu-mikrofon/>

⁹⁸ Nejčastěji používané odposlechové techniky. *České noviny* [online]. Praha: ČTK, 2022, 26. 07. 2018 [cit. 2022-03-12]. Dostupné z: <https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/nejcasteji-pouzivane-odposlechove-techniky/1646398>

⁹⁹ Přehled dělení odposlechů. *Mudroch LABS* [online]. Praha, 2022 [cit. 2022-03-12]. Dostupné z: <https://www.mudrochlabs.sk/deleni-odposlechu-mikrofon/>

ukládá je na paměťovou složku, která je součástí tohoto zařízení. Lze si tak představit například miniaturní diktafon, který může mít různé podoby, kdy se spouští po dosažení určité hlasitosti, nebo v určitý čas. Problém nastane ve chvíli, kdy je již uloženo odposlechové techniky plné nebo pokud dojde odposlechovému zařízení energie. K odhalení techniky, která využívá tento typ přenosu informace je proto zapotřebí fyzická prohlídka jednotlivých osob, věcí či prostor, jinak je velice nízká pravděpodobnost, že by taková technika byla odhalena. O pasivní zařízení se jedná i v některých případech zařízení, která využívají bezdrátový přenos informace. Je tomu tehdy, pokud odposlouchávač vypne bezdrátovou funkci zařízení.¹⁰⁰

4.3 Odposlech podle § 88 trestního řádu

Situací, kdy je možné užít odposlech podle § 88 TRŘ je vedení trestního řízení ve fázi prověřování. Ve výjimečných případech ve fázi vykonávací, pokud se pojí s pátráním po odsouzených, kteří mají nastoupit k výkonu trestu odnětí svobody za trestný čin, jenž je zmíněn v § 88 TRŘ.¹⁰¹ Přičemž zkoumání daných podmínek přípustnosti použití odposlechu je daleko přísnějším, než je tomu v případě sledování osob a věcí podle § 158d odst. 1, 2 TRŘ.¹⁰²

Odposlech je možné od účinnosti zákona č. 459/2011 Sb., nařídit v případech, kdy je důvodné podezření, že konkrétní osoba se dopustila zločinu, za jehož spáchání zákon ukládá trest odnětí svobody jehož horní hranice trestní sazby činí nejméně osm let, nebo se vede trestní řízení o trestném činu pletichy v insolvenčním řízení, porušení náležitých předpisů o pravidlech hospodářské soutěže, zjednání výhody při zadání veřejné zakázky/při veřejné soutěži/při veřejné dražbě, pletichy při zadávání veřejné zakázky/při veřejné soutěži/při veřejné

¹⁰⁰ Nejčastěji používané odposlechové techniky. *České noviny*[online]. Praha: ČTK, 2022, 26. 07. 2018 [cit. 2022-03-12]. Dostupné z: <https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/nejcastěji-pouzivane-odposlechove-techniky/1646398>

¹⁰¹ Stanovisko Trestního kolegia Nejvyššího soudu ČR ze dne 05. 06. 2013, č. j. Tpjn 304/2012

¹⁰² Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 19. 07. 2017, č. j. 7 Tdo 1640/2016

dražbě, zneužití pravomoci úřední osoby, křivého obvinění, křivé výpovědi, nepravdivého znaleckého posudku, křivého tlumočení. Případně lze odposlech použít proti osobě, u které je podezření ze spáchání jiného úmyslného trestného činu, k jehož trestnímu stíhání zavazuje vyhlášená mezinárodní smlouva, kdy nicméně není nutné citovat konkrétní ustanovení této smlouvy.¹⁰³

Náležitě odůvodněný příkaz k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu (dále jenom „příkaz k odposlechu“) je oprávněn vydat v rámci přípravného řízení soudce na základě návrhu státního zástupce a v rámci řízení před soudem rozhoduje předseda senátu. Skutečnost, že soudce v rámci přípravného řízení vydal příkaz k odposlechu, samo o sobě nezakládá důvod pro jeho vyloučení z vykonávání úkonů v trestním řízení.¹⁰⁴ Pokud není vydání příkazu náležitě odůvodněno, tj. soud dané důvody neuvede či nevysvětlí, proč sledovaného účelu nelze dosáhnout jinak, proč by bylo jinak jeho dosažení podstatně ztíženo, nelze daný příkaz vnímat v souladu s § 88 TRŘ. Stejně se nahlíží na příkaz, který místo odůvodnění obsahuje převážně pouze popis stíhaného skutku a obecně konstatuje, že daným odposlechem lze zjistit podstatné okolnosti daného případu.¹⁰⁵ Pokud je totiž postup k vydání příkazu k odposlechu nedůsledný, může takový odposlech být pokládán za nezákonný a nepoužitelný. Pokud státní zástupce podá návrh, který je dostatečně odůvodněný pouze z hlediska formálního, nelze takovému návrhu vyhovět.¹⁰⁶

Písemný příkaz má povahu rozhodnutí svého druhu a nejde o usnesení ve smyslu § 119 odst. 1 TRŘ a ani nejde o opatření.¹⁰⁷ Odůvodnění příkazu musí obsahovat odkaz na konkrétní normu, pouhé trestní oznámení, bez alespoň návodných obecných indicií, kterým nemusí být osoby nijak podrobeny,¹⁰⁸ nelze uznat jako náležitý podklad pro přikázání odposlechu. Důvodem je to, že trestní

¹⁰³ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. 05. 2015, č. j. 3 Tdo 457/2015; Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. 03. 2016, č. j. 5 Tdo 1600/2015

¹⁰⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 08. 06. 2005, č. j. 7 Tdo 630/2005

¹⁰⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 14. 01. 2014, č. j. 4 Pzo 3/2013

¹⁰⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 07. 06. 2017, č. j. 7 Tdo 1514/2016

¹⁰⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 07. 1995, č. j. Tzn 24/95

¹⁰⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. 04. 2017, č. j. 3 Tdo 139/2017

stíhání samo o sobě nepostačuje k zahájení řízení o objasnění, případně prověřování, skutečností nasvědčujících k tomu, že byl spáchán trestný čin.¹⁰⁹ Mluvíme tedy o nutnosti subsidiarity odposlechu.¹¹⁰ Na druhou stranu na platnost příkazu nemá žádný vliv skutečnost, že právní kvalifikace skutku, která vedla k příkazu k odposlechu, se v dalším řízení neprokázala a obviněný nebyl za takový trestný čin shledán vinným.¹¹¹ Nicméně v žádném případě nesmí dojít k situaci, kdy se teprve na základě prováděných odposlechů zjišťuje, zda se daná osoba dopustila protiprávního jednání či nikoliv.¹¹²

Příkaz k provedení odposlechu tak musí zejména důvodně předpokládat, že jeho prostřednictvím budou získány významné skutečnosti pro dané trestní řízení a také nelze sledovaného účelu dosáhnout jiným způsobem, nebo pokud by bylo jeho dosažení podstatně ztíženo. Tyto dvě podmínky jsou kumulativního charakteru a musí být splněny vždy u každého vydaného příkazu k odposlechu.¹¹³

V případě, že ke stíhání úmyslného trestného činu zavazuje přímo mezinárodní smlouva, je nutné, aby odůvodnění obsahovalo taktéž znění konkrétní vyhlášené mezinárodní smlouvy.¹¹⁴ Příkaz dále musí obsahovat přesnou uživatelskou adresu či uživatelské zařízení a uživatele, který bude odposloucháván, tedy musí se jednat o přesně specifikovanou osobu, proti které se trestní řízení vede, nebo u které je důvodné podezření, že daný trestný čin spáchala¹¹⁵.

Odposlech může vždy provádět pouze orgán Policie ČR, přičemž za „osobu, která záznam pořídí“ podle § 88 odst. 2 TRŘ je vždy považován příslušník útvaru zvláštních činností služby kriminální policie a vyšetřování Policie ČR. Nelze za danou osobu považovat fyzickou osobu, která aktivoval či deaktivovala odposlech na konkrétní uživatelské stanici, jelikož tato osoba se samotným procesem

¹⁰⁹ Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 27. 09. 2007, č. j. II. ÚS 789/06 - 1

¹¹⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 15. 03. 2017, č. j. 7 Tdo 1217/2016

¹¹¹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 16. 07. 2014, č. j. 8 Tdo 109/2014

¹¹² Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. 08. 2018, č. j. 4 Pzo 10/2018

¹¹³ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 01. 2018, č. j. 4 Pzo 7/2017

¹¹⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 11. 01. 2017, č. j. 8 Tdo 1404/2016

¹¹⁵ Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 23. 05. 2007, č. j. II. Ús 615/06 - 1

odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu nemá žádnou skutečnou vazbu a nenes odpovědnost za průběh odposlechu či záznamu.¹¹⁶

Další náležitostí příkazu je lhůta, po kterou má být odposlech prováděn, jenž může být maximálně čtyři měsíce s tím, že je možné tuto lhůtu vždy prodloužit, maximálně však opět o další čtyři měsíce. Na druhou stranu o prodloužení již rozhoduje na návrh státního zástupce v rámci přípravného řízení soudce krajského soudu a v rámci řízení před soudem soudce vyššího stupně než soudce, který o původním odposlechu rozhodoval. Pokud není v příkazu k odposlechu přesně specifikována doba trvání odposlechu, neznamena to automaticky nezákonnost daného příkazu, pokud z jeho odůvodnění jasně vyplývá na základě konkrétních okolností, na jak dlouhou dobu je potřeba vydat příkaz, přičemž požadovaná doba může být opět maximálně čtyři měsíce od okamžiku vydání příkazu k odposlechu.¹¹⁷

Policejní orgán je povinen průběžně hodnotit prováděné odposlechy a vyhodnocovat, zda trvají důvody, pro které byl vydán příkaz k odposlechu či již pominuly. Pokud důvody pominuly, je policejní orgán povinen okamžitě ukončit odposlech, ačkoliv doba, po kterou bylo možné odposlech provádět stále neuplynula. Nicméně, pokud odposlouchávaný telekomunikační provoz využívá k hovorům i jiná osoba, než je osoba odposlouchávaná, nemusí být odposlech automaticky ukončen a záleží na okolnostech každého případu.¹¹⁸ Je nutné však opakovaně zdůraznit, že prostřednictvím odposlechu nemá dojít ke zjištění skutečností, které důvodně nasvědčují tomu, že byl trestný čin spáchán a které budou sloužit jako prostředek teprve k dodatečnému opatření podkladů pro odůvodnění daného postupu, kterým je podezření ze spáchání trestného činu.¹¹⁹ Vždy se musí však počítat i s tím, že OČTŘ nemusí mít mnoho důkazů k obvinění konkrétní osoby a tyto důkazy si musí obstarat právě dodatečně.¹²⁰

¹¹⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. 04. 2004, č. j. 4 Tz 31/2004

¹¹⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 07. 06. 2017, č. j. 6 Tz 3/2017

¹¹⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 07. 2018, č. j. 4 Pzo 5/2018

¹¹⁹ Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 27. 09. 2007, č. j. II. ÚS 789/06 - 1

¹²⁰ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 21. 01. 2017, č. j. II. Ús 4051/16 - 1

Záznam provedeného odposlechu může v rámci komprimace¹²¹ obsahovat i pouze stěžejní části odposlechů, které mají vztah k projednávané věci.¹²² Nicméně pokud soud v rámci hlavního líčení provede pořizené odposlechy jako věcné důkazy jejich předložením procesním stranám k nahlédnutí, tak je zcela nedostačující, pokud soud nedoplní dokazování přehráním všech pořizených odposlechů.¹²³

Záznam je vždy součástí trestního spisu, přičemž státní zástupce či policejní orgán může odeprít ze závažných důvodů obviněnému a jeho obhájci odeprít právo nahlédnout do spisu. Závažnými důvody jsou zejména důvody spočívající v možném ohrožení či zmaření vyšetřování či v taktice jeho vedení orgánem činným v trestním řízení. Tyto důvody jsou dány zejména proto, že v počátcích vyšetřování nelze často zabezpečit ochranu důkazních pramenů před jejich poškozením, zničením či prozrazením, případně před jinými aktivitami sledujícími maření vyšetřování. Zcela bezesporu v rámci tohoto omezení dochází k přímému konfliktu s právem obviněného nahlížet do spisu, potažmo práva na obhajobu, které je zaručeno v čl. 40 odst. 3 LZPS, a proto musí být dané omezení vždy náležitě odůvodněno, jinak by poté nemohlo být přezkoumáno. Na druhou stranu, za závažné důvody nelze brát možné maření výsledků vyšetřování a zejména poté ovlivňování svědků v případě, kdy se obviněný nachází ve vazbě, obzvláště ve vazbě koluzní.¹²⁴

V případě, že bude odposlech, respektive jeho záznam, použit jako důkaz v rámci jiného trestního řízení, než je to, v rámci kterého byl proveden, je možné užít daný záznam. Možné to je, pokud v daném případě je vedeno trestní stíhání pro spáchání trestného činu, pro který je možné vydat příkaz k odposlechu, nebo souhlasí-li uživatel odposlouchávané stanice s tím, aby byl odposlech proveden. Skutečnost, že bude použit odposlech, který byl opatřen v cizině, není překážkou

¹²¹ Proces, v rámci kterého jsou data převedena (tzv. zkomprimována) do souboru zabírajícího méně místa.

¹²² Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 06. 2009, č. j. 5 Tdo 572/2009

¹²³ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. 08. 2017, č. j. 11 Tdo 764/2017

¹²⁴ Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 04. 05. 2006, č. j. I. ÚS 17/2005

jeho použitelnosti. Podmínkou však je, aby byly splněny všechny formální náležitosti důležité pro použití daného odposlechu a dále je nutné, aby v cizině bylo provedení daného odposlechu náležitě odůvodněno potřebou veřejného zájmu.¹²⁵

Odposlech i bez souhlasu majitele či oprávněného uživatele je možný dle podústavního práva pouze v případech, pokud je vedeno trestní řízení pro zvlášť závažný úmyslný trestný čin, k jehož stíhání zavazuje mezinárodní smlouva, která byla vyhlášena. Nicméně je zde dána podmínka, že tento odposlech má přinést významné skutečnosti pro dané trestní řízení.¹²⁶

Pokud během odposlechu nebudou zjištěny významné skutečnosti pro dané trestní řízení, neznamená to, že příkaz k provedení daného odposlechu byl v rozporu se zákonem.¹²⁷ Policejní orgán je však povinen bezodkladně zničit dané záznamy. Ke zničení dojde po třech letech od pravomocného skončení odposlechu, přičemž podmínkou zničení je souhlas státního zástupce v rámci přípravného řízení a v rámci řízení před soudem poté souhlas soudu. Pokud v dané záležitosti byl podán mimořádný opravný prostředek, je policejní orgán oprávněn zničit záznamy o odposlechu teprve po rozhodnutí o mimořádném opravném prostředku, popřípadě novém skončení věci. O zničení je vždy nutné sepsat protokol, který se zašle státnímu zástupci, na základě jehož rozhodnutí byla věc pravomocně skončena. V případě řízení před soudem je odeslán předsedovi senátu prvního stupně, k založení do spisu.

Poté co pravomocně skončí odposlech na základě rozhodnutí státního zástupce, policejního orgánu či předsedy senátu soudu prvního stupně, informuje buď policejní orgán, nebo státní zástupce, osobu, která byla odposlouchávána, pokud je známa, o právu bránit se proti provedenému odposlechu. Obrana má podobu podání návrhu na přezkum příkazu k odposlechu, přičemž návrh na přezkum může podat pouze oprávněná osoba. Pokud návrh na přezkum podá neoprávněná osoba nebo pokud je návrh na přezkum podán předčasně, Nejvyšší

¹²⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 13. 04. 2007, č. j. 11 Tz 129/2006

¹²⁶ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 23. 05. 2007, č. j. II. ÚS 615/06 - 1

¹²⁷ Usnesení nejvyššího soudu ČR ze dne 10. 11. 2015, č. j. 4 Pzo 3/2014

soud ČR tento návrh vždy odmítne.¹²⁸ Řízení o přezkumu příkazu k odposlechu nelze provádět jako součást řízení o dovolání.¹²⁹ Dalším zvláštním případem obrany je, pokud v rámci odposlechu používá krátkodobě či jednorázově telefonní číslo jiná osoba, než je uživatel. V takovém případě je uživatel oprávněn podat návrh na přezkum zákonnosti příkazu k odposlechu. Pokud se však návrh na přezkum nepodá, nemá toto vliv na zákonnost důkazu záznamu odposlechu, jelikož vydání příkazu k odposlechu by nemělo být podmíněno určením totožnosti uživatele, který má být označen za anonymního.¹³⁰

Informace obsahuje

- označení soudu, jenž vydal příkaz k odposlechu,
- délku trvání odposlechu,
- datum ukončení odposlechu,
- poučení o opravném prostředku proti příkazu k odposlechu

Poučení o opravném prostředku proti příkazu k odposlechu obsahuje poučení o právu podat návrh na přezkoumání zákonnosti příkazu k odposlechu. Tento návrh se podává ve lhůtě šesti měsíců ode dne doručení dané informace Nejvyššímu soudu ČR.

Informace musí být podána bezodkladně, tedy předseda senátu soudu prvního stupně podá informaci bez průtahů po pravomocném skončení věci. Státní zástupce vedle toho bezodkladně podá informaci poté, co uplyne lhůta pro přezkoumání jeho rozhodnutí ze strany nejvyššího státního zástupce. Policejní orgán podá informaci bezodkladně poté, co je přezkoumána státním zástupcem. Nicméně, samotné porušení ustanovení § 88 odst. 8 TRŘ, ve kterém je dána povinnost bezodkladně konkrétního uživatele odposlouchávané stanice informovat,

¹²⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 11. 01. 2017, č. j. 4 Pzo 17/2016; Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 07. 04. 2016, č. j. 4 Pzo 8/2015

¹²⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 11. 12. 2012, č. j. 4 Tdo 993/2012

¹³⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 07. 2011, č. j. 4 Pzo 2/2011

není vadou řízení, která by sama o sobě zpochybnila zákonnost příkazu k odposlechu.¹³¹

Navíc se informace nepodává v rámci trestního řízení pro zločin, za který zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně osm let, zločinu spáchaného organizovanou skupinou, zločinu spáchaného ve prospěch organizované zločinecké skupiny, trestného činu účasti na organizované zločinecké skupině či teroristické skupině nebo pokud se na spáchání trestného činu podílelo více osob a ve vztahu alespoň k jedné z nich nebylo trestní řízení pravomocně skončeno.

Další situací, kdy bude užitá výjimka ze sdělení informace o proběhnutém odposlechu je, pokud proti osobě, které má být sdělena informace, je vedou OČTŘ trestní řízení. Je tomu zejména tehdy, pokud by v případě poskytnutí takové informace mohl být zmařen účel trestního řízení. Stejně se postupuje i pokud by mohlo dojít k ohrožení bezpečnosti státu, života, zdraví, práv a svobod osob.

Nejvyšší soud ČR následně rozhoduje o zákonnosti daného příkazu k odposlechu, kdy odpovědně posuzuje naplnění zákonných důvodů. V případě neúspěchu se pro dotčenou osobu právní postavení nemění, nicméně v případě úspěchu se otevírá možnost pro náhradu na nemajetkovou újmu. Nicméně ať Nejvyšší soud ČR rozhodne jakkoliv, dané rozhodnutí nemá právní vliv na právní moc rozhodnutí v rámci daného trestního řízení.

V případě úspěchu se následně nabízí dvě možnosti, které česká právní úprava umožňuje. Danými možnostmi je

- podání podnětu ministru spravedlnosti nebo
- podání stížnosti pro porušení zákona předsedou Nejvyššího soudu ČR.¹³²

¹³¹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 08. 2014, č. j. 4 Pzo 1/2014

¹³² JELÍNEK, Jiří. K chybějící právní úpravě tzv. prostorového odposlechu v trestním řádu. *Advokátní deník* [online]. Praha: Česká advokátní komora, 2021 [cit. 2022-03-12]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2018/09/22/k-chybejici-pravni-uprave-tzv-prostoroveho-odposlechu-v-trestnim-radu/>

Kvalifikovaný podnět ministru spravedlnosti může podat výlučně oprávněná osoba, jejíž práva byla dotčena odposlechem, který byl proveden v rozporu se zákonem. Ministr spravedlnosti je za takové situace přímo povinen podat stížnost pro porušení zákona, na jejímž základě dochází k přezkumu napadeného rozhodnutí po právní i skutkové stránce. Na základě podané stížnosti pro porušení zákona by tak mohlo dojít ke zrušení předchozího pravomocného rozhodnutí, jemuž předcházelo trestní řízení, v rámci kterého byl vydán napadený nezákonný příkaz k odposlechu. Jiné mimořádné opravné prostředky bohužel nepřichází v úvahu vzhledem k omezenému okruhu situací, na základě kterých je možné tyto opravné prostředky podat.

V případě, že by postup prostřednictvím stížnosti nepřicházel v úvahu, přichází v úvahu ne zcela tradiční institut. Poté, co by Nejvyšší soud ČR vyslovil nezákonnost provedeného či alespoň nařízeného odposlechu, tak by mohl podat stížnost pro porušení zákona přímo předseda Nejvyššího soudu ČR. Využití tohoto institutu je zcela čistě na vůli předsedy Nejvyššího soudu ČR, který sám zváží, zda účinná právní úprava je pro ochranu dotčené odposlouchávané osoby a právem chráněného zájmu dostačující či nikoliv. Zároveň však je třeba nahlížet na tento institut z hlediska odborného posouzení a selekce případů, v rámci kterých by nezákonnost nařízeného odposlechu měla vliv na správnost rozhodnutí soudu, a v rámci kterých nikoliv.¹³³

4.3.1 Výjimka rozhovorů klienta s advokátem

Z výše uvedených pravidel nicméně existuje několik výjimek. První z výjimek je rozhovor obviněného s obhájcem, jehož odposlouchávání je přísně zakázáno. Pokud se orgán Policie ČR dozví, že odposlouchávaný rozhovor je rozhovorem obviněného s obhájcem, je povinen záznam telekomunikačního provozu zničit a informace získané z tohoto odposlechu nesmí použít. O zničení musí taktéž orgán Policie ČR vypracovat protokol, který uloží do spisu. Toto

¹³³ JELÍNEK, Jiří. K chybějící právní úpravě tzv. prostorového odposlechu v trestním řádu. *Advokátní deník* [online]. Praha: Česká advokátní komora, 2021 [cit. 2022-03-12]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2018/09/22/k-chybejici-pravni-uprave-tzv-prostoroveho-odposlechu-v-trestnim-radu/>

pravidlo nicméně neplatí na komunikaci obviněného s jeho rodinnými příslušníky.¹³⁴

U tohoto striktního pravidla nicméně nedávná minulost poukazuje, že teorie je jedna věc a praxe druhá. Příkladem může být případ podnikatele Shahrana Abdullaha Zadeha, v jehož případě bylo zaznamenáno hned několik nestandardních a obecně zvláštních postupů, nicméně v rámci této diplomové práce se autor zaměří pouze na rovinu odposlechnů. V roce 2018 vydal Krajský soud v Brně příkaz k odposlechu všech výslechových cel nacházejících se ve věznici Brno Bohunice. Odposlechy měly probíhat od 17. listopadu 2018 do 07. května 2019.

Odposlechy byly nařízeny v rámci trestního řízení vedeného proti bývalému kriminalistovi Vladimíru Michalovy, a s podnikatelem Zadehem neměly mít nic společného. Nicméně v rámci trestního řízení, vedeného proti podnikateli Zadehovi vyšlo najevo, že součástí trestního spisu vedeného proti podnikateli Zadeharovi byly také přepisy rozhovorů, které podnikatel Zadehar vedl se svým právním zástupcem po dobu, co se nacházel ve vazební věznici. Na druhou stranu se vrchní státní zástupce Galát v dané záležitosti vyjádřil, že v době pořízení odposlechnů byl podnikatel Zadehar v pozici podezřelého, nikoliv obviněného, takže se podle jeho názoru na něho ustanovení trestního řádu nevztahovalo.¹³⁵ Vedle toho však existuje rozhodnutí Vrchního soudu v Praze, které již může být vnímáno s quasiprecedenčním charakterem. V rámci tohoto rozhodnutí již dříve Vrchní soud v Praze stanovil, že není vůbec relevantní, zda by odposlech proveden u podezřelého, obviněného či úplně jiné osoby, pokud k danému odposlechu a jeho záznamu došlo za splnění podmínek, které jsou uvedeny v ustanovení § 88 TRŘ-¹³⁶

Celou záležitost nakonec rozhodl až Ústavní soud ČR, který ve svém Usnesení říká „...*Jakkoliv lze dát stěžovateli zapravdu v tom, že takové postupy jsou v samotném trestním řízení nepřijatelné, nelze v této souvislosti přehlédnout právě*

¹³⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 15. 06. 2011, č. j. 4 Pzo 3/2011

¹³⁵ ŠÁLEK, Václav. Unie obhájců viní policii z odposlechnů hovorů Zadeha s právníky. *Česká televize* [online]. Praha: Česká televize, 2022, 23.2.2017 [cit. 2022-03-12]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/regiony/2042730-unie-obhajcu-vini-policii-z-odposlechu-hovoru-zadeha-s-pravniky>

¹³⁶ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 09. 10. 2003, č. j. 2 To 144/03

*rozdíl mezi pořizem odposlechů a jejich eventuálním využitím v trestním řízení a stěžovatelem uplatněným nárokem na náhradu škody vůči státu v civilním řízení za tento nesprávný úřední postup...*¹³⁷

Ústavní soud tak konstatoval, že ačkoliv použití odposlechů, které byly pořizeny v rozporu s právním řádem ČR je protizákonné, je zároveň nutné, aby byly taktéž použity. Samotné přepsání odposlechů do trestního spisu není totiž podle Ústavního soudu ČR v rozporu s právními předpisy a nikterak dle jeho názoru nezakládá nárok na náhradu škody způsobenou nezákonným úředním postupem.

S tímto názorem se nicméně autor této diplomové práce neztotožňuje, jelikož již samotné přepsání kontroverzního odposlechu je dle jeho názoru zcela zbytečným úkonem ze strany OČTŘ. Jedná se o činnost, která je naprosto v rozporu se zásadami rychlosti, hospodárnosti a efektivnosti trestního řízení. Vedle toho autor diplomové práce s tímto výrokem Ústavního soudu ČR do jisté míry nesouhlasí proto, že co do práva osoby, proti které je vedeno trestní řízení, na spravedlivý proces, který je vyjádřen v odst. 2 čl. 37 LZPS a na něj navazující princip „rovnosti zbraní“ vyjádřen v odst. 3 čl. 37 LZPS. Pokud by se totiž připustila doktrína, že odposlech rozhovorů advokáta s jeho klientem jsou přípustným důkazním prostředkem, pokud nejsou následně použity v trestním řízení, ačkoliv jsou zaznamenány do trestního spisu vedeného proti danému klientovi, vyplývá tak autorovi nonsense, kdy OČTŘ vykonávají zcela neefektivní a zbytečnou činnost, která zároveň vychyluje rovnost postavení žalobce a obhajoby na stranu žalobce, který má přehled o postupech obhajoby a jejich jednotlivých krocích, které se dozví z přepisů pořizovaných odposlechů.¹³⁸

4.3.2 Výjimka provedení odposlechu bez příkazu

Druhou výjimkou z provádění odposlechů je situace, kdy OČTŘ může odposlech i bez příkazu nařídit či provést. Takovými případy jsou situace, kdy je vedeno trestní řízení pro trestný čin obchodování s lidmi, svěření dítěte do moci jiného, omezování osobní svobody, únosu dítěte a osoby stížená duševní poruchou,

¹³⁷ Usnesení Ústavního soudu ČR, ze dne 22. 09. 2020, č. j. III.US1844/20

¹³⁸ Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 16. 02. 1995, č. j. III. ÚS-61/94

násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci, nebezpečného vyhrožování nebo nebezpečného pronásledování. Podmínkou pro takový odposlech nicméně je, aby s odposlechem a následným použitím záznamu odposlechu alespoň jeden uživatel odposlouchávané stanice souhlasil.¹³⁹

Jak může být zřejmé, odposlech je velice silným narušením práva na soukromí, které je reflektováno v čl. 13 LZPS. Proto jeho užití může být toliko využito pouze v případech, kdy je potřeba ochrany demokratické společnosti, popřípadě v zájmu ústavně zaručených základních práv a svobod, jako jsou například obecný zájem na ochraně společnosti před trestnými činy, na zjištění takových trestných činů a na jejich potrestání.¹⁴⁰ Proto musí být vždy zkoumáno, zda daný zásah v podobě odposlechu je zásahem v zájmu ústavně zaručených základních práv a svobod, a zda daný zájem převyšuje nad zájmem na ochranu soukromí. V těchto případech Ústavní soud ČR opakovaně judikoval, že v případě střetu základních lidských práv, je vždy nutné jedno minimálně omezit ve prospěch druhého, a proto dává prostor pro rozhodování na bedrech soudů, které mají s ohlednutím ke každému případu samostatně posoudit a zvážit, aby byla vždy odůvodněně dána přednost konkrétního základního práva před právem druhým.¹⁴¹

Pokud je však odposlech proveden bez příkazu i bez přechodního souhlasu oprávněného uživatele telekomunikačního zařízení, neznamená to, že důkaz získaný díky tomuto důkaznímu prostředku je absolutně neúčinným. Relativní neúčinnost důkazu lze zhojit dodatečným dobrovolným udělením souhlasu podle § 88a odst. 2 TRŘ.¹⁴² V takovém případě se totiž uživatel odposlouchávaného telekomunikačního zařízení dobrovolně vzdá ochrany soukromí a tajemství nacházejících se v daném telekomunikačním zařízení.¹⁴³

¹³⁹ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 05. 02. 2002, č. j. 7 To 117/01

¹⁴⁰ Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 22. 01. 2001, č. j. II. ÚS 502/2000

¹⁴¹ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 13. 09. 2006, č. j. I. ÚS 191/05–2

¹⁴² ČICHOŇOVÁ, Petra. Odposlechy v trestním řízení: Střet práva na soukromí se zájmem společnosti na objasnění trestné činnosti. *Epravo.cz* [online]. Praha: EPRAVO, 2022, 1. 7. 2015 [cit. 2022-03-12]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/odposlechy-v-trestnim-rizeni-stret-prava-na-soukromi-se-zajmem-spolecnosti-na-objasnovani-trestne-cinnosti-98068.html>

¹⁴³ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 21. 08. 2001, č. j. 7 To 87/2001

4.3.3 Odposlechy prováděné zpravodajskými službami

Předposlední výjimkou provedení odposlechu, která bude v této diplomové práci zmíněna jsou odposlechy prováděné zpravodajskými službami. Zpravodajské služby na rozdíl od Policie ČR nedisponují trestně-právními pravomocemi, nepoužívají donucovací prostředky a ani neprovádějí služební zákroky. Činnost orgánů zpravodajských služeb a orgánů Policie ČR jsou zcela jednoznačně rozdílné. Český právní řád toto oddělení zcela výslovně neříká, nicméně jej lze už pouze na základě oddělené právní úpravy dovodit.¹⁴⁴

Uplatnění odposlechů prováděných zpravodajskými službami, je možné na základě zákonného zmocnění vyjádřeného v § 89 TRŘ, který v odst. 3 říká, že odposlech prováděný zpravodajskou službou může sloužit jako důkaz, pokud je vedeno trestní řízení pro trestný čin, pro který je možné povolit či nařídit použití obdobného institutu, který upravuje § 88 TRŘ a pokud se jedná o informaci, jejíž získání jiným způsobem je značně neúčinné či nepodstatné.

Ačkoliv je to již naznačeno zněním samotného TRŘ, rozdíl mezi zpravodajskými odposlechy a policejními odposlechy je znatelný, zejména co do jejich vymezeného účelu či zákonného režimu¹⁴⁵. Nejdůležitějším rozdílem mezi jednotlivými typy odposlechů je, že zpravodajské odposlechy, respektive záznamy těchto odposlechů, které byly získány na základě jiných právních předpisů, než je TRŘ, nelze použít jako důkazní prostředek v rámci trestního řízení. Není to možné z důvodu, že TRŘ explicitně stanovuje, že použitím důkazních prostředků na základě TRŘ mají být získány informace relevantní pro trestní řízení. Vedle toho však právní předpisy upravující činnost zpravodajských služeb jasně říkají, že cílem je získání informace, která bude následně vyhodnocena, zda je důležitou pro ochranu ústavního zřízení, či nikoliv.¹⁴⁶ V této věci totiž Ústavní soud ČR

¹⁴⁴ POKORNÝ, Ladislav. *Zákon o zpravodajských službách České republiky: Zákon o Bezpečnostní informační službě ; Zákon o Vojenském zpravodajství : komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2018. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-378-5.

¹⁴⁵ ŠLEMR, Dominik. *Odposlech a záznam telekomunikačního provozu*. Praha, 2017. Bakalářská práce. Policejní akademie České republiky v Praze, Fakulta bezpečnostně právní. Vedoucí práce doc. JUDr. Jan KOLOUCH, Ph.D.

¹⁴⁶ ČAK: zpravodajské informace by neměly být použity jako důkaz v trestním řízení. *Advokátní deník* [online]. Praha: Česká advokátní komora, 2021, 20. 1. 2020 [cit. 2022-02-

v minulosti již judikoval, že TRŘ mlčí o možnosti použít jako důkazy záznamy odposlechů získaných na základě jiných právních předpisů, jelikož odposlechy zpravodajských služeb nedosahují dostatečné garanční kvality, kterou vyžaduje TRŘ, který má zcela jiný právní režim, než mají právní předpisy upravující právní režim zpravodajských služeb. Navíc své rozhodnutí taktéž podpořil judikaturou ESLP, jenž v rámci omezování základního práva na soukromí stanovuje přísné limitující podmínky pro použití důkazů, které byly získány na základě omezení soukromí, jelikož by jejich zneužití dávalo tzv. „v sázku samotnou demokracii“ v případě, že by byla základní práva zneužitá.¹⁴⁷

4.3.4 Odposlech novinářského zdroje

Čtvrtým případem, který je zvláštním případem použití odposlechů je situace, kdy dochází k odposlechu novinářů s jejich anonymním zdrojem, který si přeje být neznámý. Právem, na které se zde naráží je právo na svobodu projevu, konkrétně z něho vyplývající právo na ochranu novinářského zdroje. Ke střetu s tímto právem dochází ve chvíli, kdy je vedeno prošetřování v rámci trestního řízení, které směřuje k zabránění pokračování, opakování či dokonání trestného činu. Dochází totiž ke kolizi s právem chráněným zájmem, kterým je odhalování trestné činnosti. Ačkoliv se tedy jedná o prostředek, kterým dochází k zásahu do práva na soukromí a také do práva novináře na ochranu novinářského zdroje, jedná se o legitimní prostředek sloužící k odhalování a prevenci trestné činnosti. Každý OČTR by tak měl mít vždy na paměti, aby důsledně posuzoval, zda zásah, kterého se svým jednáním dopouští není nepřiměřeným ve vztahu ke sledovanému cíli, kterým je míněno objasnění šetřené trestné činnosti.¹⁴⁸

V případě střetu dvou základních práv, tedy práva na svobodu projevu, potažmo ochranu novinářského zdroje, a práva na odhalování trestné činnosti, je nutné hledět vedle ostatních zákonných podmínek odposlechu také na přiměřenost zásahu do práva na svobodu projevu, které vyplývá z konkrétních okolností

21]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2020/01/20/cak-je-proti-aby-zpravodajske-informace-mohly-byt-pouzity-jako-dukaz-v-trestnim-rozeni/>

¹⁴⁷ Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 29. 02. 2008, č. j. I. ÚS 3038/07

¹⁴⁸ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 26. 04. 2016, č. j. III. ÚS 3457/14 - 2

případu.¹⁴⁹ Dále je také nutné náležitě odůvodnit jednotlivé postupy s tím, že nelze obecně postupovat ve všech případech stejně, nýbrž každý případ samostatně a jednotlivě posuzovat.

Stěžejním v rámci takového střetu je následné informování o provedeném odposlechu, konkrétně zajistit kontrolu ústavnosti takovýchto odposlechů. Informační povinnost OČTŘ má význam již sama o sobě, nicméně je zároveň formálním předpokladem toho, aby mohlo dojít ze strany osoby, jejíž práva byla dotčena k ochraně v podobě přezkumu zákonnosti u Nejvyššího soudu ČR. Důležitým je tento přezkum zejména proto, aby se dotčená osoba vůbec o prováděném odposlechu alespoň zpětně dozvěděla a také proto, aby se mohla daná osoba domáhat soudního přezkumu tohoto zajišťovacího úkonu.¹⁵⁰ Naráží se tu tedy na dříve zmiňovaný problém, Nejvyšší soud ČR ve svém rozhodnutí říká, že pokud se OČTŘ dopustí chyby tím, že dotčenou osobu neinformuje o proběhnutém odposlechu, nelze tuto vadu vnímat jako vadu zpochybňující zákonnost příkazu k odposlechu.¹⁵¹ Ačkoliv toto rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR má jistý quasiprecedenční charakter, napovídá svým textem tomu, jak v obdobných situacích budou postupovat soudy nižší stupně či Nejvyšší soud ČR v budoucnu.

Podle názoru autora této diplomové práce tak v českém právu existuje velice nebezpečná mezera, která může mít velice nepříznivé dopady na osoby, kterých se odposlechy přímo dotýkají a které nejsou o jejich provedení informovány. Příkladem v nedávné minulosti může být případ novináře Janka Kroupy, který byl v letech 2011 a 2012 odposloucháván OČTŘ, které se snažily zjistit únik důvěrných informací týkajících se prodeje obrněných transportérů Pandur pro Armádu ČR.¹⁵²

¹⁴⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 07. 2018, č. j. 4 Pzo 6/2018

¹⁵⁰ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 26. 04. 2016, č. j. III. Ús 3457/14

¹⁵¹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 08. 2014, č. j. 4 Pzo 1/2014

¹⁵² ČIČHOŇOVÁ, Petra. Odposlechy Kroupy byly nezákonné. Porušily právo na utajení zdroje, rozhodl soud: NEZÁKONNÉ ODPOSLECHY. *Echo24.cz* [online]. Praha: ECHO MEDIA, 2022, září 2018 [cit. 2022-03-12]. Dostupné z: <https://echo24.cz/a/S8zx2/odposlechy-kroupy-byly-nezakonno-porusily-pravo-na-utajeni-zdroje-rozhodl-soud>

5. Metoda pachové identifikace pachatele trestného činu

Policejní praxe v rámci své snahy využívat nových poznatků z oblasti vědy, techniky a přírodních věd posunuje taktéž své možnosti identifikace osob na místech, která jsou kriminalisticky významná. Jedním ze způsobů, jak identifikovat osoby je také identifikace na základě pachových stop neboli kriminalistická odorologie. V rámci vývoje této kriminalistické techniky se proměnlivě dostávala na světlo diskuze o věrohodnosti tohoto typu identifikace jako důkazního prostředku.

Kriminalistická odorologie, jak již samotný název napovídá, je původem kriminalisticko-taktickou metodou, jejímž cílem v minulosti bylo umožnit kriminalistům disponovat pomocným prostředkem pro tipování osob podezřelých ze spáchání konkrétního trestného činu. Jedná se o jednu z nejmladších kriminalistických technik, jenž stojí na principu využití pachových stop k identifikaci konkrétních osob, které mají spojitost s trestným činem.¹⁵³

Kriminalistická odorologie je kriminalistickou technikou, která spočívá na zkoumání vzniku fyzikálních vlastností a chemického složení pachu osob a věcí, cílicí na určení skupinové příslušnosti či individuální identifikace.¹⁵⁴ Hlavními úkoly kriminalistické odorologie jsou vyhledávání, využívání, zajišťování a zkoumání kriminalistických stop a podobných kriminalistických informací k tomu, aby mohly být využity jako důkazy v rámci řízení před soudem a také k prevenci trestných činů.¹⁵⁵

Všechny látky a materiály až na výjimky disponují schopností uvolňovat jednotlivé molekuly a atomy, které reflektují jejich chemické složení. Tato

¹⁵³ STRAUS, Jiří a kol. Kriminalistická technika. 3., rozš., vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. 177 s. ISBN 978-80-7380-409-1.

¹⁵⁴ KREJČÍ, Zdeněk, KLIMUS, František, KOVÁŘ, Zdeněk. Metody pachových konzerv jako důkaz vtrestním řízení (kriminalistické a právní aspekty). Kriminalistický sborník, 2013, 72 (2), s. 47.

¹⁵⁵ STRAUS, Jiří a KLOUBEK, Martin. Kriminalistická odorologie. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010. SBN 978-80-7380-238-7.

chemická složení, která jsou uvolněná či odpařená, tvoří podstatu jednotlivých pachů. Kromě přírodních organických pachů lze nalézt taktéž anorganické zdroje, které jsou výsledkem činnosti člověka. Činností člověka je zde míněna zejména laboratorní, provozní, průmyslová a výrobní činnost.

5.1 Dělení kriminalistické odorologie

Česká kriminalistika primárně rozeznává dva základní druhy zkoumání objektů, a těmi jsou skupinová a individuální identifikace.¹⁵⁶ Skupinová identifikace neboli nedovršená identifikace, je konkretizací skupinové příslušnosti pachu předmětů, které svou povahou souvisejí s dokazováním v trestním řízení. Tento typ identifikace zařazuje určitý objekt do konkrétní skupiny objektů. Výstupem skupinové identifikace jsou skupinové identifikační znaky, což jsou určité skupinové vlastnosti v kriminalistických stopách. Do skupinové identifikace řadíme také individuální identifikaci, pokud na jejím základě dojde pouze k omezení okruhu objektů, v tomto případě totiž nelze hovořit o identifikaci dovršené, jelikož na jejím základě nelze identifikovat jeden konkrétní objekt.¹⁵⁷

Individuální identifikace, jenž je dovršenou identifikací, je způsob, kterým lze přesně identifikovat konkrétní objekt a určit, o který objekt se jedná. Výstupem individuální identifikace jsou individuální vlastnosti, nazývané jako individuální identifikační znaky. Na základě individuálních identifikačních znaků lze jednoznačně identifikovat objekt, který kriminalistickou stopu vytvořil, proto hovoří o identifikaci dovršené, jelikož jejím prostřednictvím byl identifikován individuální objekt. Výjimkou z individuální dovršené identifikace je, pokud kriminalistická stopa trpí nedostatkem kvality nebo je špatně zajištěná.¹⁵⁸

¹⁵⁶ PORADA, Viktor. *Kriminalistika: (úvod, technika, taktika)*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. ISBN 978-80-7380-038-3.

¹⁵⁷ STRAUS, Jiří a KLOUBEK, Martin. *Kriminalistická odorologie*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010. 180 s. ISBN 978- 80-7380-238-7.

¹⁵⁸ PORADA, Viktor. *Kriminalistika: (úvod, technika, taktika)*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. ISBN 978-80-7380-038-3.

Skupinová příslušnost či individuální identifikace mohou být určeny buď komparací pachových vzorků prostřednictvím reakce živého organismu jako biodetektoru, nebo potvrzením či vyloučením pachové shody na základě pachových vzorků, které jsou fyzikálně-chemicky porovnány.¹⁵⁹ Z toho tedy vyplývá, že kriminalistická odorologie může být využita jako nástroj skupinové či individuální identifikace. Dovršená a nedovršená identifikace tak mají své místo a uplatnění v rámci kriminalistických technik.

Dalšími typy kriminalistické identifikace je dělení podle druhu daného objektu na identifikaci osob, věcí a zvířat. Dalším dělením je dělení kriminalistické identifikace podle použitých odborných metod důležitých ke zkoumání. Pro účely této diplomové práce bude dále pozornost zaměřena pouze na kriminalistickou identifikaci osob, zvířat a věcí.¹⁶⁰

Identifikace osob, zvířat a věcí představuje vždy okruh metod na základě kterých lze bezpečně identifikovat konkrétní objekty zkoumání. Jedná se o způsoby identifikace, jenž slouží jak k identifikaci skupinové, tak k identifikaci individuální. Pro tyto účely jsou v rámci jednotlivých typů identifikací popsány specifické metody.

V rámci identifikování osob jsou tím pádem k identifikaci prováděny kriminalistické techniky, jako jsou daktyloskopie, portrétní a antropologická identifikace, odorologie, trasologie, kriminalistická biologie, analýza DNA, identifikace osob podle ručního písma, kriminalistická audioexpertíza nebo třeba biometrika. V rámci identifikace věcí je prováděna balistická expertíza, trasologie, zkoumání chemických stop nebo třeba odorologie. V případě kriminalistické identifikace zvířat jsou prováděny podobné úkony jako ve výše popsaných, ale zejména se jedná o trasologii, odorologii, kriminalistická audioexpertíza, kriminalistická biologie, analýza DNA a portrétní identifikace.¹⁶¹

¹⁵⁹ STRAUS, Jiří a KLOUBEK, Martin. *Kriminalistická odorologie*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010. 180 s. ISBN 978- 80-7380-238-7.

¹⁶⁰ PORADA, Viktor. *Kriminalistika: (úvod, technika, taktika)*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. ISBN 978-80-7380-038-3.

¹⁶¹ STRAUS, Jiří. *Kriminalistická technika*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-052-9.

Nicméně nejvíce známým způsobem, jakým lze konkrétně kriminalistickou odorologii rozdělit je způsob z hlediska nástroje, kterým je kriminalistická odorologie prováděna, tedy rozdělení na kriminalistickou olfaktoriku a kriminalistickou olfaktoriku.¹⁶²

5.2 Olfaktronika

Olfaktronika jakožto objektivní kriminalisticko-odorologická metoda je prováděna technickými metodami. Jedná se o metodu, která je založena na exaktních vědeckých poznatcích a je vždy prováděna přístroji.

Nejčastěji je tato metoda prováděna chemickým chromatografem, který je využíván v rámci biochemie a organické chemie. Jedná se o složitý přístroj, který je vyráběn v mnoha typech. Celý proces probíhá tak, že sejmutá pachová stopa se předběžně zkoncentruje a následně dojde k samotné analýze zkoncentrovaného vzorku, tzv. analytu. Smyslem kriminalistické olfaktoriky je rozbor polutantů, jenž jsou obsažené v pachové stopě s použitím speciální laboratorní techniky k tzv. spektrální analýze. Rozbor je soustředěn vedle kvality také na kvantitu zkoumaného objektu. Z toho vyplývá, že tato metoda se zaměřuje jak na celkový objem a hmotnost zkoumané látky, tak na poměr jednotlivých částí vzhledem k celkovému objemu a hmotnosti látky, tedy na fyzikálně-chemickou charakteristiku.¹⁶³

Velice přesné výsledky v rámci kriminalistické olfaktoriky přináší kombinace metod plynové chromatografie a hmotnostní spektrometrie. Princip této kombinace je v tom, že jako detektor se na místo plynového chromatografu použije jako první hmotnostní spektrometr, jelikož je schopen rozlišit řádově větší množství odlišných molekulových hmotností. Tyto odlišné molekulové hmotnosti se následně zanalyzují plynovým chromatografem, který určí typ konkrétních vzorků, jelikož hmotnostní spektrometr není schopný rozlišit veliké množství plynných

¹⁶² PORADA, Viktor. *Kriminalistika: (úvod, technika, taktika)*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. ISBN 978-80-7380-038-3.

¹⁶³ STRAUS, Jiří a Zdeněk KREJČÍ. Jaký je charakter odorologické stopy. *Kriminalistika : časopis pro kriminalistickou teorii a praxi*. 2016(1), 19-37. ISSN 1210-9150.

skupenství.¹⁶⁴ Nicméně dalšími přístroji, které mohou být použity jsou například přenosný analyzátor na detekci skrytých výbušnin a drog, mobilní elektronický analyzátor pachu na vyhledávání výbušnin, jedů, alkoholů a jiných podobných látek.¹⁶⁵

5.3 Olfaktorika jako důkazní prostředek

Olfaktorika je jediným důkazním prostředkem, který je přípustný v rámci trestního řízení. Jedná se o metodu vycházející s osmologie, resp. kriminalistické olfakce, a její specifikum je, že je prováděna biologickými prostředky. Těmito speciálními biologickými prostředky jsou v současné době výlučně speciálně vycvičení služební psi, nicméně existují případy i jiných zvířat, kdy například ve Venezuele byli pro účely rozpoznávání drog vycvičeni lvi.¹⁶⁶

5.3.1 Nástroj kriminalistické olfaktoriky

Stěžejním rozdílem kriminalistické olfaktoriky oproti kriminalistické olfatronice je, že je prováděna živým nástrojem. V současné době je jím speciálně vycvičený služební pes, jenž je v mnoha publikacích označován jako „biodetektor“ či „živý nástroj“. Jedná se nicméně o jediného zástupce živých organismů, které lze pro účely identifikace spolehlivě využívat.

Důvod, proč jsou služební psi využíváni je jejich silně vyvinutý čich. Psi mají od přírody mozek uzpůsoben tak, že pachová centra jsou v průměru čtyřikrát větší v poměru k velikosti mozku, než je tomu u člověka. Cvičený pes dokáže spolehlivě rozpoznat až 40 tisíc různých pachů, přičemž trénovaný člověk je schopný rozeznat maximálně 200 druhů pachů.¹⁶⁷

¹⁶⁴ PORADA, Viktor. *Kriminalistika: (úvod, technika, taktika)*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. ISBN 978-80-7380-038-3.

¹⁶⁵ STRAUS, Jiří a KLOUBEK, Martin. *Kriminalistická odorologie*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010. 180 s. ISBN 978- 80-7380-238-7.

¹⁶⁶ PORADA, Viktor. *Kriminalistika: (úvod, technika, taktika)*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. ISBN 978-80-7380-038-3.

¹⁶⁷ STRAUS, Jiří a Zdeněk KREJČÍ. Jaký je charakter odorologické stopy. *Kriminalistika : časopis pro kriminalistickou teorii a praxi*. 2016(1), 19-37. ISSN 1210-9150.

Výcvik speciálně vycvičených psů je upraven první částí pokynu Ř ŘSPP PP č. 9/2009, na základě kterého začíná práce psů již od útlého věku a jedná se o velice náročnou činnost, v rámci které jsou kladeny vysoké nároky jak na psy, tak i jejich cvičitele. Psi jsou zpravidla přezkušováni v rámci různých věkových skupin, počínajících 3 měsíci a končícími po uplynutí 12. měsíce věku. V rámci posledního zkoušení je vycvičený pes hodnocen a pracovníčně zařazen do konkrétní skupiny. Nicméně i speciálně vycvičení a pracovníčně zařazení psi jsou každý rok přezkušováni a je také dán zřetel na dosavadní statistické výsledky v úspěšnosti jeho identifikací. Všechny tyto podmínky pro služební psy jsou velice důležitými zejména v případě, kdy dojde na posuzování, zda použitá metoda pachové identifikace splňovala všechny zákonné požadavky.¹⁶⁸

5.3.2 Spornost kriminalistické olfaktoriky

Ačkoliv se tedy jedná o jediný přípustný důkazní prostředek, neustále se vedou spory o věrohodnosti tohoto důkazního prostředku. V zahraničí oponenti kriminalistické olfaktoriky jako důkazního prostředku tvrdí, že jediným relevantním důkazním prostředkem může být metoda, která je prováděna technickými metodami, tedy olfaktorikou. Někteří autoři například tvrdí, že kriminalistická odorologie doposud nemá právo na existenci, pokud neuznává olfaktoriku jako jediný důkazní prostředek.¹⁶⁹

Nicméně, co se týká kriminalistické olfaktoriky, je nutné poznamenat, že kriminalistická olfaktorika je metodou absolutně objektivní a stále není možné prostřednictvím této metody dojít k identifikaci osob alespoň na stejné úrovni jako za pomoci kriminalistické olfaktoriky. Není totiž v silách současného vědního pokroku, aby dokázala analyzovat lidský pach z hlediska chemického. Ačkoliv dříve byl problém provádění kriminalistické olfaktoriky shledáván v extrémně nízké hmotnosti pachu, současný problém je v samotném pachu každého člověka. Pach člověka je amorfní plynná směs s extrémně malou hmotností s metamorfózním (v závislosti na okolí proměnlivým) charakterem. Pach člověka

¹⁶⁸ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 22. 03. 2016, č. j. IV. ÚS 1098/15

¹⁶⁹ STRAUS, Jiří a KLOUBEK, Martin. Kriminalistická odorologie. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010. 180 s. ISBN 978- 80-7380-238-7.

tedy neobsahuje neměnnou genetickou informaci, nýbrž proměnlivé substance, které se odvíjí od

- prostředí, ve kterém se nachází
- potravin a léků, které přijímá
- kosmetických prostředků, které používá
- oděvů, které na sobě nosí a v neposlední řadě také
- zdravotního stavu jednotlivce.

Na základě olfaktorického zkoumání jsou vždy zjištěny výsledky objektivní, nicméně přístrojové výsledky pachových vzorků se od sebe různě liší. Dalším tedy stěžejním problémem, který je nutné překonat pro uznání olfaktoriky jako důkazního prostředku je, aby jednotlivé přístroje byly schopny separovat technickým způsobem genetickou substanci na základě které by bylo možné individuálně identifikovat konkrétní osobu.¹⁷⁰

Z těchto důvodů je jediným přípustným důkazním prostředkem v oblasti identifikace pachových stop olfaktorika. Speciálně vycvičení služební psi, kteří provádějí identifikaci, totiž neprovádějí chemický rozbor jako přístroje. Psi, jakožto všechna zvířata, reagují přímo na genetický základ pachu v konkrétní pachové stopě, což je genová složka pachu člověka. Z tohoto důvodu jsou v rámci kriminalistické odorologie nenahraditelnými a nepřekonanými.¹⁷¹

Na druhou stranu, značná část kritiků správně poukazuje na nebezpečí zneužití silného pouta mezi vycvičeným psem a jeho psovodem. Pes je totiž na svého cvičitele pevně fixován a může v případě komparace pachových stop více dbát na případný příkaz svého pána než na svůj výcvik. Problém tak v konečném důsledku není spatřován v nástrojích jako takových, jako spíše ve cvičitelích těchto živých nástrojů.¹⁷² Dalším negativem může být případná vytíženost psů a ztráta

¹⁷⁰ STRAUS, Jiří. *Kriminalistická technika*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-052-9.

¹⁷¹ STRAUS, Jiří a KLOUBEK, Martin. *Kriminalistická odorologie*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010. 180 s. ISBN 978- 80-7380-238-7.

¹⁷² LOUDA, Jiří. *Psy neutrácíme. Staráme se o ně až do konce jejich života, říká Andrej Vitek* Zdroj: https://www.denik.cz/z_domova/psy-neutracime-starame-se-o-ne-az-do-konce-jejich-zivota-rika-andrej-vitek-20180804.html. *Denik.cz* [online]. Praha: VLTAVA LABE MEDIA, 5. 8.

pozornosti, pokud provádí během krátkého časového okamžiku opakovaně jednotlivé úkony.¹⁷³

5.4 Metoda pachových konzerv

Kriminalistická olfaktorika je metodou, která slouží k individuální pachové identifikaci osob, které byly v kontaktu s místem spáchání trestného činu nebo s předmětem doličným, který souvisí s trestnou činností. Jedná se o metodu individuální identifikace, která je promítána v české kriminalistice metodou pachových konzerv.¹⁷⁴

Metoda pachových konzerv je metoda, u které speciálně vycvičený pes využívá svou krátkodobou paměť. Podle některých zdrojů je při využití této krátkodobé paměti cvičený pes schopen rozpoznat až 10 miliónů pachů.¹⁷⁵

Zakladatelem této metody je Rakušan Hans Gross, který vycházel ze své trestně-právní praxe. Myšlenkou pachových konzerv je, že aby stopy pachatele trestného činu byly na předmětu detekovatelné, je potřeba, aby tento předmět byl zajištěn takovým způsobem, aby pachová stopa nemohla být z daného předmětu odvětrána. Za pomoci speciálních sterilních pomůcek a nádob.¹⁷⁶

Na území ČR byly v roce 2007 zajištěny na základě pokynu policejního prezidenta jednotné postupy Policie ČR při využívání metody pachové identifikace, čímž byla metoda individuální pachové identifikace kodifikována jako důkazní prostředek. Novelizace se tento pokyn dočkal v roce 2017, kdy na základě pokynu

2018 [cit. 2022-03-12]. Dostupné z: https://www.denik.cz/z_domova/psy-neutracime-starame-se-o-ne-az-do-konce-jejich-zivota-rika-andrej-vitek-20180804.html

¹⁷³ EIS, Vilém. *Pachové práce služebních psů*. Praha: Naše vojsko, 2018. ISBN 978-802-0617-057.

¹⁷⁴ STRAUS, Jiří. Aktuální otázky kriminalistické olfaktoriky. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Praha, 2021, 2008 [cit. 2022-03-12]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/aktualni-otazky-kriminalisticke-olfaktoriky-237195.aspx>

¹⁷⁵ STRAUS, Jiří a Zdeněk KREJČÍ. Jaký je charakter odorologické stopy. *Kriminalistika : časopis pro kriminalistickou teorii a praxi*. 2016(1), 19-37. ISSN 1210-9150.

¹⁷⁶ STRAUS, Jiří. Aktuální otázky kriminalistické olfaktoriky. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Praha, 2021, 2008 [cit. 2022-03-12]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/aktualni-otazky-kriminalisticke-olfaktoriky-237195.aspx>

č. 313/2017 Sb., byly postupy opět zdokonaleny a přiblíženy k evropským standardům.

Minimální požadavky na metodu pachové identifikace jsou obecně takové, že vždy musí být daná metoda provedena minimálně na základě standardů, které vyplývají z Pokynů ředitele Ředitelství služby pořádkové policie Policejního prezidia ČR č. 9/2009 ze dne 01. 07. 2009 a současně musí také reflektovat aktuální poznatky vědeckého zkoumání tohoto typu metody, přičemž kriminalistický technik a policejní psovod musí splňovat kvalifikační předpoklady a stejně tak služební pes vykonávají kriminalistickou odorologii.¹⁷⁷

5.4.1 Terminologie

Před samotným bližším popisem metody pachových konzerv je potřeba, aby byly ujasněny jednotlivé odborné termíny, se kterými je možné se v rámci metody pachových konzerv setkat.

Prvním z termínů je termín pach, který lze chápat jako látku vyskytující se v plynném skupenství v ovzduší. Jedná se o koncentraci odpařených nebo také sublimovaných (změnění pevné látky přímo na plyn¹⁷⁸) molekul či atomů charakterizujících konkrétní osobu či objekt. Některé pachy se je schopen rozpoznat živý organismus na základě svého čichového ústrojí, některé pachy je možné rozpoznat pouze za pomoci přístrojové techniky. Zpravidla schopnost rozeznat danou směs je odvislá od objemu koncentrace vylučovaného pachu.¹⁷⁹

Dalším termínem je pachová stopa. Jedná se o kriminalistickou stopu, která se nachází na místě ohledání, jenž je v kriminalistice zpravidla místem spáchání trestného činu. Zpravidla k jejímu vzniku dochází, pokud ulpí drobné částičky kůže, potu či jiného lidského materiálu na předmět, kterého se daná osoba dotkne. Přímý kontakt však není nutností, pachová stopa může vzniknout i opadáváním

¹⁷⁷ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 22. 03 2016, č. j. IV. ÚS 1098/15

¹⁷⁸ Sublimace. *ABZ.cz:slovník cizích slov* [online]. ABZ.cz, 2022 [cit. 2022-03-12]. Dostupné z: <https://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/sublimace>

¹⁷⁹ STRAUS, Jiří a KLOUBEK, Martin. *Kriminalistická odorologie*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010. SBN 978-80-7380-238-7.

drobných částí kůže na daný předmět, aniž by došlo k přímému kontaktu.¹⁸⁰Na rozdíl od pachové stopy je pachový vzorek odlišný tím, že je účelově odejmut od podezřelé osoby za účelem jeho porovnání s pachovými stopami.

Pachový snímač neboli aratex, je speciální sterilní bavlněná tkanina, která se přikládá na místo, odkud má být pachová stopa sejmuta. Pachová stopa se do pachového snímače absorbuje a tento snímač se poté následně uchová do těsně uzavřené sterilní nádoby. Pachový snímač je používán ve 3 velikostech a slouží také k zachycení pachového vzorku podezřelé osoby.¹⁸¹

V okamžiku, kdy je pachový snímač obsahující pachovou stopu uzavřen do sterilní nádoby, vytváří se tímto pachová konzerva. Jedná se o skleněnou sterilní nádobu s hermetickým kovovým uzávěrem. Každá pachová konzerva je označena barevným identifikačním štítkem.¹⁸²

Pachová identifikace osoby je metodou kriminalistické techniky. Někdy je označována také jako metoda odorologické expertízy. Obecně se jedná o proces, v rámci kterého jsou porovnávány pachové stopy s pachovými vzorky podezřelých osob

Psovod je kynologický pojem, který v širším slova smyslu označuje člověka, který vede psa. V užším slova smyslu se jedná o policistu či zaměstnance policie, kterému je přidělen služební pes za účelem plnění úkolů Policie ČR. Psovodem se pro účely provádění výcvikových akcí rozumí také osoba registrovaná jako účastník konkrétní výcvikové akce, jenž v rámci konkrétní akce vede a usměrňuje činnost služebního psa.¹⁸³

¹⁸⁰ NOVÁK, Antonín. Pachová stopa jako důkaz v trestním řízení. *Epravo.cz* [online]. Praha: EPRAVO.CZ, 2022, 13. 1. 2003 [cit. 2022-03-12]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/pachova-stopa-jako-dukaz-v-trestnim-rizeni-20647.html>

¹⁸¹ STRAUS, Jiří a Zdeněk KREJČÍ. Jaký je charakter odorologické stopy. *Kriminalistika : časopis pro kriminalistickou teorii a praxi*. 2016(1), 19-37. ISSN 1210-9150.

¹⁸² STRAUS, Jiří a KLOUBEK, Martin. *Kriminalistická odorologie*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010. SBN 978-80-7380-238-7.

¹⁸³ POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. 2014. *Závazný pokyn policejního prezidenta č. 145 ze dne 8. července 2014*, kterým se upravuje činnost služební kynologie. In *Sbírka interních aktů řízení Policejního prezidia České republiky*. Praha: Policejní prezidium Policie České republiky

Služební pes je pes či fena, kteří jsou majetkem Policie ČR. Majetkem Policie ČR jsou také psi a feny, kteří jsou využíváni Policií ČR k plnění úkolů na základě smluv o výpůjčce. Jedná se o zvířata, která jsou řazena dle upotřebitelnost do 1. skupiny.¹⁸⁴

Zajištění je úkon OČTŘ směřující zpravidla vůči konkrétním věcem, které jsou důležité v rámci konkrétního trestního řízení. OČTŘ se musí primárně snažit od povinné osoby získat konkrétní věc dobrovolně, proto jej vždy vyzvou k dobrovolnému plnění jemu uložené povinnosti, zpravidla předložením či vydáním. Pokud osoba povinného odmítne, je OČTŘ oprávněn danou věc odejmout.

Ačkoliv by se mohlo zdát, že pojmy porovnání a srovnání, jsou z hlediska kriminalistické odorologie pojmy synonymní, opak je pravdou. Srovnání je činnost směřující k vytyčení shodných a rozdílných vlastností dvou či více objektů, zatímco porovnání je činnost, která obsahuje konfrontaci těchto objektů. Samotným smyslem porovnání je kritické hodnocení jednotlivých objektů ve vztahu k dalším objektům, zatímco srovnávání se zaměřuje pouze na zjištění jednotlivých vlastností jednotlivých objektů, bez jejich vzájemného porovnání.¹⁸⁵

5.4.2 Sejmutí otisku pachové stopy

Provedení metody pachových konzerv začíná okamžikem, kdy vyškolený technik zajistí pachovou stopu. Svůj postup může také konzultovat se psovodem. Jak technik, tak psovod nicméně musí splňovat kvalifikační předpoklady, které jsou nezbytné pro výkon těchto činností. Vyhledání a zajištění otisku pachové stopy je kriminalisticko-technický úkon, který je prováděn přednostně v rámci ohledávání místa činu.

Jedná se o úkon, na který je zpravidla nahlíženo jako na neodkladný a často neopakovatelný úkon, který je především proveden ve stádiu před zahájením

¹⁸⁴ POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. 2014. *Závazný pokyn policejního prezidenta č. 145 ze dne 8. července 2014*, kterým se upravuje činnost služební kynologie. In Sběrka interních aktů řízení Policejního prezidia České republiky. Praha: Policejní prezidium Policie České republiky

¹⁸⁵Srovnání. *Slovník spisovného jazyka českého* [online]. Ústav pro jazyk český, 2011, 2011 [cit. 2022-03-12]. Dostupné z: <https://ssjc.ujc.cas.cz/search.php?hledej=Hledat&heslo=srovnán%C3%AD&sti=EMPTY&where=hesla&hsubstr=no>

trestního stíhání.¹⁸⁶ Minimální doba k jeho provedení je 30 minut, nicméně může být prodloužena. K zajištění otisku pachové stopy jsou vždy používány sterilní nástroje a stopa se ukládá do sterilizované pachové konzervy, která je již zkompletována a je připravena k uchování otisku pachové stopy.¹⁸⁷

Pachová konzerva s otiskem pachové stopy se opatří štítkem, do kterého se vyplní údaj

- *data zajištění otisku pachové stopy*
- *místa, odkud byl otisk pachové stopy zajištěn*
- *číslo jednacích*
- *příjmení a osobní evidenční číslo kriminalistického technika, který otisk pachové stopy zajistil*¹⁸⁸

Pachová konzerva se následně vloží do bezpečnostního sáčku, který se po zajištění pachové stopy uzavře. Následně musí být takto neporušený zajištěný otisk pachové stopy doručen do 15 dní na odborné pracoviště.¹⁸⁹

5.4.3 Odběr pachového stopy od konkrétní osoby

Odběr pachového stopy (někdy uváděné jako „pachového vzorku“) je úkon, který je prováděn vždy proškolenou osobou. Odběr pachového vzorku může vždy provádět pouze osoba stejného pohlaví, jako má osoba, které má být vzorek odebírán. V souvislosti s celospolečenským vývojem nicméně není konkretizován postup v případě rozdílného fyziologického a sociálního pohlaví, tzv. genderu.¹⁹⁰ Toto sociální pohlaví může, ale nemusí být rozdílné od fyzického pohlaví.¹⁹¹ Dříve

¹⁸⁶ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 22. 03 2016, č. j. IV. ÚS 1098/15 - 1

¹⁸⁷ POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. *Pokyn policejního prezidenta č. 313 ze dne 28. prosince 2017*, o pachové identifikaci osob. In Sběrka interních aktů řízení Policejního prezidia České republiky. Praha: Policejní prezidium Policie České republiky

¹⁸⁸ WEISS, Petr. *Sexuologie*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-2492-8.

¹⁸⁹ POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. *Pokyn policejního prezidenta č. 313 ze dne 28. prosince 2017*, o pachové identifikaci osob. In Sběrka interních aktů řízení Policejního prezidia České republiky. Praha: Policejní prezidium Policie České republiky

¹⁹⁰ WEISS, Petr. *Sexuologie*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-2492-8.

¹⁹¹ POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. *Pokyn policejního prezidenta č. 313 ze dne 28. prosince 2017*, o pachové identifikaci osob. In Sběrka interních aktů řízení Policejního prezidia České republiky. Praha: Policejní prezidium Policie České republiky

striktní rozdělení sociálního pohlaví na maskulinní (mužský) a feminin (ženský), je v současnosti rozšiřováno o další zástupce sociálního pohlaví.¹⁹² Nicméně zůstává otázkou, zda se tento společenský vývoj promítne i do zákonné úpravy či bude řešen judikaturou. Nakonec této otázky je nutné však zmínit, že za účelem předejití daného situačního problému vzniklého ve spojení se sociálním pohlaví, se pravděpodobně předpokládá, že se jedná o osobu stejného fyzického pohlaví¹⁹³

V případě, že má dojít ke zjišťování a porovnávání pachových vzorků více osob v rámci stejné trestné věci, je zapotřebí, aby vzorek pro metodu pachových konzerv prováděl u každé osoby vždy jiný policista. U odběru nesmí být přítomen technik, ani jiná osoba, která by se podílil či podílela na zajišťování pachových stop na místě činu. U osoby, které mají být odebírány vzorky, se nejdříve zjistí totožnost a dojde k poučení dané osoby. Poté, co je potvrzena totožnost osoby, odeberou se 2 vzorky za účelem 2 srovnání pachových konzerv. Ačkoliv se jedná tedy o vzorky od stejné osoby s minimální časovou prodlevou mezi jejich odběru, musí být oba vzorky uloženy do samostatných obalů. Stejný postup je i v případě odběru konkrétního fyzického materiálu dané osoby, jako jsou zejména vlasy. Odběr musí být vždy zdokumentován do protokolu o odběru pachového vzorku. Tento protokol je jak v tištěné, tak v digitální podobě odeslán příslušnému policejnímu orgánu.¹⁹⁴

Samotný odběr pachové stopy je úkonem v rámci forenzního vyšetřování, které směřují ke zjištění objektivně existujících důkazů. Tyto úkonu nespočívají v aktivní činnosti osoby, na které má být sejmutí pachové stopy provedeno, jedná se totiž o úkon strpění takového provedení. Nelze tedy na úkon odběru pachového vzorku pohlížet v žádném případě jako na činnost, v rámci které by byla daná osoba donucována k sebeobviňování, nýbrž k zajištění součinnosti. V takovém případě tedy lze užít i případně donucovací prostředky k dosažení daného cíle, kterým je

¹⁹² Gender: Základní pojmy. *Český statistický úřad* [online]. Praha, 2022 [cit. 2022-03-12]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/gender/gender_pojmy

¹⁹³ STRAUS, Jiří a Zdeněk KREJČÍ. Jaký je charakter odorologické stopy. *Kriminalistika : časopis pro kriminalistickou teorii a praxi*. 2016(1), 19-37. ISSN 1210-9150.

¹⁹⁴ POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. *Pokyn policejního prezidenta č. 313 ze dne 28. prosince 2017, o pachové identifikaci osob*. In *Sbírka interních aktů řízení Policejního prezidia České republiky*. Praha: Policejní prezidium Policie České republiky

sejmutí pachové stopy.¹⁹⁵ Donucovacími prostředky takového typu mohou být zejména hmaty, chvaty, pouta či jiný prostředek přiměřeně sloužící k tomu, aby konkrétní osoba tento úkon strpěla.

Zákonnost odběru pachové stopy, dovedil Ústavní soud ve své judikatuře z § 114 odst. 2 TRŘ. Podle názoru Ústavního soudu se tímto nikterak nezasahuje do názoru na věrohodnost samotné metod pachové identifikace, nýbrž se tímto za účelem prevence zjišťuje, zda se konkrétní osoba pravděpodobně nacházela na místě činu či na jiném místě souvisejícím s trestným činem, či nikoliv. V rámci tohoto tak není narušena koncepce volného hodnocení důkazů tím, že by se tímto mělo určitým způsobem nahlížet na již provedené důkazy.¹⁹⁶

Navíc, Nejvyšší soud ČR dovedil, že se nejedná o vyšetřovací úkon ve smyslu § 165 odst. 2 TRŘ, a tedy není nutné, aby o provedení tohoto úkonu byl vyrozumíván obhájce obviněného. Tato povinnost není dána ani v případě nutné obhajoby.¹⁹⁷ Výjimkou je, pokud obhájce sám policejnímu orgánu oznámí, že se odběru pachové stopy chce účastnit, což musí policejní orgán respektovat, jelikož se jedná o úkon, u kterého není účast obhájce podle § 165 TRŘ povinná, nicméně se jedná o právo obhajoby, které musí policejní orgán respektovat.¹⁹⁸ Nicméně Ústavní soud dále v této záležitosti dovedil, že důvodem, pro který není potřeba uvědomovat obhájce osoby podezřelé ze spáchání trestného činu, na které má být provedeno sejmutí pachové stopy je ten, že dle jeho názoru se kriminalisticko-odorologická expertíza blíží svým charakterem ke znaleckému posudku.¹⁹⁹

5.4.4 Porovnání

Dalším krokem v rámci provádění metody pachových konzerv je provedení samotného porovnání vzorků. Takové porovnání je prováděno v příslušném odběrném pracovišti, na základě žádosti příslušného orgánu Policie ČR v oboru

¹⁹⁵ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 22. 03. 2016, č. j. ÚS. 1098/15

¹⁹⁶ Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 04. 03. 1998, č. j. I. ÚS 394/97

¹⁹⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 11. 12. 2013, č. j. 8 Tdo 1318/2013

¹⁹⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. 11. 2017, č. j. 3 Tdo 1396/2017

¹⁹⁹ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 25. 10. 2011, č. j. 6 To 95/2011

kriminalisticky odvětví kriminalistické techniky – kriminalistické identifikace osob metodou pachové identifikace. V případě, že má dojít ke zjišťování a porovnávání pachových vzorků více osob v rámci stejné trestné věci, je zapotřebí, aby vzorek pro metodu pachových konzerv prováděl u každé osoby vždy jiný policista. Porovnání lze provést pouze ve speciální porovnávací místnosti odborného pracoviště.

Porovnání probíhá ve variantách, kdy

- pachová konzerva je porovnána s pachovými konzervami otisků pachových stop
- pachová konzerva s otisky pachových stop se srovnává se srovnávacími pachovými konzervami
- pachová konzerva s otisky pachových stop
- pachové konzervy jsou srovnávány mezi sebou²⁰⁰

Postup je takový, že proškolený policista vyjme z ochranného obalu sterilním nástrojem pachový snímač, který následně přiloží osobě, u které má dojít ke srovnání pachového vzorku, na holé tělo z boku v oblasti pasu. Pachový snímač je připevněn šetrným způsobem, který zajistí vyloučení kontaminace a nechá se působit alespoň 20 minut.²⁰¹

Poté následuje porovnávání pachových vzorků, které se skládá z kontrolního porovnání a dvou dílčích porovnání dvou speciálně vycvičených psů, kdy každý pes provádí danou identifikaci absolutně samostatně. Každé porovnání řídí expert, který svými pokyny řídí psovoda, jenž společně se služebním psem provede porovnání. Psovod, který v daném případě provádí se psem dílčí porovnání, nesmí provést rozmístění jednotlivých pachových konzerv, aby neznal umístění porovnávané pachové konzervy před ukončením porovnávání. Expert na druhou stranu řídí obě jednotlivá porovnávání z prostoru odděleného od porovnávací

²⁰⁰ STRAUS, Jiří a Zdeněk KREJČÍ. Jaký je charakter odorologické stopy. *Kriminalistika : časopis pro kriminalistickou teorii a praxi*. 2016(1), 19-37. ISSN 1210-9150.

²⁰¹ POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. *Pokyn policejního prezidenta č. 313 ze dne 28. prosince 2017, o pachové identifikaci osob*. In Sběrka interních aktů řízení Policejního prezidia České republiky. Praha: Policejní prezidium Policie České republiky

místnosti. Expert nesmí v žádném případě ovlivňovat průběh jednotlivých porovnávání, která provádí psi.²⁰²

V řadě jednotlivých konzerv (zpravidla 8 konzerv) je umístěna jedna pachová konzerva obsahující otisk či vzorek porovnávané osoby. Pachové konzervy i srovnávací pachové konzervy používají se k porovnávání pachů používají teprve po 24 hodinách od jejich sejmutí a nejméně po 10 hodinách od dodání těchto pachových vzorků na odborné pracoviště. Ve výjimečných případech, zejména z taktického hlediska, je možné provést porovnání dříve.²⁰³

Postup probíhá tak, že před začátkem porovnání pachů provede psovod kontrolu tzv. „náhodné zajímavosti pachové konzervy“. Ta spočívá v úkonu, kdy psovod na místo pachové konzervy z místa činu položí cvičnou pachovou konzervu se stejným pachem před psa a dá mu načichat obsah konzervy. Po nasátí pachu z cvičné konzervy služební pes přičichává k jednotlivým vystaveným pachovým konzervám, které jsou postaveny vedle sebe v řadě. Služební pes srovnává pachovou konzervu a v případě shodného pachu označí danou konzervu nacvičeným způsobem, obvyklým způsobem je zalehnutí. Psovod má přísně zakázáno jakýmkoli způsobem psa ovlivňovat v jeho rozhodování, nicméně může změnit pořadí srovnávaných pachových konzerv v řadě, ačkoliv by ohrozil pokračování ve srovnávací činnosti. Pokud pes označí cvičnou pachovou konzervu, ověří tím své schopnosti a vyloučí nahodilost výsledku. Pokud by však označil jinou pachovou konzervu, nelze tuto konzervu v dalším postupu použít. Stejný postup se užije i v případě porovnávání pachových stop tzv. „naostro“.

Pokud služební pes správně označí srovnávanou pachovou konzervu, psovod tuto konzervu umístí jinak a srovnání se provede ještě jednou. Pokud je stejná pachová konzerva stejným služebním psem označena opakovaně, vyjme psovod danou pachovou konzervu z řady. Po vyjmutí je provedeno kontrolní porovnání, při kterém služební pes nesmí označit žádnou z porovnávaných

²⁰² STRAUS, Jiří a Zdeněk KREJČÍ. Jaký je charakter odorologické stopy. *Kriminalistika : časopis pro kriminalistickou teorii a praxi*. 2016(1), 19-37. ISSN 1210-9150.

²⁰³ POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. *Pokyn policejního prezidenta č. 313 ze dne 28. prosince 2017, o pachové identifikaci osob*. In Sběrka interních aktů řízení Policejního prezidia České republiky. Praha: Policejní prezidium Policie České republiky

pachových konzerv. Následně psovod odebranou pachovou konzervu opět vrátí do řady a porovnání se opět provede. Pokud je i napotřetí porovnání stejné, lze takové porovnání označit za průkazné. Totožný postup bude následně proveden i s druhým psem. Pokud pes napoprvé neoznačí žádnou pachovou konzervu, je možné řadu projít ještě jednou. Pokud ani tehdy však nedojde k označení pachové konzervy, nebude spojitost prokázána.²⁰⁴

Ačkoliv není v rámci sejmutí pachové stopy potřeba, aby tomuto úkonu byl přítomen obhájce obviněného, vůči kterému je tento typ úkonu prováděn, v rámci identifikace je za účelem minimálního dohledu nad provedením tohoto úkonu nezbytná přítomnost jak obhájce obviněného, tak případně státního zástupce. Na druhou stranu, přítomnost těchto osob nesmí mít v žádném případě vliv na objektivní provedení daného úkonu.²⁰⁵

5.4.5 Manipulace s pachovými vzorky

Pro veškerou manipulaci a také sterilizaci jsou vedoucím oddělení určeni konkrétní kynologičtí pracovníci, kteří nesmí být stejní v případě pachové konzervy s otiskem a pro pachovou konzervu se vzorkem. K manipulování s pachovou konzervou se užijí jednorázové sterilní rukavice, sterilní nástroje pro manipulaci s tkaninou aratex, tkanina aratex zachycující pachové částice a štítky pro polepení. Každý ze štítků má svůj význam. Modrý štítek označuje pachové konzervy s otiskem, zatímco štítek červené barvy označuje pachovou konzervu s pachovým vzorkem osoby.²⁰⁶

Speciální nakládání se týká také skladování pachových konzerv. To probíhá tak, že jsou pachové konzervy zabezpečeny, aby nedošlo k jejich poškození, záměně, zničení či ztrátě, a také aby nebyly poškozeny přímým slunečním zářením. Plán rozmístění pachových konzerv je vždy takový, že doplňkové pachové

²⁰⁴ STRAUS, Jiří a Zdeněk KREJČÍ. Jaký je charakter odorologické stopy. *Kriminalistika : časopis pro kriminalistickou teorii a praxi*. 2016(1), 19-37. ISSN 1210-9150.

²⁰⁵ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 22. 03. 2016, č. j. IV. ÚS 1098/15

²⁰⁶ POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. *Pokyn policejního prezidenta č. 313 ze dne 28. prosince 2017, o pachové identifikaci osob*. In Sběrka interních aktů řízení Policejního prezidia České republiky. Praha: Policejní prezidium Policie České republiky

konzervy musí být uchovány ve skladu odděleně od pachových konzerv s otiskem či vzorkem.²⁰⁷

Pokud je při porovnávání použita pachová konzerva s otiskem pachové stopy, vyřadí se z evidence a zlikviduje se. Opětovně lze použít pouze skleněnou nádobu, ve které se pachová konzerva nacházela, nicméně i ta musí být vysterilizována. Pokud není pachová konzerva použita k porovnání, je možné ji uchovat po dobu 3 let. Lhůta 3 let může být dále prodloužena až o 2 roky. Pachové konzervy s pachovým vzorkem osoby určené k likvidaci je možné anonymizovat a použít jako doplňkové pachové konzervy v rámci jiných porovnávání nebo při výcviku psů. O každé anonymizaci a likvidaci musí být sepsán záznam. Podmínky pro pachové konzervy s pachovými vzorky týkající se anonymizace a likvidace jsou stanoveny stejně, jako pro pachové konzervy s otiskem pachové stopy.²⁰⁸

O veškerých úkonech, které zahrnují veškerou manipulaci s danými pachovými vzorky, jako je sejmутí, uchování a ztotožnění, se musí vyhotovit protokol, který slouží jako přesná evidence a forma záznamu těchto jednotlivých úkonů s identifikací konkrétní osoby či osob, které se na daném úkonu podílely. V případě že vzniknou určité pochybnosti o průběhu jednotlivých úkonů, potřeba, aby osoba provádějící daný úkon podala vždy vysvětlení či podala výpověď, byť se pouze provedení daného úkonu pouze zúčastnila. Za tímto účelem se má proto protokol provést ve formě obrazového záznamu, který zaznamenává průběh celého úkonu.²⁰⁹

5.4.6 Charakter výsledků vyplývajících z metody pachové identifikace

Výsledek metody pachové identifikace je zcela bezpochyby důkazem podle ustanovení § 89 odst. 2 TRŘ, přičemž pozitivní výsledek metody pachové identifikace prokazuje pravděpodobný kontakt konkrétní osoby s předmětem, na

²⁰⁷ POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. *Pokyn policejního prezidenta č. 313 ze dne 28. prosince 2017, o pachové identifikaci osob.* In Sběrka interních aktů řízení Policejního prezidia České republiky. Praha: Policejní prezidium Policie České republiky

²⁰⁸ STRAUS, Jiří a Zdeněk KREJČÍ. Jaký je charakter odorologické stopy. *Kriminalistika : časopis pro kriminalistickou teorii a praxi.* 2016(1), 19-37. ISSN 1210-9150.

²⁰⁹ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 22. 03. 2016, č. j. IV. ÚS 1098/15

kterém byla nalezena pachová stopa či konkrétním místem souvisejícím s trestnou činností a které tím pádem taktéž souvisí s konkrétní osobou, které byla sejmuta daná pachová stopa.²¹⁰

Tento důkaz je však důkazem podpůrného charakteru, který nelze v žádném případě vnímat jako důkaz přímý. Jedná se pouze o důkaz, který konstatuje, že konkrétní osoba se nacházela na místě činu či na místě, které nějakým způsobem souviselo s trestnou činností, nikoliv, že na tomto místě cokoliv daná osoba vykonala.

Neprokazuje tak bezprostředně, že by se konkrétní osoba, jakkoliv podílela na spáchané trestné činnosti. Nehledě na toto není v rámci této metody vzato v potaz také, zda by se nemohla daná pachová stopa, ať už úmyslně či neúmyslně, přenést na konkrétní místo prostřednictvím jiné osoby.

Z těchto důvodů tedy nelze metodu pachové identifikace, vnímat jako důkazní prostředek, prostřednictvím kterého by bylo možné získat jediný výlučný usvědčující důkaz. Ačkoliv se jedná o velice vysokou pravděpodobnost věrohodnosti důkazu, nelze jej uznat jako samostatně stojící, pokud není podpořen ani žádným jiným nepřímým důkazem.²¹¹ Pokud tedy nelze zcela absolutně vyloučit jakékoli jiné alternativy ohledně osoby pachatele trestného činu, je nutné postupovat na základě principu presumpce nevinny a z něho vyplývajícího principu *in dubio pro reo*.²¹²

Z výše uvedeného tedy vyplývá, že pokud absentují důkazy přímé, je možné odsuzující rozsudek trestního soudu postavit i na důkazech nepřímých, mezi které se řadí i výsledek metody pachové identifikace. Vždy nicméně záleží přísně na zřetelné úvaze soudu, která musí být vždy doplněna jednotlivými logickými kroky v rámci samostatné posloupnosti a relevantními úvahami, které byly použity a mají

²¹⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 10. 10. 2012, č. j. 8 Tdo 1063/2012

²¹¹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 10. 10. 2012, č. j. 8 Tdo 1063/2012-33

²¹² Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 05. 2012, č. j. 7 Tdo 586/2012-14

Nález Ústavního soudu ČR ze dne 27. 03. 2017, č. j. II. ÚS 4266/16

Nález Ústavního soudu ČR ze dne 05. 09. 2017, č. j. II. ÚS 3307/14

vzájemnou souvztažnost.²¹³ Toto nelze nahradit ani v případě, pokud by identifikujících pachových stop dané osoby bylo větší množství, jelikož zjištěné poznatky založené na kvantitě důkazů stejného charakteru nelze nikterak přezkoumat rozdílným kvalifikovaným způsobem,²¹⁴ ačkoliv bylo judikaturou připuštěno, že kriminalistickou odorologii lze přezkoumat na základě znaleckého posudku z oboru kriminalistiky, odvětví kriminalistické odorologie.²¹⁵

Výsledek metody pachové identifikace je tedy v rámci trestního řízení důkazem přípustným, ale současně podpůrného charakteru a nepřímý, který sám jako samostatný usvědčující důkaz nemůže nikdy obstát.²¹⁶ Nicméně tato skutečnost neznamena, že by případné námitky proti nezákonnému postupu policejního orgánu při zajišťování tohoto důkazu měly být ze strany trestních soudů bagatelizovány, jelikož mohou znamenat hrubé porušení práva na spravedlivý proces, pokud by se takového zlehčení soudy dopustily.²¹⁷

²¹³ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 16. 04. 2014, č. j. 5 Tdo 231/2014

²¹⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 03. 2017, č. j. 8 Tdo 1706/2016

²¹⁵ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 19. 05. 2016, č. j. 6 To 21/2016

²¹⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 05. 2016, č. j. 3 Tdo 639/2016

²¹⁷ Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 30. 04. 2008, č. j. II. ÚS 2168/07

Nález Ústavního soudu ČR ze dne 22. 03. 2016, č. j. IV ÚS 1098/15

6. Důkazní prostředek plodu z otráveného stromu

V rámci poslední kapitoly této diplomové práce bude pozornost zaměřena na oblast, která je z velké části probádaná, avšak nachází se v ní instrumenty, které nebyly toliko prozkoumány. Problematika tohoto institutu je totiž prozkoumána zejména, co do náhledu na samotný výsledek procesu, kterým je získání určité informace, která má posloužit jako důkaz v rámci konkrétního trestního řízení, tzv. plod z otráveného stromu. Nicméně v této kapitole, bude pozornost zaměřena na pojetí důkazního prostředku, ze kterého tento výsledek vyplývá.

6.1 Teorie plodů z otráveného stromu

Doktrína „plodů z otráveného stromu“ pochází z USA, kde je využívána společně s doktrínou nepřípustnosti nezákonně získaných důkazů, která je založena na vylučovacích normách. Tyto normy se používají především u domovní prohlídky, zatčení či zadržení a zabavení věci bez příkazu. Teorie „plodu z otráveného stromu“ se vztahuje na případy, u kterých je namítaná nezákonnost sekundární či odvozená ve vztahu k původnímu nezákonnému identifikačnímu postupu, prohlídce, výslechu či zatčení.²¹⁸

Je striktně vzato dáno, že všechny důkazy, které byly získány nezákonně, musí být vyloučeny a není ani přípustné, aby se použily jiné důkazy, které byly získány přímo či nepřímo jako výsledek nezákonně získaného důkazu. Pokud by byl vzat tento koncept ad absurdum, byly by tzv. plody z otráveného stromu, vždy plody „otrávenými“.²¹⁹

Vzhledem k tomu, že by takováto dikce byla velice přísná vzhledem k nemožnosti usvědčení a odsouzení pachatele trestného činu, přičila by se tím i veřejnému zájmu. Z tohoto důvodu Nejvyšší soud Spojených států připustil, že v některých případech o „otrávení plodu“ nedochází. Potřebné je k tomuto tvrzení

²¹⁸ MUSIL, J., KRATOCHVÍL, V., ŠÁMAL, P. a kol. *Kurs trestního práva. Trestní právo procesní*. 3. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2007. S 414 – 415.

²¹⁹ PURGEROVÁ, Katarina. *Dokazování v trestním řízení – plody z otráveného stromu*. Brno, 2016. Rigorózní práce. Masarykova univerzita.

prokázat, že důkaz získaný, není v příčinné souvislosti s původním nezákonným úkonem a není tak přímým či nepřímým výsledkem.²²⁰

Informace, která je zjištěna na základě nezákonného důkazního prostředku je primárním důkazem. Tento primární důkaz je označován jako tzv. „otrávený strom“, který vede OČTŘ přímo či nepřímo k provedení nového důkazního prostředku. Prostřednictvím tohoto sekundárního důkazního prostředku je získána relevantní informace týkající se daného trestního řízení. Tato sekundární informace, která je zjištěna, musí být zjištěna v souladu s TRŘ. Jedná se o zcela nutnou podmínku, aby byla taková informace přípustná jako důkaz. Přípustnost důkazu je složena z pěti složek, přičemž jednou z nich je zákonnost, která je posuzována

- z hlediska pramene, ze kterého měl být důkaz opatřen a který zákon připouští,
- z hlediska subjektu, který ze zákona oprávněn důkaz provést a opatřit,
- z hlediska procesního stádia, ve kterém byl důkaz opatřen a proveden, přičemž zároveň je v tomto procesním stádiu příslušný procesní subjekt podle zákona oprávněn opatřovat a provádět takové důkazy, které mohou být podkladem pro rozhodnutí, zejména soudu, v trestním stíhání,
- z hlediska toho, zda se opatřený a provedený důkaz týká skutku či otázek o nichž se řízení vede a které lze a je potřeba podle zákona v souvislosti s tímto skutkem v řízení rozhodovat, a také
- z hlediska toho, zda byl daný důkaz opatřen a proveden zákonem stanoveným či připouštěným způsobem.²²¹

S ohledem k zaměření této kapitoly je důležitý poslední bod, kde je testováno, zda byl důkaz opatřen a proveden zákonem stanoveným či připouštěným

²²⁰ NETT, A. *Plody z otráveného stromu*. Brno: Masarykova univerzita, 1997. ISBN 80-210-1524-1.

²²¹ REPÍK, B. *Procesní důsledky porušení předpisů a dokazování v trestním řízení*. Bulletin advokacie, červenec–srpen 1982. ISSN 1210-6348. S 129

způsobem. Vyplývá tak, že bez ohledu na to, jakým způsobem byla zjištěna původní informace předcházející provádění nebo opatřování nového důkazu, je mnohem důležitější, jakým způsobem je nyní opatřován či prováděn nový důkaz. Vzhledem k tomu tedy, že zákonnost důkazu se přímo odvíjí od přípustnosti důkazního prostředku, jímž je daný důkaz prováděn. Lze tedy říct, že pokud je důkazní prostředek přípustný v rámci daného trestního řízení, tedy pokud je proveden podle zákona, poté můžeme daný důkaz vnímat v souladu se zákonem a označíme jej za zákonný.

6.2 Důkazní prostředky plodů z otráveného stromu a české trestní právo

Řada českých odborníků na trestní právo se vůči tomuto typu důkazu staví převážně pozitivně. Jedním z argumentů je, že důkaz získaný na základě neúčinného důkazu sám účinný je, a že v případě prokázání pravosti tvrzené skutečnosti jakožto prvního důkazu nelze rozumně očekávat, že by byl veřejný zájem na navrácení v původní stav se lpěním na přehnaný formalismus. V takovém případě by totiž docházelo k narušování konceptu demokratického právního státu, který je v ČR uplatňován. Nicméně v rámci české odborné veřejnosti nepanuje ustálený jednotný názor, přičemž TRŘ do této problematiky nevnáší jistotu a nikterak tuto problematiku neupravuje, až na ustanovení odst. 3 § 89, které je nicméně velmi obecné.

Nicméně, jak bylo zmíněno, vzhledem k tomu, že doktrína plodů z otráveného stromu není převzata do českého trestního práva, je jisté, že nelze v rámci trestního řízení uplatnit její absolutní závěry. Závěr tedy, že v důsledku vadného postupu OČTŘ v procesu dokazování by způsobovalo absolutní neúčinnost a nepoužitelnost důkazu by bylo velice přísným vzhledem k tomu, že tato doktrína má v rámci kontinentální právní kultury pouze polemickou funkci.²²²

²²² Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 06. 2015, č. j. 11 Tdo 122/2015

Ústavní soud ČR dovedl, že pokud OČTŘ provádí konkrétní důkazní prostředek mimo striktně vymezené mantinely zákona v rozporu s TRŘ, není možné, aby informace získané na základě takových důkazních prostředků bylo přičítáno k tíži stěžovatele, a to ani prostřednictvím následného důkazního prostředku.²²³ Stejný přístup má soud zastávat i v případě, pokud OČTŘ zajistil důkazy k jejichž vydání mu nebylo uděleno povolení. A stejně tak je nutné postupovat v případě, pokud OČTŘ v rámci provádění původního důkazního prostředku (např. ohledání místa činu) naplňuje znaky jiného důkazního prostředku, který vykonává, ačkoliv by k jeho provedení byly splněny zákonné podmínky.²²⁴

Na druhou stranu dle Ústavního soudu ČR právo obviněného na spravedlivý proces není porušeno, pokud jsou k jeho usvědčení použity důkazy, které jsou získány na základě důkazního prostředku, při kterém nebyla porušena subjektivní práva obviněného. Tyto důkazy totiž podléhají zásadě volného hodnocení důkazů, a tak je zcela na vůli soudu, jako důkazní váhu jim udělí.²²⁵

Informace, která je zjištěna na základě nezákonného důkazního prostředku je primárním důkazem. Tento primární důkaz je označován jako „otrávený strom“, který vede OČTŘ přímo či nepřímo k provedení nového důkazního prostředku. Prostřednictvím tohoto sekundárního důkazního prostředku je získána relevantní informace týkající se daného trestního řízení. Tato sekundární informace, která je zjištěna, musí být zjištěna v souladu s TRŘ. Jedná se o zcela nutnou podmínku, aby byla taková informace přípustná jako důkaz.²²⁶ Přípustnost důkazu je složena z pěti složek, přičemž jednou z nich je zákonnost, která je posuzována

- z hlediska pramene, ze kterého měl být důkaz opatřen a který zákon připouští,
- z hlediska subjektu, který ze zákona oprávněn důkaz provést a opatřit,

²²³ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 23. 10. 2014, č. j. I. ÚS 1677/13 - 1

²²⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 15. 04. 2020, č. j. 11 Tdo 1358/2019

²²⁵ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 21. 05. 2014, č. j. III. ÚS 761/14

²²⁶ Viz kapitola 3.1

- z hlediska procesního stádia, ve kterém byl důkaz opatřen a proveden, přičemž zároveň je v tomto procesním stádiu příslušný procesní subjekt podle zákona oprávněn opatřovat a provádět takové důkazy, které mohou být podkladem pro rozhodnutí, zejména soudu, v trestním stíhání,
- z hlediska toho, zda se opatřený a provedený důkaz týká skutku či otázek o nichž se řízení vede a které lze a je potřeba podle zákona v souvislosti s tímto skutkem v řízení rozhodovat, a také
- z hlediska toho, zda byl daný důkaz opatřen a proveden zákonem stanoveným či přípouštěným způsobem.²²⁷

S ohledem k zaměření této kapitoly je důležitý poslední bod, kde je testováno, zda byl důkaz opatřen a proveden zákonem stanoveným či přípouštěným způsobem. Vyplývá tak, že bez ohledu na to, jakým způsobem byla zjištěna původní informace předcházející provádění či opatřování nového důkazu, je mnohem důležitější, jakým způsobem je nyní opatřován či prováděn nový důkaz. Vzhledem k tomu tedy, že zákonnost důkazu se přímo odvíjí od přípustnosti důkazního prostředku, jímž je daný důkaz prováděn, lze říct, že pokud je důkazní prostředek přípustný v rámci daného trestního řízení, tedy pokud je proveden podle zákona, poté můžeme říct, že důkaz je v souladu se zákonem a je zákonným.

S tím, že se musí soud se zákonností každého důkazu, a tím potažmo tedy i přípustností důkazního prostředku, kterým je daný důkaz získán, vypořádávat v rámci každého řízení, hovoří i judikatura Nejvyššího správního soudu ČR. Ačkoliv Nejvyšší správní soud ČR nespadá do soustavy trestních soudů, lze jeho judikaturu analogicky užít i v rámci trestního řízení, pokud má analogie hovořit ve prospěch pachatele trestného činu. V rámci této judikatury se hovoří, že u každého probíhajícího řízení je nutné posuzovat hodnotu závažnosti, zákonnosti a pravdivosti konkrétního důkazu. Pokud alespoň jeden z důkazních prostředků hodnotí soud jako stěžejní pro určení konkrétního nezvratného důkazu, nepřihlíží se k jiným důkazním prostředkům a skutečnostem, které se nacházejí ve spise.

²²⁷ REPÍK, B. *Procesní důsledky porušení předpisů a dokazování v trestním řízení*. Bulletin advokacie, červenec–srpen 1982. ISSN 1210-6348. S 129

Nicméně taktéž Nejvyšší správní soud doplnil, že pokud dané rozhodnutí není náležitě odůvodněno, je takové soudní rozhodnutí nepřezkoumatelné kvůli nedostatku odůvodnění.²²⁸ Nedostatek odůvodnění navíc nelze spatřovat v tom, pokud soud z velké části převezme přípustnost důkazního prostředku z odůvodnění státního zástupce navrhuujícího provedení daného důkazního prostředku. Pokud se soud s názorem státního zastupitelství ztotožní po materiální stránce, postačí, aby daný názor vyjádřil v rámci přibližného formálního znění.²²⁹

Ačkoliv je tedy analogie správního soudnictví a trestního soudnictví analogií velice odvážnou, podporuje tvrzení a názor autora, že důkazní prostředek, kterým je prováděn důkaz, jenž je „plodem z otráveného stromu“, musí být vždy přípustným důkazním prostředkem, pokud se soud rozhodne, že daný důkaz přijme za přípustný, jelikož složkou přípustnosti důkazu je zákonnost důkazu a složkou zákonnosti důkazu je přípustnost důkazního prostředku. Záleží tedy vždy na úvaze daného soudu, zda daný důkazní prostředek označí za přípustný a tím potažmo i samotný důkaz.

Judikatura toto autorovo tvrzení potvrzuje. Například v rámci rozhodování o opatření výpovědi svědka a důkazů se Nejvyšší soud ČR vyjádřil tak, že pokud se nejedná o neodkladný a neopakovatelný úkon, musí se o důkazu získaném na základě takového důkazního prostředku, jako o důkazu nicotném (absolutně neúčinném) a je třeba na tento důkaz hledět jako na neexistující. Takovýto důkaz tedy nemůže ovlivnit dané řízení ať už přímo či nepřímo, ačkoliv, jelikož nebyl získán nepřípustným důkazním prostředkem, jelikož nebyly splněny zákonem stanovené podmínky.²³⁰ V dalším Nejvyšší soud podpořil dřívější judikaturu Ústavního soudu ČR, když vyjádřil postoj, že pokud budou získány informace v rozporu s TRŘ, nelze tyto informace ani žádné další informace použít, jelikož je zdroj těchto informací možné označit za nevěrohodný.²³¹

²²⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 14. 06. 2007, č. j. 5 Afs 104/2006 - 73

²²⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 07. 06. 2017, č. j. 6 Tz 3/2017

²³⁰ Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 27. 03. 2003, č. j. IV. ÚS 757/2000

²³¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 15. 08. 2006, č. j. 4 Tz 100/2006

Nicméně Ústavní soud ČR taktéž judikoval, že v každém konkrétním případě je potřeba vycházet z konkrétních záležitostí daného případu a posuzovat intenzitu na základě které bylo dáno pochybení a zda vůbec bylo dané pochybení způsobilé proces provádění důkazu ovlivnit.²³² Navíc, Ústavní soud ČR v jiném rozhodnutí judikoval, že pokud je eventuálně zjištěno, že některý důkaz byl v rámci trestního řízení opatřen způsobem, který byl v rozporu s právními předpisy, neznamená to, že všechny na něj navazující důkazy nebude možné použít. Závěrem je pouze, že daný důkaz, který byl opatřen nezákonným důkazním prostředkem, nebude použitelný. K tomu ještě Ústavní soud ČR podotýká, že pokud vedle neúčinného důkazu existují důkazy získané na základě důkazních prostředků, které nikterak s neúčinným důkazem nesouvisí, není dán absolutně žádný důvod pro vydání odsuzujícího rozsudku.²³³ Skutečnost, že jeden z důkazů byl získán prostřednictvím donucení, které je v rozporu s právními předpisy ještě neznamená, že by všechny ostatní důkazy, potažmo i důkazní prostředky, nepoužitelné.²³⁴

Lze tedy vyzorovat, že ačkoliv někteří autoři tvrdí, že se právní úprava, a s tím i spojená judikatura, ve vztahu k „plodům z otráveného stromu“ postupně vyvíjí a dynamicky se mění.²³⁵ Nelze s těmito názory souhlasit. Vzhledem k chybějící právní úpravě bylo nutné institut „plodů z otráveného stromu“ zakomponovat do českého právního řádu. Jelikož tohoto kroku nebyl zákonodárce schopen, bylo potřeba minimálně rámcově na základě konkrétních případů tuto problematiku upravit alespoň ze strany soudů vyšší instance. Tyto soudy tedy využívají relativní quasiprecedenční závaznosti svých rozhodnutí a z pozice tzv. negativních zákonodárců se snaží nastavit obecné mantinely pro přijímání doktríny „plodů z otráveného stromu“. Určitě s postupem času bude více soudních rozhodnutí týkajících se této problematiky a z toho lze usuzovat, že tato oblast práva bude postupně více jasná. Nicméně již nyní lze říci, že právní úprava „plodů z otráveného stromu“ je konzistentní nicméně stále velmi neurčitá. Konzistentnost

²³² Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 15. 07. 2014, č. j. IV. ÚS 3766/12

²³³ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 08. 03. 2012, č. j. III. ÚS 2260/10

²³⁴ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 07. 05. 2014, č. j. III. ÚS 587/14

²³⁵ PURGEROVÁ, Katarina. *Dokazování v trestním řízení – plody z otráveného stromu*. Brno, 2016. Rigorózní práce. Masarykova univerzita.

lze shledat v dodržování pravidel, za kterých může být „plod z otráveného stromu“ uplatněn jako důkaz zákonný, a tím je uznán i důkazní prostředek, který byl použit ke zjištění této informace, jako přípustný.

Závěr

Důkazní prostředek je jako institut velice stěžejním základním kamenem zjišťování informací v rámci trestního řízení, na jehož podkladě lze odvodit jednotlivé argumenty procesních stran. Ačkoliv jsou pojmy „důkaz“ a „důkazní prostředek“ striktně odlišnými pojmy, TRŘ příliš mnoho kroků zaměřených na jejich jasné odlišení nevytvořil. Provedení důkazního prostředku v souladu s právními předpisy je však důležitým předpokladem pro vnímání jednotlivých vlastností důkazních prostředků a potažmo důkazů, jako je použitelnost, přípustnost účinnost a zákonnost.

Někdy dochází k situaci, kdy jsou i ze strany trestních soudů jednotlivé vlastnosti důkazů nechtíc zaměňovány s vlastnostmi důkazních prostředků, kdy z nedostatku pozornosti soud vytváří překážky pro následné jednoduché uplatňování prostředků poznání důležitých informací do budoucna. Nicméně velice volné pole působení soudů v oblasti důkazních prostředků nabízí mnoho možností, jak tyto případné překážky eliminovat. Zcela bezesporu lze dát za vinu znění TRŘ, že trestní soudy mohly velmi benevolentně určovat, jaké podmínky je nutné splnit pro přijímání jednotlivých důkazních prostředků. Tento neduh se projevoval i v konkrétních důkazních prostředcích, které byly užity v této diplomové práci. Nicméně autor této diplomové práce dospěl při zkoumání jednotlivých důkazních prostředků k následujícím závěrům.

Odposlech, jakožto nástroj pro získání informací je velice důležitým relevantním důkazním prostředkem, prostřednictvím kterého mohou být získány stěžejní informace k prokázání konkrétních skutečností, ale také i skutečnosti významné pro odhalování trestné činnosti. Bezesporu existují situace, kdy je možné tento institut zneužít a v posledních 10 letech byly zmíněny nejzávažnější případy, kdy bylo právo na soukromí ze strany orgánů veřejné moci prostřednictvím tohoto nástroje brutálně prolomeno. V jednom z případů se jednalo nakonec i o situaci, kdy orgány veřejné moci přiznaly svá pochybení, kdy zcela zřetelně prováděly úkony a contrario s ustanovením TRŘ. Odposlech, ačkoliv je velice efektivním nástrojem pro získání informací, je zejména nástrojem, který velice „balancuje“ na pomyslné hraně přípustných zákonných postupů orgánů veřejné moci. Přičemž zcela bezesporu při jeho provádění do sebe „naráží“ celkem tři principy vyjádřené

v LZPS. Konkrétně se jedná o principy v ustanovení zaručujících uplatňování státní moci jen v případech a mezích stanovených zákonem, dále v otázce nedotknutelnosti osoby a jejího soukromí, a nakonec v zajištění ochrany před neoprávněným zasahováním do soukromého života.

Pachová identifikace pachatele trestného činu je vedle toho taktéž důkazní prostředek, o jehož uplatnění se vedou diskuze. V takových diskuzích převažuje názor, že vzhledem k tomu, že neexistuje způsob, jak provést pachovou identifikaci za pomoci moderních vědeckých metod, je nutné se stále spoléhat na metodu identifikace za použití speciálně vycvičených služebních psů. Není absolutně žádných pochyb o kvalifikovanosti zvířat, vybraných k provádění pachové identifikace, jako spíš o nebezpečí zneužití tohoto institutu ze strany osob, které na něho samy dohlížejí a vedou jej. Jak bylo již v této práci několikrát zmíněno, nejslabším článkem metody pachové identifikace konzerv je vazba vycvičeného psa a služebního psovoda. Nicméně kriminalistická odorologie, jako technika ke zjištění důležité informace pro konkrétní trestní řízení je bezesporu jedním z předních důkazních prostředků, na jejímž základě jsou získávány velice důležité nepřímé informace vypovídající o konkrétní trestné činnosti. Nakonec je nutné poznamenat, že vzhledem k povaze kriminalistické odorologie, je velice těžko představitelné, že by se informace získané na základě tohoto typu důkazního prostředku staly v budoucnosti přímým důkazním prostředkem, prokazujícím spáchání trestného činu, konkrétní osobou. Proto lze dojít do určité míry k závěru, že případné nuance způsobené vztahem mezi služebním psem a psovodem je možné vnímat jako minimální, co do charakteru informace, jenž je získána. Na druhou stranu je potřeba brát zřetel na případné nesrovnalosti, aby svým charakterem nezpůsobily získání nepravdivé informace v daném trestním řízení.

Teorie plodů z otráveného stromu je metoda, která byla velice dobře prostudována. Zejména prostudovanou oblastí je ta část, zabývající se samotnou informací získanou na základě nezákonného postupu. Nahlížení na důkazní prostředek, kterým je tato informace získána byla však oblast, kterou se příliš teorie nezaobírala. Proto bylo velice důležité dojít ke zjištění, že samotný důkazní prostředek „plodu z otráveného stromu“ musí být zcela absolutně zákonným důkazním prostředkem, pokud má být „plod z otráveného stromu“ přijat jako přípustná a použitelná informace v rámci daného trestního řízení. Vlastnosti

důkazního prostředku „plodu z otráveného stromu“ se tak nepojí s původní informací. Převážně stojí v samostatném postavení, kdy se na ně pohlíží stejně, jako na jiné důkazní prostředky.

V každém případě je na závěr této diplomové práce potřeba ještě jednou zdůraznit, že vzhledem k tomu, že byl text v TRŘ zvolen vcelku široce, velká část zodpovědnosti na uznávání důkazních prostředků byla delegována na trestní soudy. Zákonodárce se tímto krokem velmi prozíravě vyhnul obsáhlé obměně a novelizaci TRŘ, která by jej stihla, pokud by v něm dané důkazní prostředky byly vyjádřeny pouze taxativně. Zákonodárce svým postupem podle názoru autora nepotlačil základní princip kontinentální právní kultury, na jehož základě je v kompetenci soudů právo nalézat. Tímto ustanovením bylo pouze docíleno toho, že je v současnosti na místo stálé obměny rigidního ustanovení TRŘ, koncentrována pozornost na rozhodnutí soudů v jednotlivých trestních záležitostech. Texty těchto rozhodnutí jsou tak vnímány jako určitá doktrína, reagující na aktuální trendy. Na základě této doktríny je tak nutné následně postupovat i v rámci dalších trestních řízení. Primárním a hlavním zdrojem informací týkajících se důkazních prostředků tedy zůstává nadále TRŘ, který je převážně obohacen o ustanovení bohaté příslušné judikatury na dané téma. Neplatí tedy, že nedostatečnou právní úpravu supluje trestní soudy, v tomto případě k tomu dle názoru autora nedochází. Zákonodárce zmiňovaným ustanovením TRŘ vytvořil prostředí nakloněné pro stále nové důkazní prostředky sloužící k prokázání určitých skutečností v rámci trestního řízení.

Resumé

This diploma thesis deals with a complex concept, which has very problematic and unclear definition in the Czech criminal procedure act. The mentioned concept is the “means of evidence”, i.e. the means by which is obtained important information, which serves as a basis of argumentation for the claims of individual subjects in criminal proceedings.

Within the general part of the diploma thesis, attention is focused on the general definition of the term “mean of evidence” so that it cannot be confused with the term “evidence”. Subsequently, the author focuses on the various principles associated with the process of proving during the criminal proceeding and the characteristics that are inherent to the means of evidence. These three parts of the general part of this diploma thesis are intended to provide a clear basis for the subsequent special part, in which are specially analysed three concrete means of evidence.

The mentioned means of evidence, which are specially analysed in this diploma thesis are wiretap, forensic odorology and generally means of evidence of the fetus from a poisoned tree. All these means of evidence are very different and for this reason they are ideally suited for the needs of this thesis. All of them are properly analysed in separate chapters, not only from a theoretical but also from practical point of view, with the proviso that they are enriched by the binding case law of criminal courts in the Czech Republic.

Zdroje

Literární zdroje:

- BALARIN, Jan. Míra důkazu a důkazní břemeno v kontextu hodnocení důkazů v soudní praxi. ADVOKÁTNÍ DENÍK [online]. Praha: Bulletin, 2021, 16. 3. 2019 [cit. 2021-8-27]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2019/03/16/mira-dukazu-a-dukazni-bremeno-v-kontextu-hodnoceni-dukazu-v-soudni-praxi/>
- CHMELÍK, Jan. Trestní řízení. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. Monografie (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-807-3804-886.
- JÍLOVEC, Michal a Marek FRYŠTÁK. Zákonost důkazů v trestním řízení a její posuzování aplikační praxí. Časopis pro právní vědu a praxi. 2014, 22(1), 12 - 22.
- JELÍNEK, Jiří. Trestní právo procesní: podle stavu k 1. 3. 2018. Praha: Leges, 2010-. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-278-3.
- JELÍNEK, Jiří. Trestní zákoník a trestní řád: s poznámkami a judikaturou. Praha: Leges, [2009]-. Glosátor. ISBN 978-80-7502-395-7.
- KALVODOVÁ, Věra a Milana HRUŠÁKOVÁ. Dokazování v trestním řízení – právní, kriminologické a kriminalistické aspekty. Brno: Masarykova univerzita, 2015. ISBN 978-80-210-8072-0.
- KNAPP, Viktor. Teorie práva. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 1995. 247 s. ISBN 80-7179-028-1. s. 212.
- KOLOUŠKOVÁ, Eliška. *ODPOSLECH A ZÁZNAM TELEKOMUNIKAČNÍHO PROVOZU*. Praha, 2020. Bakalářská práce. Vysoká škola regionálního rozvoje a Bankovní institut-AMBIS. Vedoucí práce Doc. JUDr. Jan Kolouch, Ph.D.
- LUXOVÁ, Lucie. Hlavní zásady dokazování v trestním řízení. Epravo.cz [online]. Praha: EPRAVO.CZ, 1999 - 2021, 11. 2. 2015 [cit. 2021-9-5]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/hlavni-zasady-dokazovani-v-trestnim-rizeni-95913.html>

- MUSIL, J., KRATOCHVÍL, V., ŠÁMAL, P. a kol. *Kurs trestního práva. Trestní právo procesní*. 3. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2007. S 414 – 415.
- NETT, Alexander. *Plody z otráveného stromu*. Brno: Masarykova univerzita, 1997, 115 s. ISBN 8021015241.
- Pipek, J., *Zákaz důkazů v českém trestním řízení*. Kriminalistika, 1998, č. 4, s. 309-310
- POKORNÝ, Ladislav. *Zákon o zpravodajských službách České republiky: Zákon o Bezpečnostní informační službě ; Zákon o Vojenském zpravodajství : komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2018. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-378-5.
- REPÍK, B. *Procesní důsledky porušení předpisů a dokazování v trestním řízení*. Bulletin advokacie, červenec–srpen 1982. ISSN 1210-6348. S 129
- STRAUS, Jiří a kol. *Kriminalistická technika*. 3., rozš., vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. 177 s. ISBN 978-80-7380-409-1.
- ŠÁMAL, P., MUSIL, J., KUČHTA, J. a kol. *Trestní právo procesní*. Praha: C. H. Beck, 2013.
- WEISS, Petr. *Sexuologie*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-2492-8.
- ZEMAN, P. *Dokazování v českém trestním řízení po roce 1990 očima soudců a státních zástupců*, *Trestněprávní revue*, 2009, č. 6

Internetové zdroje:

- Agnoskace jako důkazní prostředek v trestním řízení. *Epravo.cz* [online]. Praha: EPRAVO.CZ, 1999 - 2021, 24. 5. 2021 [cit. 2021-8-18]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/agnoskace-jako-dukazni-prostredek-v-trestnim-rizeni-113057.html>
- Co s neplatným důkazem v trestním řízení. *Právní prostor* [online]. Ostrava - Moravská Ostrava: Atlas consulting, 1999 - 2021, 22. 02. 2017 [cit. 2021-8-18]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/co-s-neplatnym-dukazem-v-trestnim-rizeni>

- ČAK: zpravodajské informace by neměly být použity jako důkaz v trestním řízení. ADVOKÁTNÍ DENÍK [online]. Praha: Česká advokátní kancelář, 2021, 20. 1. 2020 [cit. 2021-8-18]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2020/01/20/cak-je-proti-aby-zpravodajske-informace-mohly-byt-pouzity-jako-dukaz-v-trestnim-rizeni/>
- ČICHOŇOVÁ, Petra. Odposlechy v trestním řízení: Střet práva na soukromí se zájmem společnosti na objasňování trestné činnosti. *Epravo.cz* [online]. Praha: EPRAVO, 2022, 1. 7. 2015 [cit. 2022-03-12]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/odposlechy-v-trestnim-rizeni-stret-prava-na-soukromi-se-zajmem-spolecnosti-na-objasnovani-trestne-cinnosti-98068.html>
- Dokazování v trestním právu. Mylaw [online]. Praha: MYLAW, 2021, 30. 10. 2019 [cit. 2021-9-5]. Dostupné z: <https://mylaw.cz/clanek/dokazovani-v-trestnim-pravu-779>
- EIS, Vilém. *Pachové práce služebních psů*. Praha: Naše vojsko, 2018. ISBN 978-802-0617-057.
- Gender: Základní pojmy. *Český statistický úřad* [online]. Praha, 2022 [cit. 2022-03-12]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/gender/gender_pojmy
- Hlavní zásady dokazování v trestním řízení. *Epravo.cz* [online]. Praha: EPRAVO.CZ, 1999 - 2021, 11. 2. 2015 [cit. 2021-9-21]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/hlavni-zasady-dokazovani-v-trestnim-rizeni-95913.html>
- JELÍNEK, Jiří. K chybějící právní úpravě tzv. prostorového odposlechu v trestním řádu. *Advokátní deník* [online]. Praha: Česká advokátní komora, 2021 [cit. 2022-03-12]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2018/09/22/k-chybejici-pravni-uprave-tzv-prostoroveho-odposlechu-v-trestnim-radu/>
- KREJČÍ, Zdeněk, KLIMUS, František, KOVÁŘ, Zdeněk. Metody pachových konzerv jako důkaz v trestním řízení (kriminalistické a právní aspekty). *Kriminalistický sborník*, 2013, 72 (2), s. 47.

- LOUDA, Jiří. Psy neutrácíme. Staráme se o ně až do konce jejich života, říká Andrej Vítek Zdroj: https://www.denik.cz/z_domova/psy-neutracime-starame-se-o-ne-az-do-konce-jejich-zivota-rika-andrej-vitek-20180804.html. *Denik.cz* [online]. Praha: VLTAVA LABE MEDIA, 5. 8. 2018 [cit. 2022-03-12]. Dostupné z: https://www.denik.cz/z_domova/psy-neutracime-starame-se-o-ne-az-do-konce-jejich-zivota-rika-andrej-vitek-20180804.html
- Nejčastěji používané odposlechové techniky. *České noviny*[online]. Praha: ČTK, 2022, 26. 07. 2018 [cit. 2022-03-12]. Dostupné z: <https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/nejcasteji-pouzivane-odposlechove-techniky/1646398>
- NOVÁK, Antonín. Pachová stopa jako důkaz v trestním řízení. *Epravo.cz* [online]. Praha: EPRAVO.CZ, 2022, 13. 1. 2003 [cit. 2022-03-12]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/pachova-stopa-jako-dukaz-v-trestnim-rizeni-20647.html>
- PORADA, Viktor. *Kriminalistika: (úvod, technika, taktika)*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. ISBN 978-80-7380-038-3.
- Přehled dělení odposlechů. *Mudroch LABS* [online]. Praha, 2022 [cit. 2022-03-12]. Dostupné z: <https://www.mudrochlabs.sk/deleni-odposlechu-mikrofon/>
- Srovnání. *Slovník spisovného jazyka českého* [online]. Ústav pro jazyk český, 2011, 2011 [cit. 2022-03-12]. Dostupné z: <https://ssjc.ujc.cas.cz/search.php?hledej=Hledat&heslo=srovnán%C3%AD&sti=EMPTY&where=hesla&hsubstr=no>
- STRAUS, Jiří. Aktuální otázky kriminalistické olfaktoriky. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Praha, 2021, 2008 [cit. 2022-03-12]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/aktualni-otazky-kriminalisticke-olfaktoriky-237195.aspx>

- Sublimace. *ABZ.cz:slovník cizích slov* [online]. ABZ.cz, 2022 [cit. 2022-03-12]. Dostupné z: <https://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/sublimace>
- ŠÁLEK, Václav. Unie obhájců viní policii z odposlechů hovorů Zadeha s právníky. *Česká televize* [online]. Praha: Česká televize, 2022, 23.2.2017 [cit. 2022-03-12]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/regiony/2042730-unie-obhajcu-vini-policii-z-odposlechu-hovoru-zadeha-s-pravniky>
- TEICHERT, Damian. ODPOSLECH PŘES ZEDĚ. *Spyshop24*[online]. Praha: Spyshop, 2016, 28. 10. 2020 [cit. 2022-03-12]. Dostupné z: https://www.spyshop24.cz/blog_cz/odposlech-pres-zed/

Právní předpisy

- Zákon č. 141/1964 Sb., trestní řád
- Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii ČR
- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
- Závazný pokyn policejního prezidenta č. 145 ze dne 8. července 2014, kterým se upravuje činnost služební kynologie
- Závazný pokyn policejního prezidenta č. 313 ze dne 28. prosince 2017, o pachové identifikaci osob

Judikatura

- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 13. 09. 2006, č. j. I. ÚS 191/05–2
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 23. 05. 2007, č. j. II. ÚS 615/06 - 1
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 07. 05. 2014, č. j. Pl. ÚS 47/13 – 2
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 21. 05. 2014, č. j. III. ÚS 761/14
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 23. 10. 2014, č. j. I. ÚS 1677/13 - 1
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 22. 03. 2016, č. j. IV. ÚS 1098/15
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 26. 04. 2016, č. j. III. ÚS 3457/14 - 2
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 21. 01. 2017, č. j. II. Ús 4051/16 – 1

- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 27. 03. 2017, č. j. II. ÚS 4266/16
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 05. 09. 2017, č. j. II. ÚS 3307/14
- Rozhodnutí Krajského soudu v Plzni ze dne 21. 10. 1997, č. j. 7 To 693/97
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 05. 03. 1923, č. j. Kr I 119/23
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 07. 07. 1925, č. j. Zm II 234/25
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 07. 04. 1927, č. j. Zm I 807/25
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 06. 02. 1930, č. j. Zm I 701/29
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu, ze dne 25. 04. 2007, č. j. 4 Tz 113/2006
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu, ze dne 26. 04. 2018, č. j. 11 Tdo 450/2018
- Rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 11. 06. 2002, č. j. II. ÚS 291/2000
- Rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci ze dne 22. 03. 2002, č. j. 1 To 29/2002
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 05. 01. 2006, č. j. 33 Odo 1191/2003
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 15. 08. 2006, č. j. 4 Tz 100/2006
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 14. 06. 2007, č. j. 5 Afs 104/2006 - 73
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 05. 2015, č. j. 30 Cdo 844/2015
- Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Jalloh v. Německo, ze dne 11. 07. 2006, č. j. 54810/00
- Stanovisko Trestního kolegia Nejvyššího soudu ČR ze dne 05. 06. 2013, č. j. Tpjn 304/2012
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 03. 1992, č. j. 6 To 12/92
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 07. 1995, č. j. Tzn 24/95
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. 04. 2004, č. j. 4 Tz 31/2004
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 08. 06. 2005, č. j. 7 Tdo 630/2005

- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 13. 04. 2007, č. j. 11 Tz 129/2006
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 06. 2009, č. j. 5 Tdo 572/2009
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 08. 2009, č. j. 8 Tdo 921/2009
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 15. 06. 2011, č. j. 4 Pzo 3/2011
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 07. 2011, č. j. 4 Pzo 2/2011
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 05. 2012, č. j. 7 Tdo 586/2012-14
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 10. 10. 2012, č. j. 8 Tdo 1063/2012
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 11. 12. 2012, č. j. 4 Tdo 993/2012
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 10. 04. 2013, č. j. 5 Tdo 179/2013
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 11. 12. 2013, č. j. 8 Tdo 1318/2013
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 14. 01. 2014, č. j. 4 Pzo 3/2013
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 16. 04. 2014, č. j. 5 Tdo 231/2014
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 16. 07. 2014, č. j. 8 Tdo 109/2014
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 08. 2014, č. j. 4 Pzo 1/2014
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. 05. 2015, č. j. 3 Tdo 457/2015
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 06. 2015, č. j. 11 Tdo 122/2015
- Usnesení nejvyššího soudu ČR ze dne 10. 11. 2015, č. j. 4 Pzo 3/2014
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 02. 2016, č. j. 8 Tdo 65/2016
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. 03. 2016, č. j. 5 Tdo 1600/2015
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 07. 04. 2016, č. j. 4 Pzo 8/2015

- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 05. 2016, č. j. 3 Tdo 639/2016
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. 10. 2016, č. j. 11 Tdo 1236/2016
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 14. 12. 2016, č. j. 8 Tdo 1533/2016
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 11. 01. 2017, č. j. 8 Tdo 1404/2016
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 15. 03. 2017, č. j. 7 Tdo 1217/2016
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 03. 2017, č. j. 8 Tdo 1706/2016
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. 04. 2017, č. j. 3 Tdo 139/2017
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 07. 06. 2017, č. j. 6 Tz 3/2017
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 07. 06. 2017, č. j. 7 Tdo 1514/2016
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. 07. 2017, č. j. 3 Tdo 739/2017
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 19. 07. 2017, č. j. 7 Tdo 1640/2016
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. 08. 2017, č. j. 11 Tdo 764/2017
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. 11. 2017, č. j. 3 Tdo 1396/2017
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 01. 2018, č. j. 4 Pzo 7/2017
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 07. 2018, č. j. 4 Pzo 5/2018
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. 08. 2018, č. j. 4 Pzo 10/2018
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 07. 05. 2019, č. j. 4 Tdo 1591/2018
- Usnesení Nejvyššího soudu, ze dne 07. 08. 2019, č. j. 3 Tdo 660/2019
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 09. 2019, č. j. 4 Tdo 1064/2019
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 09. 10. 2019, č. j. 4 Tdo 1156/2019

- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 15. 04. 2020, č. j. 11 Tdo 1358/2019
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 13. 05. 2020, č. j. 7 Tdo 426/2020
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 08. 2020, č. j. 8 Tdo 647/2020
- Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 16. 02. 1995, č. j. III. ÚS-61/94
- Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 04. 03. 1998, č. j. I. ÚS 394/97
- Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 27. 03. 2003, č. j. IV. ÚS 757/2000
- Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 04. 05. 2006, č. j. I. ÚS 17/2005
- Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 23. 05. 2007, č. j. II. Ús 615/06 -1
- Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 27. 09. 2007, č. j. II. ÚS 789/06 - 1
- Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 29. 02. 2008, č. j. I. ÚS 3038/07
- Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 30. 04. 2008, č. j. II. ÚS 2168/07
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 08. 03. 2012, č. j. III. ÚS 2260/10
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 07. 05. 2014, č. j. III. ÚS 587/14
- Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 15. 07. 2014, č. j. IV. ÚS 3766/12
- Usnesení Ústavního soudu ČR, ze dne 22. 09. 2020, č. j. III.US1844/20
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 29. 04. 1994, č. j. 7 To 83/94
- Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 22. 01. 2001, č. j. II. ÚS 502/2000
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 21. 08. 2001, č. j. 7 To 87/2001
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 05. 02. 2002, č. j. 7 To 117/01
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 09. 10. 2003, č. j. 2 To 144/03
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 20. 12. 2007, č. j. 2 To 94/2007

- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 25. 10. 2011, č. j. 6 To 95/2011
- Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 19. 05. 2016, č. j. 6 To 21/2016

Ostatní zdroje

- PURGEROVÁ, Katarina. *Dokazování v trestním řízení – plody z otráveného stromu*. Brno, 2016. Rigorózní práce. Masarykova univerzita.
- SOBOTKA, Jiří. *Spravedlnost v právu*. Brno, 2011. Diplomová práce. Masarykova univerzita Brno. Vedoucí práce JUDr. PhDr. Miloš Večeře, CSc.
- ŠLEMR, Dominik. *Odposlech a záznam telekomunikačního provozu*. Praha, 2017. Bakalářská práce. Policejní akademie České republiky v Praze, Fakulta bezpečnostně právní. Vedoucí práce doc. JUDr. Jan KOLOUCH, Ph.D.
- TALAROVÍČ, Roman. *Elektronické důkazy v přípravném řízení trestním*. Brno, 2011. Bakalářská práce. Masarykova univerzita. Vedoucí práce JUDr. Radim Polčák, Ph.D.
- VALENTOVÁ, Nikola. *Hypnóza a další netradiční způsoby objasňování trestní věci*. Plzeň, 2018. Diplomová práce. Západočeská univerzita v Plzni. Vedoucí práce doc. JUDr. Jan Chmelík, Ph. D.